

VIDENSKATALOG

Kortlægning af viden om ekstremisme og viden om forebyggelse af ekstremisme

RAMBØLL

Nationalt Center for
Forebyggelse af Ekstremisme

INDHOLD

1. INTRODUKTION	4
2. VIDENSLANDSKAB	12
3. ARTIKELOVERSIGT	18
4. VIDEN OM EKSTREMISME	24
5. VIDEN OM FOREBYGGELSE AF EKSTREMISME	85
LITTERATURLISTE.....	126
METODEBESKRIVELSE	130

1.

INTRODUKTION

1. INTRODUKTION

1.1 Baggrund og formål

Danmark er et land karakteriseret af høj tryghed og lav kriminalitet. Nylige udfordringer som for eksempel udrejse til kampzoner og forsøg på planlægning af terrorangreb har dog skabt øget fokus på behovet for en effektiv forebyggelse af ekstremisme lokalt såvel som nationalt. En sådan forebyggende indsats bør hvile på et solidt vidensgrundlag, således at forebyggende indsatser får størst mulig virkning.

Med det afsæt har Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme (herefter centeret) iværksat en videnskortlægning rettet mod at identificere den aktuelt bedste viden om ekstremisme og radikaliserings samt forebyggelsen heraf. Videnskortlægningens sigte er at styrke vidensgrundlaget for den forebyggende indsats i Danmark, og et ekspertpanel bestående af forskere og praktikere har bidraget med input til de temaer, der har været styrende for videnskortlægningen. Relevant viden er afsøgt i forskning suppleret med analyser og evalueringer fra sammenlignelige lande med en favorisering af europæisk litteratur.

Videnskortlægningen er en vigtig trædesten for en af centerets centrale opgaver, nemlig at samle relevant national og international viden med relevans for forebyggelsen af ekstremisme. Det er hensigten hermed at kunne yde en vidensbaseret rådgivning til kommuner og andre relevante aktører, der arbejder for at forebygge ekstremisme og radikaliserings i Danmark. Det har samtidig været formålet at samle viden om og beskrive videnslandskabet på området, det vil sige karakteren og styrken af den tilgængelige viden på feltet. Ligeledes skal videnskortlægningen redegøre for, hvor der mangler solid viden, benævnt som videnshuller. Dette skal bidrage til at sætte en retning for den videre indsamling og prioritering af forskning og analyse på området. Videnskortlægningen er dermed et første skridt i en proces, der er påbegyndt med etablering af centeret. I takt med, at yderligere viden indsamles, vil den viden, der beskrives i videnskortlægningen, blive opdateret, ligesom nye videnshuller kan dukke frem.

Videnskortlægningen har fokus på to overordnede undersøgelsesspørgsmål¹:

- 1) Hvilken viden eksisterer der om ekstremisme og radikaliserings med relevans for forebyggelsen heraf i Danmark? Videnskortlægningen fokuserer på en række konkrete undertemaer, der er vurderet særlig relevante for det danske forebyggelsesperspektiv.
- 2) Hvilken viden eksisterer der om forebyggelse af ekstremisme, herunder viden om målgrupper, tilgange, metoder og indsatser, der understøtter den forebyggende indsats i Danmark?

Undersøgelsesspørgsmålene uddybes nærmere i det følgende afsnit, hvor den faglige ramme for opgaven udfoldes.

Videnskortlægningen afrapporteres i form af følgende overordnede produkter:

- Dels dette **videnskatalog**, der oplister og resumerer de inkluderede studier på feltet, samt videnslandskabet på området.
- Dels en **videnssyntese**, der sammenfatter den kortlagte viden om ekstremisme og forebyggelse af ekstremisme på lettilgængelig vis.

¹ Der er søgt på litteratur og viden fra en række vestlige lande, herunder Danmark. At viden skal være overførbart og relevant i forhold til den danske forebyggelseskontekst, har været et centralt afsæt for søgning, udvælgelse og analyse i udarbejdelsen af syntesen.

- Endelig er resultater fra videnssyntesen sammenfattet i **to formidlingsvenlige pixier** – én, der sammenfatter viden om ekstremisme, og én, der sammenfatter viden om forebyggelse af ekstremisme.

Videnssyntese og videnskatalog såvel som pixier kan læses i forlængelse af hinanden eller separat med nedslag i relevante temaer eller tekster.

Der er i forbindelse med kortlægningen gennemført en bred afsøgning og screening af relevant international forskning og viden publiceret fra 2010-2017, der kan opdeles i fagfællebedømte tidsskriftartikler, forskningsbaserede publikationer og evalueringsrapporter. I alt 1709 publikationer er gennemgået i den brede screening. Heraf er 65 publikationer udvalgt som basis for at udarbejde videnskatalog og -syntese. Udvælgelsen er foretaget på baggrund af en række emnemæssige og metodiske kvalitetskriterier, herunder at publikationerne skulle være forankret i empiri. Samtidig er der af hensyn til overførbarhed og relevans for den danske forebyggelseskontekst især udvalgt artikler, der har fokus på den europæiske forebyggelseskontekst og/eller ekstremistiske grupper eller individer i vestlige lande. Det er desuden tilstræbt at inkludere litteratur, der afspejler viden om forskellige ekstremistiske miljøer, nemlig højre- og venstreekstremisme samt ekstrem islamisme, eller viden, der omhandler generelle træk på tværs af ekstremistiske miljøer. I afsnit 1.3 og metodebilaget er tilgang til og resultater fra screeningsprocessen nærmere beskrevet.

Det skal understreges, at videnskortlægningen giver et billede af det aktuelle og identificerede vidensgrundlag på feltet ud fra et dansk forebyggelsesperspektiv. I en række tilfælde er den identificerede viden begrænset eller helt fraværende. Dette skyldes ikke, at den pågældende viden ikke er relevant, men derimod, at den endnu ikke findes og dermed ikke kan kortlægges. Samtidig er der med afsæt i et dansk forebyggelsesperspektiv foretaget en række valg i forhold til fokus og afgrænsning af videnskortlægningen (se afsnit 1.3 samt metodebilag). Den fremsøgte og kortlagte viden er således på ingen måde udtømmende for viden om ekstremisme og forebyggelse heraf, men et udtryk for den viden, der er vurderet mest meningsfuld at eftersøge fra et dansk forebyggelsesperspektiv.

Hvem er videnskortlægningen målrettet?

Videnskortlægningen er primært målrettet fagprofessionelle i Danmark som for eksempel SSP-konsulenter, medarbejdere inden for velfærdsområderne, det kriminalpræventive politi, PSP-samarbejdet, samt udgående og rådgivende konsulenter fra styrelser. Hensigten er at give de fagprofessionelle et stærkere vidensafsæt i deres arbejde. Herudover kan kortlægningen være relevant for en bredere kreds af praktikere og forskere på feltet.

1.2 Faglig afgrænsning

Videnskortlægningen er afgrænset til to overordnede undersøgelsesspørgsmål, som nævnt ovenfor. De to spørgsmål er atter opdelt i en række undertemaer, der er identificeret og kvalificeret i dialog med Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme og et tilknyttet panel bestående af forskere og praksiseksperter:

Undersøgelsesspørgsmål 1: Viden om ekstremisme har fokus på at kortlægge viden om ekstremisme med relevans for den danske forebyggelsesindsats. Der er fokus på følgende seks undertemaer:

- Faktorer i omgivelserne med betydning for ekstremisme
- Fremvækst af ekstremistiske miljøer,
- Rekruttering, propaganda og kommunikation,
- Ideologi og narrativer,
- Individuelle risikofaktorer og
- Veje til og fra ekstremisme.

Mens betydelige faktorer for ekstremisme kan siges at udspille sig på samfundsniveau, er fremvækst af ekstremistiske miljøer, rekruttering, propaganda og kommunikation samt ideologi og narrativer relateret til et gruppeniveau. Individuelle risikofaktorer er relateret til et individniveau, ligesom veje til og fra ekstremisme finder sted på tværs af disse tre niveauer. Afrapporteringen af undersøgelsesspørgsmål 1 er i forlængelse heraf bygget op om et samfunds-, gruppe- og individniveau, hvor der inden for denne ramme afrapporteres på de seks undertemaer. Selvom der ikke er fundet lige meget viden om alle disse tre niveauer, peger analysen på, at alle disse niveauer og temaer har betydning. Den konkrete rolle, som hvert niveau eller tema spiller, kan dog være belyst i større eller mindre grad.

Undersøgelsesspørgsmål 2: Viden om forebyggelse af ekstremisme og radikaliserings har fokus på litteratur, der undersøger forskellige målgrupper, tilgange, metoder og indsatser, der understøtter forebyggelsen af ekstremisme og radikaliserings, samt erfaringer/resultater hermed. Udgangspunktet for udvælgelsen af litteratur om forebyggelse har været, at denne skal undersøge virkningen af indsatserne, men kortlægningen inkluderer også publikationer, der har et fokus på erfaringer med implementering af indsatser. Afrapportering af dette undersøgelsesspørgsmål er bygget op omkring tre overordnede målgrupper: nemlig den borger, der vurderes at have behov for en forebyggende indsats, borgerens omgivelser samt de fagprofessionelle, der understøtter eller udmønter indsatsen.

Grænsen mellem de to undersøgelsesspørgsmål er i nogle tilfælde flydende, idet viden om ekstremisme og forebyggelse heraf i sagens natur hænger sammen. De fleste publikationer forbinder dog ikke viden for de to undersøgelsesspørgsmål, og der afrapporteres derfor separat på hvert af disse.

1.2.1 Centrale begreber

I videnskortlægningen følger begrebsforståelsen af "ekstremisme" og "radikaliserings" forståelsen fra regeringens nationale handlingsplan om forebyggelse af ekstremisme og radikaliserings fra 2016². Begrebsforståelsen fremgår af boksen nedenfor.

Studiet tager udgangspunkt i følgende definitioner af ekstremisme, radikaliserings og forebyggelse:

- *Ekstremisme* betegner personer eller grupper, som begår eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger med henvisning til samfundsforhold, de er utilfredse med. Betegnelsen omfatter blandt andet venstre- og højreekstremisme og ekstrem islamisme.
- *Radikaliserings* betegner en kortere eller længerevarende proces, hvor en person tilslutter sig ekstremistiske synspunkter eller legitimerer sine handlinger på grundlag af ekstremistisk ideologi.

Det skal understreges, at der i forsker- og praktiker kredse ikke findes en fælles forståelse af begreberne ekstremisme og radikaliserings. I en række af de gennemlæste publikationer anvendes der således andre begreber til at betegne ekstremisme og radikaliserings, eller ekstremisme og radikaliserings anvendes med forskellig betydning. Med afsæt i vidensbehovet i den danske forebyggelsesindsats er det dog tilstræbt at analysere og syntetisere på tværs af forskning, som ikke arbejder med regeringens definitioner og ikke nødvendigvis udlægges som omhandlende ekstremisme, fordi det i analysen er vurderet, at denne viden har relevans for den danske forebyggelsesindsats. Af samme grund er begreberne i disse andre publikationer oversat til den danske ramme og fremstillet med de begreber, der bruges i regi af den danske forebyggelsesindsats, det vil sige de begreber, der anvendes i den nationale handlingsplan (2016). Det er dog muligt, at der er gået nuancer tabt, fordi der er tale om en sammenfatning.

² <https://www.stopekstremisme.dk/ekstremisme-og-radikaliserings> og <https://www.stopekstremisme.dk/ekstremisme-og-radikaliserings/forebyggelse>.

For nemheds skyld betegnes "forebyggelse af ekstremisme og radikalisering" i kortlægningen som "forebyggelse af ekstremisme".

1.3 Metode bag udvælgelse af publikationer

Nedenfor redegøres kort for metoden bag søgning og udvælgelse af publikationer, der har ligget til grund for udarbejdelse af videnskortlægningen³.

Overordnet er publikationerne identificeret gennem en trestrengt søgetilgang:

- En systematisk databasesøgning på tværs af flere databaser, som afdækker fremtrædende journaler og tidsskrifter på området.
- En netværksøgning blandt forskere og eksperter på området, der henviser til central litteratur.
- En 'snowball-tilgang', hvor der med afsæt i læsning af litteratur er identificeret yderligere litteratur.

Der er til videnskortlægningen søgt og inkluderet litteratur, der kan karakteriseres som fagfællebedømte tidsskriftsartikler, forskningsbaserede publikationer samt rapporter, analyser og evalueringer udgivet af konsulenthuse eller ikke-forskningsbaserede publikationer. Se boksen nedenfor.

Typer af litteratur, der er søgt, screenet og inkluderet i litteraturkortlægningen

- Fagfællebedømte tidsskriftsartikler: artikler udgivet i anerkendte tidsskrifter med dobbeltblind fagfællebedømmelse.
- Forskningsbaseret publikation: publikationer udgivet af en anerkendt forskningsinstitution eller tænketank, som er baseret på forskning. Det kan for eksempel være ph.d.-afhandlinger, monografier af forskere, rapporter udgivet af forskningsinstitutioner eller lignende. Disse kan have gennemgået en bedømmelsesproces af fagfæller – dog ikke en dobbeltblind fagfællebedømmelse.
- Rapporter, analyser og evalueringer udgivet af konsulenthuse, ikke-forskningsbaserede institutioner og NGO'er.

I den indledende søgning er der fundet i alt 1709 referencer til publikationer inden for viden om ekstremisme og viden om forebyggelsen af ekstremisme⁴. Disse referencer, der er gennemgået i en screenings- og vurderingsproces, er beskrevet nedenfor. Se også figur 1-1.

Efter den indledende søgning er alle publikationer i en første screeningsproces blevet vurderet ud fra abstract (det vil sige studiets resumé), der har ført til en indledende frasortering af 1212 publikationer, som ikke lever op til en række overordnede inklusionskriterier baseret på emne, årstal og geografi. Konkret har litteraturkortlægningen været afgrænset til litteratur fra Vesteuropa, Australien, Canada, New Zealand og USA, som er udgivet fra 2010 til 2017. Yderligere er det et kriterium, at publikationerne skal være på dansk, engelsk, norsk eller svensk.

Dernæst er de resterende 497 publikationers abstract og konklusion screenet med det formål at frasortere litteratur, som tydeligt ligger udenfor litteraturkortlægningens to undersøgelsesspørgsmål. Dermed er yderligere 325 publikationer frasorteret.

I den næste del af screeningsprocessen er de resterende 172 publikationer læst nærmere igennem for at vurdere deres emnemæssige fokus i forhold til undersøgelsesspørgsmålene. Dertil er littera-

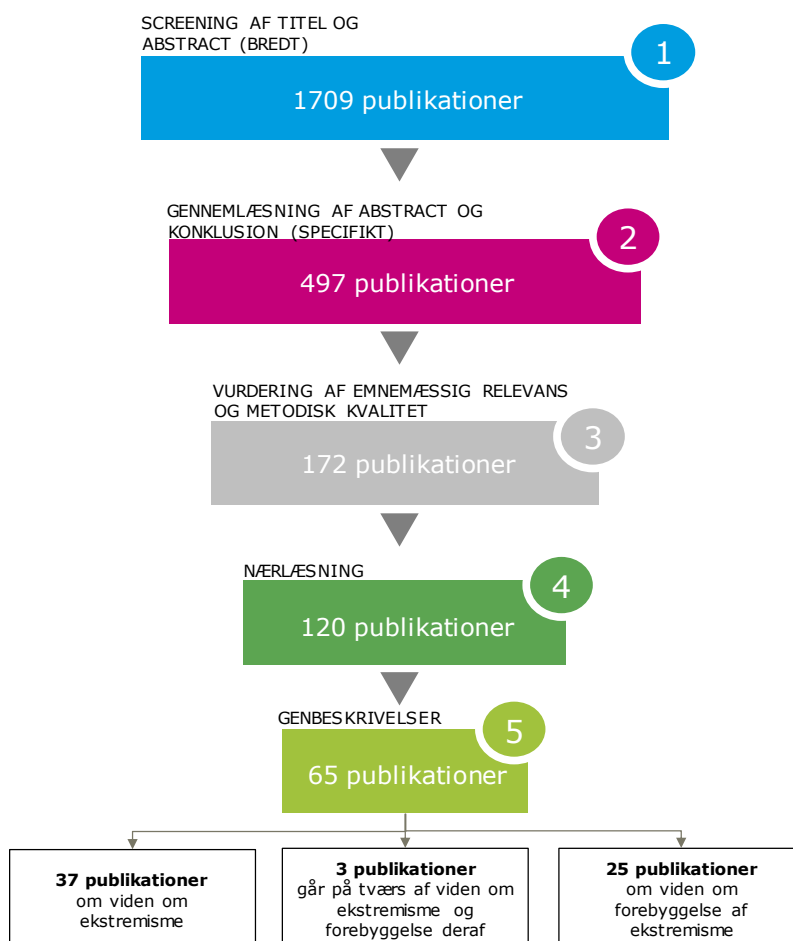
³ Den metodiske fremgangsmåde er beskrevet udførligt i det vedlagte metodebilag.

⁴ Blandt de 1709 referencer findes flere gentagelser af de samme studier, men alle referencer er gennemset.

turen screenet efter et overordnet metodisk kriterium om empirisk fundering, det vil sige, om publikationen er baseret på egen indsamling af empiri eller ved en afdækning af anden litteraturs empiriske fund (for eksempel metaanalyser). Publikationer, som ikke er empirisk funderede, er frasorteret. I alt 52 publikationer er ekskluderet i denne tredje del af processen.

I den sidste del af screeningsprocessen er 116 publikationer blevet vurderet dybdegående, både emnemæssigt og metodisk. I forhold til den metodiske vurdering har screeningen fokuseret på litteraturens metodiske kvalitet set ud fra fire kriterier, nemlig pålidelighed, gennemsigtighed, validitet og overførbarhed til en dansk kontekst. Dertil har den emnemæssige vurdering haft et fokus på litteraturens nærmere relevans for undersøgelsesspørgsmål og undertemaer samt den ønskede afbalancering af viden på tværs af disse spørgsmål og temaer. Det har været ønsket med videnskortlægningen at dække de undertemaer, der fremgår af undersøgelsesspørgsmålene, med den bedst mulige metodiske kvalitet, dog med det forbehold, at den metodiske kvalitet skal møde en nedre minimumstærskel for inklusion. Fordi der således for hvert undertema er udvalgt de metodisk bedste publikationer, er den metodiske kvalitet ikke ens for hvert af de undertemaer, der har været fokus for kortlægningen (se afsnit 1.2). Endelig har udvælgelsen også haft opgavens ressourcemæssige ramme for øje⁵. Med afsæt i denne proces er der i sidste ende inkluderet 65 publikationer i kortlægningen.

Figur 1-1: Overblik over screenings- og vurderingsproces

De metodiske kriterier for screening og udvælgelse af publikationer er kvalitetssikret i dialog med centeret og et panel af forskere og praksiseksperter. Et udkast til katalog og videnssynthese er kvalitetssikret ved ekstern forskerbistand.

⁵ Den ressourcemæssige ramme har som udgangspunkt tilladt at inkludere ca. 60 publikationer.

1.4 Kort om videnslandskabet og opmærksomhedspunkter

Som nævnt i afsnit 1.1 har videnskortlægningen ud over at samle viden i relation til de to undersøgelsesspørgsmål haft til formål at beskrive videnslandskabet på feltet, det vil sige karakteren og styrken af den relevante viden, der aktuelt findes på feltet. Karakteristikken af videnslandskabet inddrager ikke blot de inkluderede publikationer, men viden fra den bredere søgnings- og screeningsproces af 497 publikationer, der indledende er fundet relevante at læse nærmere.

Søgnings- og screeningsprocessen har tegnet et billede af et vidensfelt, der er bredt forgrenet på tværs af en række forskellige fagfelter og fagdiscipliner. Samtidig kan videnslandskabet betegnes som fragmenteret, således at der ikke er klar konsensus om begreber, og at viden og forskning inden for de forskellige fagfelter ikke nødvendigvis tager afsæt i og kvalificerer et eksisterende vidensgrundlag. Ny forskning eller vidensproduktion forholder sig med andre ord ikke nødvendigvis i større udstrækning til eksisterende viden (at feltets vidensproduktion ikke er kumulativ).

Det indebærer flere centrale forbehold for kortlægningen: For det første er de kortlagte og inkluderede publikationer ikke udtømmende for al eksisterende og relevant viden på feltet. Der er med den brede litteraturscreening tale om et udvalg af publikationer, der med afsæt i videnskortlægningens faglige fokus er vurderet emnemæssigt relevante og samtidig har den bedst mulige metodiske kvalitet inden for hvert af de to undersøgelsesspørgsmål/undertemaer. Hertil kommer de tids- og ressourcemæssige rammer, der med opdraget er givet for kortlægningen. Det betyder, at langtfra alle relevante publikationer er inkluderet i kortlægningen, og at det muligvis ikke er alle relevante publikationer, der er identificeret i den indledende søgning.

Samtidig betyder den fragmenterede karakter af videnslandskabet, at der på trods af den brede litteratursøgning kan være relevant litteratur, der ikke er identificeret. Fordi viden for eksempel er publiceret under andre begreber, søgetermer eller publikationer eller i andre forskermiljøer end dem, der har været anvendt eller er konsulteret som led i denne litteraturkortlægning.

For det andet har litteraturkortlægningen tydeliggjort, at vidensgrundlaget på tværs af forskellige undersøgelsesspørgsmål og undertemaer ikke er lige solidt: Mens der inden for nogle temaer, for eksempel viden om gruppedynamikkens betydning for ekstremisme, eksisterer publikationer, der gør det muligt at tale om et mere solidt vidensfundament, er viden inden for andre temaer, for eksempel viden om faktorer i omgivelserne med betydning for ekstremisme, baseret på færre publikationer. Inden for nogle felter kan der tales om egentlige videnshuller, i den betydning at der mangler tilstrækkelig viden til at sige noget samlet om feltet. Der er derfor inden for hvert undertema udvalgt de emnemæssigt relevante publikationer, som samtidig er stærkest metodisk. Det betyder, at materialet på tværs af de forskellige temaer ikke nødvendigvis har samme vidensmæssige kvalitet og tyngde.

For det tredje betyder den fragmenterede karakter af videnslandskabet, at det i forbindelse med nogle temaer har været kompliceret at uddrage endelige konklusioner på feltet: Til tider peger forskellige dele af forskningen på modstridende tendenser, uden at der kan udledes endelige konklusioner. Det gælder for eksempel forskning i virkningen af modnarrativer. I den forstand indikerer videnskortlægningen et behov for at styrke den eksisterende viden gennem yderligere forskning eller vidensproduktion. Dertil er der et behov for at samle vidensproduktionen på feltet i den forstand, at ny vidensproduktion forholder sig til og kvalificerer eksisterende viden.

Således skal videnskatalog og -syntese ses som udtryk for den bedste tilgængelige viden lige nu. At viden endnu ikke er identificeret eller kortlagt, indebærer ikke nødvendigvis, at denne viden ikke er relevant men snarere, at viden endnu ikke er udforsket eller er svær at udforske. Videnskortlægningen giver dermed også et fingerpeg om, hvor man i et forebyggelsesperspektiv med fordel kan styrke viden fremadrettet.

1.5 Læsevejledning

Efter dette indledende kapitel præsenteres i det næste kapitel det overordnede videnslandskab. Herefter fremgår de inkluderede publikationer oplyst i en artikeloversigt, fulgt af en præsentation af resumeer af de inkluderede publikationer, opdelt på de to undersøgelsesspørgsmål. Tabellen nedenfor opsummerer strukturen:

Kapitel	Indhold
Kapitel 1	Introduktion
Kapitel 2	Videnslandskabet
Kapitel 3	Artikeloversigt
Kapitel 4	Gennemgang af udvalgte publikationer: Viden om ekstremisme
Kapitel 5	Gennemgang af udvalgte publikationer: Viden om forebyggelse af ekstremisme
Bilag 1	Litteraturliste
Bilag 2	Metoden bag kataloget

2.

VIDENSLANDSKAB

2. VIDENSLANDSKAB

Dette kapitel danner rammerne om en beskrivelse af styrken og karakteren af videnslandskabet, det vil sige den eksisterende viden i forbindelse med de to undersøgelsesspørgsmål: (1.) viden om ekstremisme og radikaliserings og (2.) viden om forebyggelse af ekstremisme og radikaliserings. Der udpeges desuden felter med mangelfuldt vidensgrundlag samt videnshuller, det vil sige områder, hvor der ikke på nuværende tidspunkt er fundet sikker viden.

2.1 Baggrund for karakteristikken

Karakteristikken af videnslandskabet er baseret på den bredere screening og gennemgang af publikationer, der er gennemført som led i videnskortlægningen⁶ (jf. figur 1). Videnslandskabet optegner således styrken og karakteren af viden i bred forstand inden for de to undersøgelsesspørgsmål og undertemaer, som har været fokus for videnskortlægningen. Dette bredere videnslandskab har flere lighedstegn med karakteren af den litteratur, der er inkluderet i videnskortlægningen, men de to må ikke forveksles med hinanden. De inkluderede publikationer i kortlægningen er udvalgt som de metodisk stærkeste publikationer inden for hvert undertema, og idet der er udvalgt et begrænset antal publikationer, har dette muliggjort et forholdsvis acceptabelt vidensniveau. Samtidig betyder denne udvælgelsesproces, at den inkluderede litteratur formentlig er metodisk stærkere end det generelle videnslandskab for hvert af de undertemaer, som kortlægningen har haft fokus på.

Det er i forbindelse med beskrivelsen af videnslandskabet vigtigt at holde sig for øje, at de fremsøgte publikationer, som videnslandskabet er baseret på, ikke nødvendigvis er udtømmende for al eksisterende og relevant viden i forbindelse med de to undersøgelsesspørgsmål: For det første er der afsøgt viden for at dække en række specifikke undertemaer inden for de to undersøgelsesspørgsmål. Den fremsøgte viden er derfor fokuseret på disse undertemaer frem for andre tematikker, der kunne have været relevante eller med tiden vil vise sig relevante. For det andet er der tale om et fragmenteret og meget vidt forgrenet videnslandskab (se nedenfor), hvor relevant viden kan findes inden for en række meget forskellige fagområder og fagdiscipliner, der ikke nødvendigvis refererer til hinanden. På trods af den brede søgning er det derfor sandsynligt, at der findes yderligere viden publiceret under anden terminologi eller inden for andre fagfelter.

Herunder redegøres der først for videnslandskabet i betydningen den volumen og fordeling af publikationer, der er fundet på tværs af de to undersøgelsesspørgsmål. Herefter redegøres der mere kvalitativt for karakteren af viden på feltet.

2.2 Videnslandskab i volumen

Den indledende screening tegner et billede af et bredt og vidt forgrenet felt med forholdsvis meget litteratur: Der er således på baggrund af titel og abstract fundet og screenet 1709 publikationer på tværs af en række meget forskellige fagfelter. I denne første screening er det blevet vurderet, om publikationerne metodisk er empirisk baserede, enten gennem indsamling og analyse af egen empiri eller sekundært gennem solidt review af andre empirisk baserede publikationer.

I en videre screening er publikationerne blevet vurderet ud fra deres empiriske fundament og ernemæssige relevans ved grundigere læsning af abstract og konklusion. Der er her udvalgt 497 publikationer. Gennemgangen heraf har vist en overvægt med hensyn til spørgsmål 1 sammenlignet med spørgsmål 2. Konkret er der tale om en fordeling på ca. 70 pct. af publikationerne på spørgsmål 1 og 30 pct. på spørgsmål 2.

⁶ Se metodebilag.

I en tredje screeningsproces er publikationerne blevet vurderet ud fra en betragtning af, hvad der har været metodisk stærkest inden for hvert af de undersøgelsesspørgsmål og undertemaer, som skal dækkes, jf. studiets opdrag. Det betyder, at der kan være forskellig metodisk styrke af de inkluderede publikationer inden for de forskellige undertemaer. Der er her udvalgt 178 publikationer, som er fordelt med 59 pct. på spørgsmål 1 og 41 pct. på spørgsmål 2.

I fjerde og sidste vurderingsproces er publikationerne nærlæst med henblik på endelig at fastlægge de inkluderede publikationer. I denne proces er publikationerne blevet vurderet ud fra de emnemæssige og metodiske kriterier, der er opstillet, og de har fået en rating. Alene publikationer med en vis metodisk kvalitet er medtaget i den endelige inklusion. Der er på den baggrund sket en samlet emnemæssig og metodisk rating for hver tekst samt en sammenvejning for hvert undertema. Der er samlet inkluderet 65 publikationer, der fordeler sig med 37 publikationer om viden om ekstremisme og radikaliserings og 25 publikationer om viden om forebyggelse af ekstremisme og radikaliserings, samt tre publikationer, der går på tværs. Det er disse publikationer, der betegnes som den inkluderede litteratur.

Er der ikke identificeret publikationer med tilstrækkelig metodisk og emnemæssig kvalitet, er feltet karakteriseret som et videnshul eller som et felt præget af manglende viden.

2.3 Videnslandskabet nærmere beskrevet

Den brede screening har som nævnt identificeret publikationer på tværs af en række forskellige forskningsfelter og discipliner. Hermed tegnes et billede af et vidt forgrenet fagfelt, hvor relevante publikationer kan findes inden for en række forskelligartede fagretninger, forskningstilgange og discipliner: fra forskning i regi af forebyggelse af ekstremisme og radikaliserings til forskning i regi af terror, kriminalitetsforebyggelse, sundhed og psykisk sårbarhed, sociale indsatser og sociale bevægelser.

Samtidig kan videnslandskabet betegnes som fragmenteret, forstået som at der ikke er en klar konsensus om begreber eller en samlet vidensskabelse. Viden og forskning inden for de forskellige fagfelter taler ikke nødvendigvis sammen eller tager afsæt og viderekvalificerer samme vidensgrundlag. Det betyder, at ny viden ikke nødvendigvis bygger videre på et anerkendt, eksisterende grundlag, og at nye konklusioner ikke nødvendigvis stringent tilbageviser eller bygger videre på tidligere konklusioner.

I forlængelse af ovenstående er det i litteraturen tydeligt, at der ikke er enighed om, hvad fænomenerne radikaliserings og ekstremisme indebærer. Det afspejler sig i forskellige ordvalg, begreber og undersøgelsesfokus i litteraturen og betyder, at konklusioner af forskellige publikationer hviler på forskellige afsæt og dermed ikke nødvendigvis er sammenlignelige eller umiddelbart forenelige.

Forskningen hviler yderligere på begrænset empiri, hvilket blandt andet skyldes, at adgang til ekstremistiske grupperinger og individer i det hele taget er kompliceret, og særligt hvis der skal tales om en repræsentativ dataindsamling i større skala. Mange publikationer bygger derfor på andenhåndskilder eller er baseret på resultater fra tidligere forskning, for eksempel i form af litteraturstudier eller reviews af mere eller mindre systematisk karakter. Dertil er en del af de gennemlæste publikationer ikke transparente med hensyn til deres metode. Det er en barriere for sikker vurdering af den samlede metodiske kvalitet.

Overordnet peger søgning og screening af viden som nævnt på en større tyngde på vidensfeltet om ekstremisme og radikaliserings (undersøgelsesspørgsmål 1) end på vidensfeltet om forebyggelse af ekstremisme og radikaliserings (undersøgelsesspørgsmål 2). Således er der mere viden af fagfællebedømt eller forskningsbaseret karakter, end hvad der gør sig gældende for spørgsmål 2, hvor en større del af publikationerne har karakter af såkaldt grå litteratur, det vil sige litteratur,

der ikke er fagfællebedømt eller ikke nødvendigvis er baseret på forskning, som for eksempel evalueringsrapporter og analyser af tænketanke.

Dette er til en vis grad afspejlet i den inkluderede litteratur, idet publikationerne i forbindelse med undersøgelsesspørgsmål 1 i højere grad kan karakteriseres som fagfællebedømt forskning end de inkluderede publikationer i forbindelse med undersøgelsesspørgsmål 2. I forbindelse med undersøgelsesspørgsmål 2 er der således i højere grad inkluderet grå litteratur. Givet, at der er fastlagt en nedre grænse for metodisk kvalitet for inklusion af publikationer, og givet den brede søgning, har det dog været muligt i kataloget for begge undersøgelsesspørgsmål at inkludere publikationer af en vis kvalitet. I den forstand er den metodiske kvalitet af publikationerne ikke en direkte afspejling af det overordnede videnslandskab, men inden for hvert af de undertemaer, der har været i fokus, formentlig metodisk stærkere.

Videnslandskabet er præget af en overvægt af publikationer med fokus på ekstrem islamisme. Der er færre publikationer med fokus på højreekstremisme og meget få med fokus på venstreekstremisme. Desuden beskæftiger en del litteratur sig med at identificere generelle faktorer eller mekanismer på tværs af forskellige ekstremismereformer.

Nedenfor optegnes videnslandskabet for hvert af de to undersøgelsesspørgsmål kort.

2.3.1 Videnslandskab for spørgsmål 1: Viden om ekstremisme og radikaliserings

Under spørgsmål 1 har der været fokus på at afsøge viden inden for undertemaerne faktorer i omgivelserne med betydning for ekstremisme, fremvækst af ekstremistiske miljøer og gruppedynamikker, ideologi og narrativer, rekruttering og propaganda samt individuelle risikofaktorer og individets veje til og fra ekstremisme. De identificerede tematikker er inddelt på samfunds-, gruppe- og individniveau, hvilket er beskrevet nærmere i afsnit 2.1.

Der er i begrænset udstrækning identificeret viden om betydende faktorer på samfundsniveau. I syntesen er der inkluderet ni publikationer, men størstedelen af disse publikationer omhandler primært tematikker på gruppe- eller individniveau og kun perifært eller sekundært på samfundsniveau. Kun to publikationer vedrører primært samfundsniveauet. Videnskortlægningen har været afgrænset til perioden fra 2010 til 2017, men forskerinput indikerer, at der heller ikke før 2010 findes omfattende viden. Dette felt kan således karakteriseres som et felt med svag viden. På samfundsniveauet omhandler den identificerede litteratur primært ekstrem islamisme, mens litteraturen kun i begrænset omfang belyser venstreekstremisme og i nogen grad højreekstremisme. Den identificerede viden i publikationer på samfundsniveau er vurderet forholdsvis svag; og vidensgrundlaget for kortlægningen er af den årsag suppleret med en publikation fra før 2010 udpeget ved forskerbistand. Det skyldes, at videnskortlægningen peger på, at faktorer på samfundsniveau har betydning, om end det ikke er klart nøjagtigt hvilke, og hvilken betydning de har.

På gruppeniveauet er der især identificeret viden om fremvækst af miljøerne og gruppedynamikker. Om ideologi, narrativer og disses betydning for ekstremistiske miljøer er der i noget mindre udstrækning identificeret viden. I forhold til viden om propaganda og kommunikation er der i begrænset udstrækning fundet viden om kommunikation gennem offline medier eller klassiske formidlingskanaler såsom uddeling af propagandamateriale og disses betydning for rekruttering og for den ekstremistiske gruppes opretholdelse. Her har størstedelen af den identificerede viden fokus på internettets og de interaktive mediers betydning. Størstedelen af litteraturen på gruppeniveauet omhandler ekstrem islamisme, mens nogle publikationer berører flere ekstremismetyper.

På individniveau synes forskningen at have bevæget sig fra et tidligere fokus på faser og profiler til at afsøge individets veje til og fra ekstremisme, hvilket beskrives som et særskilt tema, der går på tværs af samfunds-, gruppe- og individniveauet. Derudover er der i litteraturen et fokus på risikofaktorer, herunder litteratur, der belyser betydningen af eksempelvis mistrivsel, psykisk sårbarhed

og familieforhold. Publikationerne, der belyser tematikker på individniveauet, er vurderet som værende af god metodisk kvalitet og er vurderet højest af de tre overordnede niveauer. Litteraturen omhandler særligt flere forskellige ekstremismetyper eller ekstrem islamisme, mens venstre- og højreekstremisme også under dette niveau belyses i begrænset udstrækning.

Forskning i ekstremisme og psykisk sårbarhed er relativt nyt i forhold til måden at anskue sammenhængen og betydningen heraf på. Psykisk sårbarhed dækker i videnskortlægningen et bredt spektrum fra mindre alvorlige psykiske eller psykologiske problemer til deciderede psykiske lidelser som autisme, ADHD, skizofreni og bipolar lidelse. Forskningen på dette område har i de senere år i lighed med den øvrige forskning bevæget sig fra søgen efter årsagssammenhænge til at anskue psykisk sårbarhed som én blandt andre risikofaktorer, som kan spille ind i forhold til radikalisering.

Relevant vidensproduktion synes i stigende grad at bevæge sig fra et fokus på årsagssammenhænge mod at beskæftige sig med en mere kompleks forståelse af sammenhænge og samspil mellem forskellige forhold eller faktorer. For eksempel er en ambition om at opstille profiler for den (kommende) ekstremist gradvist erstattet af et større fokus på individuelle risikofaktorer, der nok søger at indkredse og opliste faktorer, der øger individets sårbarhed, men ikke nødvendigvis foregiver at kunne forudsige individers vej til ekstremisme. Tilsvarende er en ambition om at opstille fasemodeller og dermed beskrive (eller forudsige) en kortlagt radikaliseringsproces erstattet af en mere multidimensionel og flydende forståelse af individets vej til ekstremisme.

2.3.2 Videnslandskabet for spørgsmål 2: Viden om forebyggelse af ekstremisme og radikalisering

Inden for spørgsmål 2, viden om forebyggelse af ekstremisme, har der været fokus på at afsøge viden om tre forebyggelsesniveauer, som anvendes i en dansk sammenhæng: det opbyggende, det foregribende og det indgribende niveau (se også indledning og begrebsafklaring). I screeningsprocessen er der identificeret en vis overvægt af publikationer på det opbyggende niveau. Fokus i denne del af litteraturen er særlig på indsatser i regi af skole og lokalsamfund. Herudover er der fundet en del publikationer om indsatser på det foregribende niveau, mens nogle publikationer belyser indsatser på det indgribende niveau, for eksempel mentorindsatser eller exitindsatser eller indsatser rettet mod reintegration af dømte, der efter endt afsoning udsluses i samfundet.

Analysen af den indsamlede viden peger desuden på, at forebyggelsestrekanten ikke generelt er afspejlet i litteraturen. Af denne grund er forebyggelsestrekanten ikke anvendt som et strukturerende princip i opbygning af syntesen for undersøgelsesspørgsmål 2. Den indsamlede viden er dog forsøgt perspektiveret til forebyggelsestrekantens tre niveauer.

Inden for viden om forebyggelse af ekstremisme er litteraturen præget af begrænset viden om effekter og virkning af indsatser og interventioner. De fleste publikationer tager form af analyser baseret på casestudier, surveys og interviews, der har fokus på aktivitets- og outcome-niveauet eller på implementeringen af en indsats. Nogle få publikationer, særligt på det indgribende niveau, går tættere på at måle virkning. En større del af den viden, der er identificeret, har desuden karakter af grå litteratur, for eksempel rapporter fra konsulenthuse, evalueringer af lokale indsatser eller handlingsplaner frem for forskning.

Der er i forhold til interventionens målgruppe fundet mere viden om indsatser, der er rettet mod individer, end viden om indsatser, der retter sig mod grupper. På gruppeniveau er der dog viden om indsatser i opbyggende regi, for eksempel indsatser, der i skolesammenhæng er rettet mod at styrke medborgerskab og inklusion. Tilsvarende er der på det foregribende og det indgribende niveau identificeret et mindre antal publikationer, der i større eller mindre udstrækning berører indsatser rettet mod familie/forældre.

2.4 Videnshuller og områder med begrænset valideret viden

Der er gennem litteraturkortlægningen identificeret en række videnshuller eller områder, hvor evidensen er udpeget som svag. Hertil kan der være andre videnshuller, som endnu ikke er identificeret.

De videnshuller, der er identificeret gennem litteraturkortlægningen, opsummeres nedenfor:

- På tværs af forskellige former for ekstremisme er der fundet begrænset viden og vidensproduktion om venstreekstremisme. I forhold til andre ekstremistiske miljøer forekommer vidensproduktionen på dette felt i mindre grad prioriteret i den undersøgte periode (det vil sige perioden fra 2010 til 2017).
- Hertil kommer, at mens mange af de inkluderede publikationer forsøger at generere robust viden om generelle faktorer og mekanismer, det vil sige uafhængigt af den konkrete ekstremismeform, så er der få egentlig sammenlignende analyser, der har fokus på at afdække forskelle og ligheder mellem de radikaliseringsprocesser og faktorer, der gør sig gældende for den enkelte ekstremismeform.
- Der findes begrænset viden om faktorer på samfundsniveau med betydning for ekstremisme og radikaliseringsproces. Samtidig er det et felt, hvor det er kompliceret at påvise endelig (kausal) sammenhæng. Det betyder, at viden på dette felt må betegnes som svag.
- I forhold til viden om forebyggelse er der identificeret svag eller begrænset viden om virkning eller effekter af indsatser til forebyggelse af ekstremisme. De publikationer, der ser på effekten af forebyggelsesindsatser, har snarere fokus på erfaringer med implementering eller gennemførelse af aktiviteter. Dette er i øvrigt ikke unikt for fagfeltet, men ses også, hvad angår indsatser inden for det bredere social- og kriminalpræventive område.
- Der er fundet begrænset viden om forebyggelsesindsatser på gruppeniveau, det vil sige målrettet ekstremistiske grupper.
- Der er fundet begrænset viden om, hvorvidt der er forskelle på kvinders og mænds veje til og fra ekstremisme, og i så fald hvilke forskelle der er tale om. Den eksisterende viden peger på, at det er forskelligt fra kvinde til kvinde såvel som fra mand til mand, hvilke faktorer der er afgørende for deres radikaliseringsproces. Ligeledes synes de faktorer, som har betydning for kvinders veje til og fra ekstremisme, overordnet at ligge i tråd med de ellers identificerede faktorer, der har betydning for individets veje til og fra ekstremisme.

3.

ARTIKELOVERSIGT

By what is a Member in a member?
One is all the body of Christ and members are particular
members - each particular member in the number of fruit

Characteristics of a member
- They all have the spiritual gifts
- They are baptized
- They are baptized
- They are baptized
- They are baptized

They are all members in Christ
↓
They make up the church

MEMBERS
- They are baptized
- They are baptized
- They are baptized
- They are baptized

3. ARTIKELOVERSIGT

I nedenstående præsenteres en samlet oversigt over alle artikler i videnskataloget. I oversigten fremgår dels titel og forfatter, samt hvilke(t) tema(er) artiklen omhandler. For hver artikel er temaet markeret med et **X** ved det tema som artiklen primært omhandler, samt et **O** ved de øvrige temaer artiklen eventuelt omhandler. Derudover fremgår den emnemæssige og metodiske vurdering af hver publikation.

Følgende publikationer indgår i nedenstående tabeller under både "viden om ekstremisme" og "viden om forebyggelse af ekstremisme". Litteraturen er genbeskrevet i afsnit 5 "Viden om forebyggelse af ekstremisme", da publikationerne hovedsageligt vedrører dette undersøgelsesspørgsmål:

- Beutel, Alejandro et al.; Field Principles for Countering and Displacing Extremist Narratives.
- Gemmerli, Tobias; Online-radikalisering. Forebyggelse på internettet.
- International Centre for the Prevention of Crime (ICPC); Preventing Radicalization: A systematic review.

Viden om ekstremisme (publikationer er markeret med lyseblå farve i kataloget)

PINK: Individniveau

GRØN: Gruppeniveau

BLÅ: Samfundsniveau

GRÅ: Veje til ekstremisme

Forfatter	Titel	Tema				Vurdering	
		PINK	GRØN	BLÅ	GRÅ	Emne	Metode
Altier, Mary Beth et al.	Why They Leave: An Analysis of Terrorist, Disengagement Events from eighty-seven Autobiographical Accounts	X				5	3,7
Barrelle, Kate	Pro-integration: Disengagement from and life after extremism				X	5	3,4
Basra, Rajan et al.	Criminal Pasts, Terrorist Futures: European Jihadists and the New Crime-Terror Nexus	X	X			5	4,2
Beutel, Alejandro et al.	Field Principles for Countering and Displacing Extremist Narratives	O				5	3,0
Bjørgo, Tore	Dreams and disillusionment: engagement in and disengagement from militant extremist groups	X	X			5	3,7
Bjørgo, Tore	Chapter 20 Conclusions, i Tore Bjørgo (ed.) Root Causes of Terrorism: Myths, reality and ways forward	X	O	O		5	3,7
Crone, Manni	Dynamikker i ekstremistiske miljøer	O	X			5	3,0
Crone, Manni	Radicalization revisited: violence, politics and the skills of the body	O	X	X		5	4,2
European Institute of Peace (EIP)	Molenbeek and violent radicalization: 'a social mapping'	X	O	O		4	3,7
Everton, Sean	Social Networks and Religious Violence	O	X			4	3,7
Gemmerli, Tobias	Online-radikalisering: en rundrejse i forskningslitteraturen. Litteraturreview af definitioner og tilgange inden for online-radikalisering		X			5	3,4

Forfatter	Titel	Tema				Vurdering	
						Emne	Metode
Gemmerli, Tobias	Online Radikalisering: Forebyggelse på internettet		O			5	4,0
Gill, Paul, & Corner, Emily	There and Back Again: The Study of Mental Disorder and Terrorist Involvement			X		5	3,4
Grønnerød, Jarna et al.	Radikalisering og psykisk helse – En kunnskapsoppsummering			X		5	4,2
Gustafsson, Linus	Våldsbejakande islamistisk extremism och sociala medier	X				5	3,2
Gøtzsche-Astrup, Oluf	The time for causal designs: Review and evaluation of empirical support for mechanisms of political radicalisation	X	O			5	4,5
Hegghammer, Thomas	Should I Stay or Should I go? Explaining Variation in Western Jihadists' Choice between Domestic and Foreign Fighting	X				5	3,8
Hegghammer, Thomas	The recruiter's dilemma: Signalling and rebel recruitment tactics	X				5	4,0
Hemmingsen, Ann-Sophie	The Attractions of Jihadism: An Identity Approach to Three Danish Terrorism Cases and the Gallery of Characters around Them	X				5	4,3
Horgan, John	The Psychology of Terrorism – Revised and updated second edition				X	5	4,7
International Centre for the Prevention of Crime (ICPC)	Preventing Radicalization: A systematic review	O				5	4,7
Khosrokhavar, Farhad	Radicalization in prison: the French case			X		5	4,4
Kleinmann, Scott Matthew	Radicalization of Homegrown Sunni Militants in the United States: Comparing Converts and Non-Converts	O	X	O		5	3,7
Krøijer, Stine	Figurations of the future, forms and temporality of left radical politics in Northern Europe.	O	X			5	4,2
Leistedt, Samuel J.	Behavioural aspects of terrorism	X	O			5	4,5
Lindekilde, Lasse & Bertelsen, Preben	Voldelig transnational aktivisme: Islamisk Stat, foreign fighters og radikalisering		O	X		5	4,7
Lyons, Sarah	The psychological foundations of homegrown radicalization: An immigrant acculturation perspective		O	X		5	3,8
Malthaner, Stefan	Contextualizing Radicalization: The Emergence of the "Sauerland-Group" from Radical Networks and the Salafist Movement		X			4	3,7
Meleagrou-Hitchens, Alexander et al.	The impact of digital communications technology on radicalization and recruitment		X			5	3,4
Nesser, Petter	Joining Jihadi terrorist cells in Europe: Exploring motivational aspects of recruitment and radicalization	X	O			5	4,0
Pantucci, Raffaello et al.	Lone-Actor Terrorism: Literature review	X				5	3,9

Forfatter	Titel	Tema				Vurdering	
		BLÅ	GRØN	RØD	Ø	Emne	Metode
Pels, Trees & de Reyter, Doret	The Influence of Education and Socialization on Radicalization: An Exploration of Theoretical Presumptions and Empirical Research			X		5	3,7
Roy, Olivier	Jihad og døden	O	X			5	2,9
Saltman, Erin Marie & Smith, Melanie	'Till Martyrdom Do Us Part'. Gender and the ISIS Phenomenon					5	3,3
Schmid, Alex P.	Radicalisation, De-radicalisation, Counter-radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review		X			5	3,7
Schuurman, Bart & Horgan, John G.	Rationales for terrorist violence in homegrown jihadist groups: A case study from the Netherlands			X		5	4,4
Sikkens, Elga et al.	Parental Influence on Radicalization and De-radicalization according to the Lived Experiences of Former Extremists and their Families			X		5	4,2
Simi, Pete et al.	Narratives of Childhood Adversity and Adolescent Misconduct as Precursors to Violent Extremism: A Life-Course Criminological Approach	O	O	X		5	3,7
Simi, Pete & Windisch, Steven	Why Radicalization Fails: Barriers to Mass Casualty Terrorism				X	5	4,0
Thomas, Emma et al.	Social interaction and psychological pathways to political engagement and extremism		X			5	2,5

Viden om forebyggelse af ekstremisme (publikationer er markeret med limegrøn farve i kataloget)

BLÅ: Borgere

GRØN: Omgivelser

RØD: Fagprofessionelle

Forfatter	Titel	Tema			Vurdering	
		BLÅ	GRØN	RØD	Emne	Metode
Aly, Anne et al.	Moral Disengagement and Building Resilience to Violent Extremism: An Education Intervention	X			5	3,4
Beutel, Alejandro et al.	Field Principles for Countering and Displacing Extremist Narratives	X			5	3,0
Bjørgero, Tore	Counter-terrorism as crime prevention: a holistic approach	X			4	3,7
Bjørgero, Tore & Gjelsvik, Ingvild Magnæs	Forskning på forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme: En kunnskapsstatus	X			5	4,7
Bonnell, Joe et al.	Teaching approaches that help to build resilience to extremism among young people		X	X	5	4,5
Carson, Jennifer Varriale	Counterterrorism and Radical Eco-Groups: A Context for Exploring the Series Hazard Model	X			5	3,2
Christensen, Tina Wilchen	A Question of Participation – Disengagement from the Extremist Right. A case study from Sweden	X			5	4,2

Forfatter	Titel	Tema			Vurdering	
					Emne	Metode
Cowi	Evaluering af indsatsen for at forebygge ekstremisme og radikalisering			X	3	3,2
Davies, Lynn	Interrupting Extremism by Creating Educative Turbulence	X		X	5	3,4
Dechesne, Mark	Deradicalization: not soft, but strategic	X	X		5	3,6
Disley, Emma et al.	Individual disengagement from Al Qa'ida-influenced terrorist groups: A rapid evidence assessment to inform policy and practice in preventing terrorism	X	X		5	4,7
Ellis, Heidi & Abdi, Saida	Building Community Resilience to Violent Extremism Through Genuine Partnerships		X	X	5	3,2
Feddes, Allard et al.	Increasing self-esteem and empathy to prevent violent radicalization: a longitudinal quantitative evaluation of a resilience training focused on adolescents with a dual identity	X		X	5	3,3
Gemmerli, Tobias	Online Radikalisering. Forebyggelse på internettet	X			5	4,0
Hemmingsen, Ann-Sophie & Castro, Karen Ingrid	The Trouble with Counter-Narratives	X			4	4,0
International Centre for the Prevention of Crime (ICPC)	Preventing Radicalization: A systematic review	X	X	X	5	4,5
Koehler, Daniel	Understanding Deradicalization: Methods, tools and programs for countering violent extremism	X			5	4,4
Lenz, Claudia & Kjøey, Ida	Dembra evalueringsrapport	X		X	4	3,7
Liht, Jose & Savage, Sara	Preventing Violent Extremism through Value Complexity: Being Muslim Being British	X		X	5	3,3
Lindekilde, Lasse	Neo-liberal Governing of 'Radicals': Danish radicalization prevention policies and potential iatrogenic effects			X	5	3,4
Marsden, Sarah	Reintegrating Extremists: Deradicalisation and Desistance	X			5	3,6
Oxford Research	Slutevaluering af 'Helhedsorienteret forebyggelse af ekstremisme'	X			3	3,2
Pratchett, Lawrence et al.	Preventing Support for Violent Extremism through Community Interventions: A Review of the Evidence	X	X	X	5	4,4
Reeves, Jane & Sheriyar, Alamgir	Addressing Radicalisation into the Classroom - A New Approach to Teacher and Pupil Learning			X	5	4,0
Reynolds, Louis & Scott, Ralph	Digital citizens: countering extremism online	X		X	5	4,2
Schuurman, Bart & Bakker, Edwin	Reintegrating jihadist extremists: evaluating a Dutch initiative, 2013-2014	X			5	3,7
Tierney, Michael	Using behavioral analysis to prevent violent extremism: Assessing the cases of Michael Zehaf-Bibeau and Aaron Driver.			X	3	3,2
Williams, Michael J. et al.	The critical role of friends in networks for countering violent extremism: Toward a theory of vicarious help-seeking		X		5	4,0

Undervejs i kataloget fremgår en række ikoner, som guider og hjælper læsningen. Specifikt er præsentationen af publikationerne struktureret efter ikonerne, som ses nedenfor med en uddybende beskrivelse:

Kort fortalt om publikationen: Dette ikon anvendes på overskriftniveau til at præsentere de korte og grundlæggende fakta om en publikation.

De centrale fund og konklusioner: Dette ikon anvendes hvor de vigtigste pointer og konklusioner fra den pågældende publikation kortfattet fremhæves.

Gennemgang af publikationens indhold: Dette ikon anvendes hvor indholdet af den pågældende publikation, herunder teoretiske forventninger og empiriske fund præsenteres.

4.

VIDEN OM EKSTREMISME

4. VIDEN OM EKSTREMISME

Videnskortlægningen har identificeret 37 publikationer, som bidrager med viden om ekstremisme, samt tre tværgående publikationer, der både bidrager med viden om ekstremisme og viden om forebyggelse af ekstremisme. De forskellige publikationer er fremfundet i en søgning, der har haft fokus på at afdække viden om ekstremisme med relevans for forebyggelsesindsatsen i Danmark.

Der har i søgningen været fokus på følgende seks undersøgelsestemaer: Faktorer i omgivelserne med betydning for ekstremisme, fremvækst af ekstremistiske miljøer, rekruttering, propaganda og kommunikation, ideologi og narrativer, individuelle risikofaktorer og veje til og fra ekstremisme.

Med afsæt i den brede søge- og screeningsproces har det været muligt at udvælge et antal publikationer af god metodisk styrke og høj emnemæssig relevans. Her skal det dog understreges, at vidensfeltet, som skitseret i videnslandskabet (kapitel 2), er forgrenet over en række fagfelter og discipliner, og at de identificerede publikationer ikke nødvendigvis forholder sig til og kvalificerer hinandens resultater. Det betyder at publikationerne ikke nødvendigvis tillader klare eller tydelige konklusioner på feltet eller for de respektive undertemaer hver især, men snarere giver en række fingerpeg omkring den aktuelt bedste viden på en række områder.

Der redegøres først kort nedenfor for hovedkonklusioner fra videnssyntesen omkring undersøgelsesspørgsmål 1: viden om ekstremisme. Herefter præsenteres hver af de udvalgte publikationer i form af korte resumeer fra publikationerne. Det skal understreges, at disse resumeer og de hovedpointer, der fremdrages fra hver enkelt publikation, er udarbejdet med afsæt i det konkrete undersøgelsesspørgsmål samt det vidensbehov, der gør sig gældende i den danske forebyggelsespraksis aktuelt. Dette betyder, at det ikke nødvendigvis er alle aspekter af publikationen, der beskrives, men i stedet de aspekter, der er relevante for videnskortlægningen.

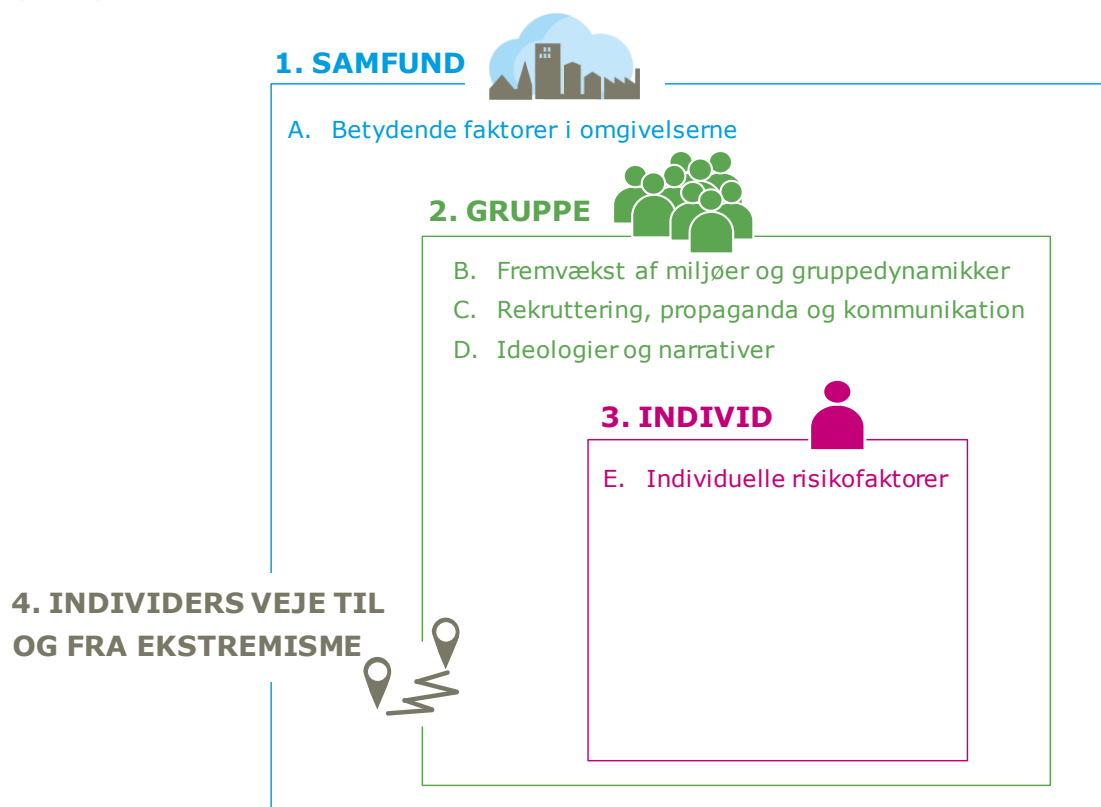
4.1 Overordnet videnssyntese

Helt overordnet peger den indsamlede viden på, at ekstremisme og radikaliserings er fænomener, der eksisterer i et komplekst samspil mellem faktorer på et samfundsmæssigt, grupperelateret og individuelt niveau. Dette kan illustreres inden for en samlet ramme, jf. figuren nedenfor, hvor de forskellige undertemaer er placeret, hvor de primært gør sig gældende. Analysen af den indsamlede viden peger således på, at det samfundsmæssige niveau udgør den bredere ramme for den ekstremistiske gruppes fremvækst og opretholdelse, ideologisk såvel som socialt, og for den ekstremistiske gruppes rekruttering, propaganda og kommunikationsaktivitet. Inden for samme ramme kan individets sårbarhed overfor ekstremismen og overfor den ekstremistiske gruppes tilbud opfattes som betinget af en række risikofaktorer. Ligesom individets vej til ekstremisme kan se yderst forskellig ud, men typisk betinges af et samspil mellem faktorer, der befinder sig på disse tre niveauer: det individuelle, det gruppemæssige og det samfundsmæssige.

Det skal understreges, at der med figuren er tale om en analytisk ramme, der har til formål at systematisere og formidle resultaterne fra analysen. De ekstremistiske gruppers og individers interaktion med hinanden og det omgivende samfund er mere kompleks, end figuren kan vise, og undertemaerne overlapper typisk ind over flere niveauer. For læse- og formidlingsvenlighedens skyld er undertemaerne dog i den analytiske ramme og figuren placeret på ét bestemt niveau, nemlig hvor temaets hovedfokus ligger. I gennemgangen af videnssyntesens resultater er der forsøgt redegjort for de respektive snitflader og interaktioner mellem niveauer og undertemaer.

Der er forskellig tyngde af den identificerede viden om de forskellige niveauer og undertemaer i undersøgelsesspørgsmålet; særligt er der begrænset viden om den helt specifikke rolle og betydning af faktorer på samfundsmæssigt plan.

Figur 4-1: Samlet model for viden om ekstremisme opdelt på niveauerne samfund, gruppe og individ samt veje til og fra ekstremisme

Nedenfor beskrives de forskellige niveauer i analysen samt analysens resultater overordnet. Individets vej til ekstremisme er beskrevet som et særskilt tema, da det går på tværs af de øvrige tre niveauer og binder dem sammen.

Samfundsniveauet har fokus på de overordnede samfundsmæssige dynamikker, der sætter rammen for spillet mellem ekstremistiske grupper og individer. I analysen af de inkluderede publikationer har der været fokus på at identificere viden om de *faktorer i omgivelserne*, som ifølge forskningen har betydning for ekstremisme. Her konkluderer nogle, men ikke alle de inkluderede publikationer, at individers oplevelse af et ydre samfundspres mod grupper eller mod politiske/religiøse sager kan være en betydende faktor for ekstremisme.

Gruppeniveauet har fokus på de dynamikker og faktorer, der har betydning for en ekstremistisk gruppes fremvækst og opretholdelse. Konkret er der afsøgt viden i forhold til tematikkerne *fremvækst af miljøer og gruppedynamikker, ideologier og narrativer* samt *rekruttering, propaganda og kommunikation*. Videnssynthesen peger i den forbindelse på, at gruppedynamikker har en betydning for individers og grupperes udvikling i en ekstremistisk retning, samt at individets netværk og omgivende miljø kan være betydende for individets radikalisering. Dele af litteraturen peger på, at udsatte miljøer, såsom fængsler, udgør et væsentligt rekrutteringsgrundlag. Der er i den inkluderede litteratur fundet forskellige perspektiver på betydningen af internettet og sociale medier for rekrutteringsprocessen. I forhold til ideologi og narrativer konkluderer vi-

denssynthesen, at det ideologiske aspekt af ekstremismen indgår i et bredere samspil med andre faktorer og ikke nødvendigvis er udslagsgivende for individets vej til og fra ekstremisme.

Individniveauet har fokus på de faktorer, der har betydning for det enkelte individs risiko for eller sårbarhed over for ekstremisme. Dette belyses under tematikken *individuelle risikofaktorer*. Risikofaktorerne skal ikke betragtes som en facitliste eller tjekliste, men er derimod faktorer, der kan spille ind i radikaliseringssprocessen i samspil med øvrige faktorer, som individet møder. Der er identificeret en del viden om socialt udsatte individer i publikationerne, herunder individer i ustabile familier og miljøer, mens der ikke er fundet meget viden om personer, som ikke er socialt udsatte, men stadig er i risiko for ekstremisme. De inkluderede publikationer peger på, at individer, der oplever deres identitet eller tilværelsesforankring truet, eller har oplevet ud-sathed eller ustabile familieforhold, er i øget risiko for radikalisering. Litteraturen peger desuden på, at der ikke er en entydig sammenhæng mellem psykisk sårbarhed og ekstremisme. Endelig peger de inkluderede publikationer på, at ekstremistiske miljøer kan imødekomme individets søgen efter et miljø, hvor de for eksempel kan lægge afstand til tidligere kriminelle handlinger, eller hvor den voldsparate oplever legitimitet til at udføre vold.

Endelig har videnskortlægningen haft fokus på at afsøge viden om **individets vej til og fra ekstremisme**. Det er gennem analysen af den inkluderede litteratur blevet tydeligt, at individers veje til og fra ekstremisme kan antage mange forskellige former og forløb og påvirkes af faktorer på både et samfundsmæssigt, et grupperelateret og et individuelt niveau. *Individets veje til og fra ekstremisme* beskrives derfor som en særskilt tematik, der går på tværs af de tre niveauer. Med analysen konkluderes det samlet, at individets veje til og fra ekstremisme bevæger sig på tværs af det samfundsmæssige, det grupperelaterede og det individuelle niveau og påvirkes af et samspil mellem de faktorer, der er beskrevet under disse niveauer. Sådanne faktorer er for eksempel samfundspres mod grupper, kriminel fortid, lokalmiljøet om individet og oplevelsen af truet identitet og tilværelsesforankring. Derudover peger litteraturen på, at specifikke faktorer for vejen ud af ekstremisme desuden omfatter en skuffelse over eller uoverensstemmelser med gruppen, manglende indfrielse af forventninger til gruppens formål, oplevelsen af psykisk udmattelse og udbrændthed samt afsky ved voldelige metoder.

STUDIER

VIDEN OM EKSTREMISME

Altier, Mary Beth et al. (2017): Why They Leave: An Analysis of Terrorist Disengagement Events from Eighty-Seven Autobiographical Accounts

Titel: Why They Leave: An Analysis of Terrorist Disengagement Events from Eighty-Seven Autobiographical Accounts

Forfattere: Altier, Mary Beth; Boyle, Emma Leonard; Shortland, Neil D; Horgan, John G.

Årstal: 2017

Udgiver: Security Studies

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At teste hypoteser om betydningen af forskellige push- og pull-faktorer for løsrivelse fra ekstremistiske grupper.

Metodisk design: Publikationen indsamler og analyserer viden om 87 tidligere ekstremister, som har løsrevet sig fra et ekstremistisk miljø i perioden 1912-2011. Årsagerne hertil analyseres kvantitativt

Omfang: 29 sider

Emneord: Løsrivelse fra ekstremistiske miljøer, push- og pull-faktorer, afradikalisering, exit, ideologi.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Individets løsrivelse fra ekstremistiske miljøer påvirkes af en række faktorer internt (push-faktorer) og eksternt (pull-faktorer) i det ekstremistiske miljø. Push-faktorer spiller en større rolle end pull-faktorer i individets løsrivelse fra ekstremistiske miljøer.
2. Det er særligt manglende indfrielse af forventninger til gruppens virke og formål, uoverensstemmelser med ledere og gruppemedlemmer samt udbrændthed, der medvirker til individets løsrivelse fra ekstremisme.
3. Manglende tilslutning til gruppens ideologi er sjældnere end forventet en forklaring på løsrivelse. Et mindre ideologisk engagement gør individet mere modtageligt over for pull-faktorer.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen tester hypoteser om betydningen af forskellige push- og pull-faktorer, når individer tilknyttet en ekstremistisk gruppe forlader gruppen.

Publikationen fremhæver først en række hypotetiske push- og pull-faktorer, der kan medvirke til et individs løsrivelsesproces: Push-faktorer er de faktorer internt i det ekstremistiske miljø, der kan være medvirkende til en persons løsrivelsesproces. Det kan eksempelvis være en dalende tilslutning til gruppens ideologi. Dernæst udpeger publikationen forskellige pull-faktorer, som er de eksterne faktorer, der trækker en person væk fra miljøet. Det kan være familiære og ægteskabelige relationer, der trækker, eller materielle belønninger ved løsrivelse.

Med afsæt i 87 ekstremisters løsrivelse fra ekstremistiske miljøer undersøges det i publikationen, hvorvidt disse hypotetiske push- og pull-faktorer er afspejlet i empirien: Det konkluderes, at push-faktorer oftere end pull-faktorer er en drivkraft for at forlade et ekstremistisk miljø. Særligt har det betydning, at den enkeltes forestillinger om gruppens formål ikke stemmer overens med virkeligheden, samt at der opstår uoverensstemmelser med gruppens ledelse eller andre medlemmer. En oplevelse af udbrændthed i forhold til den ekstremistiske tilværelse spiller også en rolle i løsrivelsen fra et ekstremistisk miljø.

Publikationen peger samtidig på, at aftagende tilslutning til gruppens ideologi ikke er en udbredt årsag. Individets modtagelighed over for pull-faktorer er dog større ved et mindre ideologisk engagement og derved forstået, at mindre ideologisk engagerede individer påvirkes mere af eksterne faktorer end af interne.

Barrelle, Kate (2014): Pro-integration: disengagement from and life after extremism

Titel: Pro-integration: disengagement from and life after extremism

Forfattere: Barrelle, Kate

Årstal: 2014

Udgiver: Sciences of Terrorism and Political Aggression

Geografisk afsæt: Vesten

Formål: At tydeliggøre, hvad der ligger til grund for tidligere ekstremisters løsrivelse fra ekstremistiske miljøer

Metodisk design: Et kvalitativt studie, som koder og analyserer interview med 22 personer med tidligere tilknytning til ekstremistiske miljøer.

Omfang: 25 sider

Emneord: Løsrivelse fra ekstremistiske miljøer, exit, push- og pull-faktorer, reintegration i samfundet, sociale relationer.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. De mest fremtrædende årsager til løsrivelse fra ekstremistiske miljøer er en skuffelse over gruppens ledelse og andre medlemmer, psykisk udmattelse og afsky over voldelige metoder.
2. De forskellige årsager til løsrivelse kan opdeles i fem kategorier, nemlig sociale relationer, psykisk sårbarhed, identitetsspørgsmål, ideologi og nye handlemuligheder. Løsrivelsen kan anskues som den enkeltes transition på tværs af de fem kategorier.
3. Reintegration i et samfund understøttes af, at den enkelte undervejs i transitionen har en aktiv kontakt med samfundet uden for det ekstremistiske miljø og knytter sociale bånd.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at tydeliggøre, hvad der ligger til grund for tidligere ekstremisters løsrivelse fra ekstremistiske miljøer.

Publikationen identificerer 15 forskellige faktorer, som er en del af løsrivelsesprocessen fra de ekstremistiske miljøer. De mest fremtrædende faktorer er skuffelse over gruppens ledelse og andre medlemmer, psykisk udmattelse og afsky over voldelige metoder. Publikationen peger på, at de nævnte faktorer ofte er første og afgørende trin i løsrivelsesprocessen, da de åbner op for en bevægelse mod en alternativ livsvej. Yderligere fremhæver publikationen, at ligesom de interviewede ekstremister i første omgang blev en del af gruppen af sociale og personlige årsager, er det også sociale og personlige faktorer, der understøtter bevægelsen ud af miljøerne.

Med udgangspunkt i de identificerede faktorer optegner publikationen fem kategorier for løsrivelse: sociale relationer, psykisk sårbarhed, identitetsspørgsmål, ideologi og nye handlemuligheder. Løsrivelse fra ekstremistiske miljøer kan ifølge publikationen ses som den enkeltes transition på tværs af disse fem kategorier. Eksempelvis peger publikationen i forhold til sociale relationer på, at individet først har få og ofte negative interaktioner med andre uden for det ekstremistiske miljø samt potentielt stadig kontakt med personer inden for miljøet. Der er forskellige stadier i denne overgang, hvor det endelige stadie er en reintegration i samfundet. I løbet af reintegrationsprocessen sker der en bevægelse mod mere positive interaktioner med andre personer, herunder familie og tidligere venner, samtidig med at det tidligere miljø i stigende grad fravælges.

Med afsæt i de fem kategorier konkluderer studiet, at løsrivelse i høj grad kan ses som en transition og et identitetsskift, der bør understøttes af en aktiv deltagelse i samfundet uden for det ekstremistiske miljø. Reintegration understøttes af, at den enkelte undervejs i transitionen har en aktiv kontakt med samfundet uden for det ekstremistiske miljø og knytter nye, positive sociale bånd.

Basra, Rajan et al. (2016): Criminal Pasts, Terrorist Futures: European Jihadists and the New Crime-Terror Nexus

Titel: Criminal Pasts, Terrorist Futures: European Jihadists and the New Crime-Terror Nexus

Forfattere: Basra, Rajan; Neumann, Peter R.; Brunner, Claudia

Årstal: 2016

Udgiver: The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence

Geografisk afsæt: Europa

Formål: At undersøge sammenhængen mellem terrorisme og almindelig kriminalitet (*crime-terror nexus*). Specifikt beskriver publikationen, hvordan dette overlap ser ud empirisk, og hvilke dynamikker det består af. Publikationen analyserer, hvordan 79 ekstreme islamister med kriminel baggrund har bevæget sig ind i ekstremisme, hvad der har motiveret dem, samt hvordan de handler.

Metodisk design: Publikationen trækker på en database, der indeholder viden om 79 europæiske jihadister med en kriminel fortid.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Der er stor forenelighed mellem terrorgrupperinger som gruppen Islamisk Stat og personer, der tidligere har begået almindelig kriminalitet, som tiltrækkes af den ekstremistiske modkultur og budskabet om frelse gennem vold og magt.
2. Ekstremistiske grupper, særligt gruppen Islamisk Stat, rekrutterer især nye medlemmer i udsatte boligområder, fængsler og blandt marginaliserede europæiske borgere, der før har begået almindelig kriminalitet.
3. Personer med kriminel baggrund, som radikaliseres, kan bruge deres viden og erfaring fra almindelig kriminalitet i regi af terrorhandlinger.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Med afsæt i en analyse af 79 individer fra ekstreme islamistiske miljøer med kriminel baggrund undersøger publikationen sammenhæng og overlap mellem terrorisme og almindelig kriminalitet.

Publikationen understreger indledningsvis, at der ikke findes én samlet profil for personer dømt for terror, der samtidig har begået anden kriminalitet, men at der kan optegnes flere mønstre. Med det forbehold peger publikationen på, at ekstremistiske miljøer og narrativer på flere felter imødekommer og overlapper med de kriminelle miljøers behov og efterspørgsel: Publikationen fremhæver, at den ekstreme islamismes narrativ i høj grad stemmer overens med personer med kriminel baggrunds søgen efter frelse for deres handlinger. Samtidig tilbyder narrativet en legitim kontekst for at begå kriminalitet. Særligt muligheden for at opnå frelse for tidligere handlinger påpeges som en væsentlig motivation for, at personer fra kriminelle miljøer tiltrækkes af ekstrem islamisme.

Publikationen peger i relation til rekrutteringsperspektivet på, at overlappet mellem terrorisme og almindelig kriminalitet ses ved, at personer, der har begået almindelig kriminalitet og terrorisme, færdes i de samme sociale netværk og miljøer. Dette medfører, at kriminelle grupper og terrorgrupper, særligt gruppen Islamisk Stat, rekrutterer fra den samme gruppe af individer, hvorved de medvirker til at skabe en synergi mellem de to subkulturer. Publikationen konkluderer yderligere, at fængslerne spiller en rolle i radikaliseringen. Indsatte med tilknytning til ekstremistiske miljøer møder i fængslerne flere unge mænd, som er sårbare over for radikalisering, ligesom dette møde muliggør deling af viden og kompetencer.

Publikationen fremfører yderligere overførsel af viden og erfaring fra det kriminelle miljø til det ekstreme miljø som et andet aspekt af overlappet mellem almindelig kriminalitet og terror. Personerne med en kriminel baggrund har ofte lettere adgang til våben, de evner at holde deres planer

skjult for omverdenen, og deres mulige erfaring med vold er med til at opbløde grænsen for, hvornår de vil deltage i terrorhandlinger.

Bjørgo, Tore (2011): Dreams and disillusionment: engagement in and disengagement from militant extremist groups

Titel: Dreams and disillusionment: engagement in and disengagement from militant extremist groups

Forfattere: Bjørgo, Tore

Årstal: 2011

Udgiver: Crime, Law and Social Change

Geografisk afsæt: Europa

Formål: At bidrage med et nyt dynamisk perspektiv på risiko- og beskyttelsesfaktorer ved radikalisering. Specifikt søger publikationen at udvikle en dynamisk forståelse af de forskellige faktorer med blik for, at en person i radikaliseringsprocessen kan ændre karakter og synspunkter, samt at der er forskellige veje til og fra radikalisering.

Metodisk design: Syntese af tidligere studier

Omfang: 9 sider

Emneord: Radikalisering, mekanismer, dynamisk forståelse, risiko- og beskyttelsesfaktorer, profil, gruppedynamikker.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Publikationen identificerer fem mekanismer, der er centrale i radikaliseringsprocesser, herunder ideologisk aktivisme, gruppestatus, fællesskabsfølelse, gruppepres og oplevet diskrimination.
2. Publikationen opstiller fire dynamiske profiler og kontinua, som karakteriserer radikaliseringsprocesser. Pointen er, at radikalisering skal forstås dynamisk, da individer kan ændre sig undervejs i processen.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at bidrage med et dynamisk perspektiv på risiko- og beskyttelsesfaktorer ved radikalisering.

Publikationen identificerer først fem mekanismer, som forventes at spille ind i forskellige radikaliseringsprocesser. Disse indbefatter:

- Ideologisk aktivisme, hvor ekstremisme er motiveret af idealisme og en stærk følelse af at ville bidrage til retfærdighed.
- Gruppestatus, hvor en person motiveres af sin rolle i en gruppe.
- Fællesskabsfølelse, der særligt driver unge, som søger et tilhørsforhold i en gruppe.
- Gruppepres, der kan medvirke til mere ekstreme handlinger end tiltænkt.
- Oplevelse af diskrimination, hvor nogle individer ikke kan se en fremtid i det nuværende system og derfor søger ekstremisme.

I publikationen vurderes virkningen af disse mekanismer i forhold til radikalisering og løsrivelse fra ekstremisme. Eksempelvis kan gruppestatus være en barriere for løsrivelse grundet frygten for at miste status. Er det omvendt en leder af en ekstremistisk gruppe, der løsriver sig, kan det betyde, at andre følger efter.

På baggrund af de fem mekanismer udarbejder publikationen fire dynamiske profiler og dertilhørende kontinua for radikaliseringsprocesser. De forskellige profiler er dynamiske i den forstand, at individer kan bevæge sig på kontinua inden for en profil. Dette følger en pointe om, at individer kan udvikle sig over tid og gennem radikaliseringsprocessen og derved ikke nødvendigvis forbliver den samme profil. De fire kontinua er: idealistisk/politisk motiveret – ikke idealistisk/apolitisk; lederskab/personer med høj status i en gruppe – medløbere/personer med stort behov for tilhørsforhold til en gruppe; socialt velfungerende – marginaliserede; søger sensation – søger ikke sensation.

Bjørge, Tore (2005) Chapter 20 "Conclusions", i Tore Bjørge (ed.) *Root Causes of Terrorism: Myths, reality and ways forward*, Routledge, New York.

Titel: Chapter 20 "Conclusions", i Tore Bjørge (ed.) *Root Causes of Terrorism: Myths, reality and ways forward*

Forfattere: Bjørge, Tore

Årstal: 2005

Udgiver: Routledge

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At afdække betydende faktorer for terrorisme, herunder at tilbagevise myter om terror, afdække betydende faktorer for terrorisme og afdække, hvilke faktorer der holder terroraktiviteterne i gang.

Metodisk design: Review af viden om faktorer i omgivelserne med betydning for terrorisme

Omfang: 16 sider

Emneord: Betydende faktorer i omgivelserne, myter, forudsætninger, katalysatorer, opretholdende faktorer.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Fire myter om faktorer i omgivelserne med betydning for terrorisme bliver tilbagevist: At der er et svagt og indirekte forhold mellem fattigdom og terrorisme, at statsligt sponsorkab ikke er en betydende faktor, at selvmordsterrorisme ikke er forårsaget af religion, og at personer tilknyttet terrorgrupper ikke er sindssyge eller irrationelle aktører.
2. Publikationen identificerer 14 faktorer i omgivelserne med betydning for terrorisme, herunder både faktorer der er forudsætninger og katalysatorer. Overordnet indikerer disse faktorer, at individer tilslutter sig terrorgrupper af forskellige typer af grunde, herunder ideologisk og politisk motivation, egeninteresser eller ønske om tilhørsforhold.
3. Terrorgrupper opretholdes ofte af andre faktorer end dem, der oprindeligt virkede igangsættende. Derfor er det ikke sikkert, at terroraktiviteten stoppes, selvom alle betydende faktorer for terrorisme håndteres. Opretholdende faktorer er: hævncyklusser, behov for at tage sig af medlemmerne eller gruppen selv, profitable kriminelle aktiviteter og manglende exit-muligheder.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationens formål er at sammenfatte eksisterende viden om faktorer i omgivelserne med betydning for terrorisme (*root causes*).

Publikationen afkræfter for det første en række myter om betydende faktorer for terrorisme. Med dette afsæt konkluderer publikationen følgende:

- at der kun findes et svagt og indirekte forhold mellem fattigdom og terrorisme
- at statslig understøttelse af terrorisme ikke er en betydende faktor for terrorgruppers fremvækst, men at stater på anmodning fra personer tilknyttet terrorgrupper kan være med til at støtte og opretholde terrorgruppen
- at religion (eller nærmere bestemt islam) ikke er en betydende faktor for eller årsag til selvmordsterrorisme, eksempelvis er mange selvmordsterrorister sekulære
- at personer tilknyttet terrorgrupper ikke er sindssyge eller irrationelle, da symptomer på sindssyge sjældent findes hos disse personer, og at de har en egen rationalitet baseret på ekstremistisk ideologi eller en bestemt logik.

Publikationen identificerer videre 14 faktorer i omgivelserne med betydning for terrorisme, herunder betydende faktorer, der både er forudsætninger og katalysatorer for terrorisme. De 14 betydende faktorer går i stigende grad fra at være forudsætninger til at blive katalysatorer. De 14 faktorer er som følger: manglende demokrati; borgerrettigheder og retsstat; fejlslagne eller svage stater; hurtig modernisering; ekstremistiske ideologier; historiske fortilfælde af politisk vold, bor-

gerkrige, revolutioner; diktaturer eller besættelser; hegemoni og ulighed i magt, illegitime eller korrupte regeringer; magtfulde eksterne magter, der opretholder illegitime regeringer; undertrykkelse af udenlandske eller koloniale magter; oplevelse af diskrimination på baggrund af etnisk eller religiøs oprindelse; fiasko eller uvillighed hos staten til at integrere dissidentgrupper eller fremvoksende sociale klasser; oplevelsen af social uretfærdighed; tilstedeværelsen af karismatiske ideologiske ledere samt udløsende begivenheder.

Overordnet indikerer disse meget forskelligartede faktorer i omgivelserne med betydning for terrorisme, at individer tilslutter sig ekstremistiske grupper af forskellige grunde, herunder ideologisk og politisk motivation, egeninteresser eller ønske om tilhørsforhold.

For det tredje peger publikationen på, at terrorgrupper ofte opretholdes af andre årsager end dem, der oprindeligt virkede igangsættende for gruppen. Faktorerne, der identificeres som værende med til at opretholde terror, er:

- Hævncykluser, der fordrer løbende gengældelse mellem parterne i en konflikt.
- Behovet for at tage sig af medlemmerne eller passe på gruppen selv, da gruppen kan føle sig forpligtet til eksempelvis at få andre medlemmer ud af fængsel.
- Profitable kriminelle aktiviteter, der oprindeligt er igangsat for at støtte de terroraktiviteter, men i sig selv skaber en økonomisk interesse i at opretholde terrorvirksomheden.
- Manglende exit-muligheder, da det kan føre til, at personerne føler sig nødsaget til at forblive i terrorgruppen. Selvom alle de oprindelige betydende faktorer bag en terrorgruppes oprindelse håndteres, er det dermed ikke sikkert, at terroraktiviteterne ville stoppe. Tilsvarende kan terrorgrupper skifte formål, mål og motivation over tid.

Crone, Manni (2010): Dynamikker i ekstremistiske miljøer

Titel: Dynamikker i ekstremistiske miljøer

Forfattere: Crone, Manni

Årstal: 2010

Udgiver: Dansk Institut for Internationale Studier

Geografisk afsæt: Danmark

Formål: At drøfte og nuancere, hvad der får unge til at opsøge ekstremistiske miljøer, herunder hvilken rolle ideologi eller religion spiller i relation til betydningen af konkrete begivenheder og ønsket om at udtrykke sin modstand. Derudover bidrager publikationen med viden om, hvilke dynamikker der gør sig gældende i ekstremistiske grupper, herunder hvordan få voldelige aktivister er afgørende for, hvordan subkulturelle grupper udvikler sig til en ekstremistisk gruppe

Metodisk design: Publikationen bygger på længerevarende feltarbejde, observation under en række danske terror sager samt vidnesbyrd fra tidligere militante ekstremister. Det præciseres i indledningen til publikationen, at der er tale om foreløbige overvejelser og konklusioner, og at det er hypoteser, som præsenteres. Designet er ikke yderligere beskrevet.

Omfang: 15 sider

Emneord: Veje til ekstremisme, ideologi, radikaliseringsformer.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Det er ikke kun ideologi, der tiltrækker unge til ekstremistiske miljøer. Det kan lige så vel være deltagelse i ekstremistiske begivenheder, som eksempelvis terrorattentater, gadekampe med videre.
2. Unge opsøger ofte selv aktivt ekstremistiske miljøer, og der skelnes derfor mellem et top-down-fænomen og et bottom-up-fænomen
3. Transnationale forbindelser spiller en vigtig rolle i ekstremistiske miljøer.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Med afsæt i et studie af en række danske terror sager beskæftiger publikationen sig med dynamikker i ekstremistiske miljøer, herunder hvilken rolle ideologi og religion spiller. Publikationen påpeger, at ekstremistiske grupper ikke består af individer, der hver især befinder sig på et bestemt stadie af en radikaliseringsproces, men af individer med forskellig kapacitet, interesse og drivkraft. Således har nogle i gruppen for eksempel en interesse for det ideologiske aspekt, mens andre er drevet af handling og aktivisme. Det betyder også, at en radikaliseringsproces ikke kan beskrives som en udvikling, der starter ud fra en ideologisk overbevisning og derfra udvikler sig til handling.

Det er ikke kun ideologier, der tiltrækker unge til ekstremistiske miljøer, det er i lige så høj grad konkrete begivenheder, der skaber interesse for bestemte ideologier og grupper, eksempelvis terrorattentater, gadekampe eller lignende. Publikationen skelner i den forbindelse mellem et:

- Top-down-fænomen, hvor ideologer og radikaliserere bevidst rekrutterer unge til ekstremistiske miljøer.
- Bottom-up-fænomen, hvor unge selv-radikaliseres via internettet eller selv opsøger ekstremistiske miljøer.

Vejen til radikalisering starter med andre ord ikke nødvendigvis med, at den unge kommer i kontakt med radikaliserere og derigennem radikaliseres. I lige så høj grad kan det være den unge selv, der opsøger ekstremistiske miljøer. En person kan således selv opsøge et ekstremistisk miljø (bottom-up) og herefter bliver præget og påvirket af erfarne personer fra miljøet (top-down).

Endelig kan kontakt til transnationale forbindelser spille en væsentlig rolle i ekstremistiske miljøer, idet disse forbindelser medfører, at personer går et skridt videre, eksempelvis fordi barrierer kan overvindes ved at være sammen med militante ikoner fra andre lande.

Crone, Manni (2016): Radicalization revisited: violence, politics and the skills of the body

Titel: Radicalization revisited: violence, politics and the skills of the body

Forfattere: Crone, Manni

Årstal: 2016

Udgiver: International Affairs

Geografisk afsæt: Danmark og Europa

Formål: At nuancere forståelsen af radikaliseringsprocesser ved at vise, at dette i højere grad er en social og politiseret proces frem for relateret til et ideologisk standpunkt.

Metodisk design: En kvalitativ empiri-baseret diskussion af, hvordan radikaliseringsprocesser skal forstås. Publikationen trækker på forfatterens egne erfaringer fra ekstremistiske miljøer, open source-materiale, erfaringer fra praktikere på sikkerhedsområdet og en database over terrorangreb i Europa siden 2001.

Omfang: 19 sider

Emneord: Veje til ekstremisme, ideologi, bevægelse fra kriminalitet, subkulturer.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Ideologi er ikke ensidigt en faktor i bevægelser mod ekstremisme.
2. Faktorer som tidligere kriminelle erfaringer, politisk utilfredshed og den sociale kontekst er relevante faktorer i bevægelsen mod ekstremisme.
3. Ekstremistiske miljøer kan ses som subkulturer, der tilbyder et politisk ståsted.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen sætter spørgsmålstegn ved, hvorvidt ideologi eller religion nødvendigvis er hoveddrivkraften i en radikaliseringsproces. Der henvises blandt andet til, at ideologi ved de seneste års terrorangreb ikke har været en direkte årsag til angrebene.

Publikationen peger på, at andre typer faktorer kan indgå: Eksempelvis har personer tilknyttet terrorgrupper hyppigt været engageret i almindelig kriminalitet eller kriminelle miljøer, før de påtog sig en ekstrem ideologi. I disse eksempler indgår viden og adfærd fra de kriminelle miljøer i radikaliseringsprocessen. En anden bevægelse ses i bevægelsen fra politiske synspunkter til ekstremisme, og studiet fremhæver, at radikaliseringsprocesser ofte i højere grad er politiske end religiøse. Der tale om politisk-religiøs proces, hvor ekstremister søger at fremme en anden samfundsorden, da de oplever den nuværende som uretfærdig.

Publikationen konkluderer i denne sammenhæng, at ekstremistiske miljøer kan ses som politiske subkulturer, hvor den ekstremistiske ideologi bliver et politisk ståsted for at kæmpe imod den oplevede uretfærdighed. Publikationen pointerer yderligere, at den sociale kontekst er relevant for at forstå bevægelser ind i ekstremistiske miljøer. Frem for blot at se på individuelle livshistorier er det også nødvendigt at se både på ekstremistiske miljøers rolle i radikalisering og på den bredere sociale og samfundsmæssige kontekst.

European Institute of Peace (EIP) (2017): Molenbeek and violent radicalization: 'a social mapping'

Titel: Molenbeek and violent radicalisation: 'a social mapping'

Forfattere: European Institute of Peace (EIP)

Årstal: 2017

Udgiver: European Institute of Peace

Geografisk afsæt: Belgien

Formål: At undersøge, hvorfor der i nogle områder i et land er en større andel personer, der tilslutter sig terrororganisationer i konfliktområder sammenlignet med resten af landet. Publikationen tager afsæt i et studie af Molenbeek, en forstad til Bruxelles, hvorfra mere end 50 personer i perioden 2012-2016 er rejst til Syrien som fremmedkrigere. En del af disse personer har efterfølgende været involveret i terrorangreb i Frankrig og Belgien.

Metodisk design: En ni-måneders undersøgelse baseret på to runder af kvalitative interviews med beboere i Molenbeek; første runde med 406 semi-randomiserede survey-interviews og anden runde med 100 ustrukturerede interviews.

Omfang: 94 sider

Emneord: Radikalisering, ekstremisme, betydende faktorer i omgivelserne, sociale strukturer.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Publikationen identificerer en generel oplevelse af diskrimination blandt beboerne i Molenbeek. Publikationen konkluderer ikke, hvorvidt denne opfattelse af diskrimination kan føre til radikalisering, men påpeger, at det næppe har positiv betydning.
2. Beboere i Molenbeek giver udtryk for, at manglende muligheder og social isolation kan være en central faktor for radikalisering.
3. Publikationen identificerer arbejdsløshed, uddannelse og sikkerhed som væsentlige problemstillinger i Molenbeek. Beboerne oplever kun i mindre grad ekstremisme som en udfordring.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Med afsæt i den belgiske forstad Molenbeek er det publikationens formål at undersøge, hvorfor der i bestemte områder i et land er en større andel personer, der tilslutter sig terrororganisationer i konfliktområder.

Publikationen identificerer en generel oplevelse af diskrimination blandt beboerne. Denne oplevelse af diskrimination er imidlertid forskellig, afhængig af hvilken befolkningsgruppe man tilhører: Beboere med belgisk oprindelse føler sig diskrimineret i Molenbeek, mens dem med nordafrikansk oprindelse føler sig diskrimineret, når de færdes uden for Molenbeek. Publikationen konkluderer ikke, hvorvidt denne opfattelse af diskrimination kan føre til radikalisering, men påpeger, at det næppe er positivt, at Molenbeek i beboernes øjne bliver mistænkeliggjort af det omgivende samfund. Publikationen fremhæver, at der efter de seneste terrorangreb er opstået en større spænding mellem belgiske normer og de normer, der præger muslimsk hverdagspraksis i Molenbeek, samt at de muslimske beboere i stigende grad oplever diskrimination og mistænkeliggørelse fra ikke-muslimer i Molenbeek.

Blandt beboerne i Molenbeek er der en udbredt opfattelse af, at manglende muligheder og social isolation har været en central drivkraft i radikaliseringsprocessen hos de borgere, der er rejst ud som fremmedkrigere. Særligt bliver manglende muligheder, såsom oplevelsen af ikke at have en fremtid, opfattet som en drivkraft. Publikationen fremhæver, at denne opfattelse hos den enkelte skaber en sårbarhed, som kan øge modtageligheden overfor ekstremisme.

Publikationen identificerer arbejdsløshed, uddannelse og sikkerhed som væsentlige problemstillinger i Molenbeek. Ekstremisme opleves kun i mindre grad som en udfordring af beboerne selv.

Afslutningsvis konkluderer publikationen, at effektive tilgange til at forebygge radikaliserings kan være at fremme dialog, diversitet og religiøs uddannelse, fordi dette kan være med til at hjælpe unge til at udvikle kritisk sans.

Everton, Sean (2016): Social Networks and Religious Violence

Titel: Social Networks and Religious Violence

Forfattere: Everton, Sean

Årstal: 2016

Udgiver: Review of Religious Research

Geografisk afsæt: Tyskland

Formål: At undersøge sammenhængen mellem gruppedynamik og ekstremisme, herunder særligt hypotesen om, at personer med samme synspunkt/tro i grupper vil tendere til at skifte over mod den mest ekstreme version af deres fælles synspunkt/tro i gruppen. Derudover undersøger publikationen, hvilken betydning få bånd til samfundet har for, at tæt knyttede religiøse grupper udvikler ekstreme synspunkter og handlinger. Endelig undersøger artiklen religions betydning for gruppedynamikken.

Metodisk design: Publikationen benytter social netværksanalyse, hvor der undersøges 34 medlemmer af Hamborg-cellen. Netværksanalysen bygger på data fra John Jay & ARTIS Transnational Terrorism Database (JJATT), der indeholder netværksdata for over 2000 individer.

Omfang: 217 sider

Emneord: Gruppedynamikker, sociale relationer, netværk, polarisering.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. To faktorer er med til at øge sandsynligheden for, at en gruppe distancerer sig fra det omgivende samfund: tvang/modstand fra samfundets side og sociale spændinger til det omgivende samfund.
2. Grupper distancerer sig fra samfundet ved alene at rekruttere fra nære relationer, afgrænse sig fra eksterne relationer og opmuntre medlemmerne til at interagere mere med hinanden.
3. Grupper med distinkte overbevisninger afgrænser sig gerne fra det omgivende samfund. Derudover kan det føre til ekstreme handlinger, hvis der samtidig er en apokalyptisk tankegang i gruppen.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen undersøger gruppedynamikkens og socialt netværks betydning for ekstremisme med afsæt i et studie af Hamborg-cellen, der spillede en afgørende rolle i 11. september-angrebet.

Publikationen peger på, at særligt to faktorer er med til at øge sandsynligheden for, at grupper distancerer sig: modstand og sociale spændinger. Dels kan en større grad af tvang/modstand fra samfundets side være medvirkende til, at gruppen lukker sig om sig selv, hvilket kan føre til yderligere radikaliserings. Derudover vil sociokulturelle spændinger mellem den pågældende gruppe og samfundet ligeledes kunne øge tendensen til, at gruppen lukker sig om sig selv.

Derudover distancerer grupper sig fra det omgivende samfund ved kun at rekruttere fra nære relationer, afgrænse sig fra eksterne relationer og opmuntre medlemmerne til at interagere mere med hinanden. Denne gruppeisolation kan sammen med intens social interaktion øge risikoen for, at gruppen radikaliseres.

Publikationen peger på, at for grupper med distinkte overbevisninger bliver gruppens grænser ofte trukket skarpt op mellem dem, der tilhører gruppen og dem, der ikke gør. Det kan yderligere øge risikoen for ekstreme handlinger, hvis der samtidig er en apokalyptisk tankegang i gruppen, idet den apokalyptiske tankegang ofte er forbundet med en tro på, at vold mod vantro kan retfærdiggøres med henvisning til, at man er under angreb, og at verdens ende er nær.

Gemmerli, Tobias (2014): Online-radikalisering: en rundrejse i forskningslitteraturen. Litteraturreview af definitioner og tilgange inden for online-radikalisering

Titel: Online-radikalisering: en rundrejse i forskningslitteraturen. Litteraturreview af definitioner og tilgange inden for online-radikalisering

Forfattere: Gemmerli, Tobias

Årstal: 2014

Udgiver: Dansk Institut for Internationale Studier

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At syntetisere forskellige perspektiver på online-radikalisering

Metodisk design: Litteraturstudie

Omfang: 36 sider

Emneord: Online-radikalisering, kommunikation, radikaliseringsprocesser.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Der er i litteraturen om online-radikalisering tre centrale skillelinjer: Hvorvidt internettet ses som en trussel eller ej, om internettet ses som et strategisk redskab til rekruttering eller som et socialt medie, hvor internettet er del af processen, samt hvilken forståelse af internettet der er i spil.
2. Litteraturen om online-radikalisering kan deles i to. Et perspektiv der ikke ser en øget trussel i internettet, men betragter internettet som et strategisk redskab, primært ud fra en traditionel forståelse heraf (web 1.0). Dertil ser et andet perspektiv en øget trussel i internettet, hvor internettet ansues ud fra et socialvidenskabeligt perspektiv med særligt blik for det sociale aspekt af internettet (Web 2.0).

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen syntetiserer forskellige perspektiver på online-radikalisering. I publikationen defineres online-radikalisering som individets vej til ekstremisme via processer på internettet.

Publikationen anskuer litteraturen om online-radikalisering ud fra tre overordnede analytiske skillelinjer:

- Den første sontring i publikationen omhandler den eksisterende litteraturs forståelse af den trussel, internettet indebærer. Her foretager publikationen en opdeling mellem henholdsvis trusselsforfægttere og trusselsfornægttere, hvor trusselsforfægttere ser internettet og sociale medier som et farligt radikaliseringsværktøj, mens trusselsfornægttere omvendt ikke betragter internettet og sociale medier som en øget trussel.
- For det andet opdeler publikationen den eksisterende litteratur efter dens anskuelse af internettets virkning. I litteraturen blandt trusselsfornægterne betragtes internettet som et strategiske værktøj, der bruges af allerede radikaliserede individer i ekstremistisk henseende. Modsat findes litteraturen af trusselsforfægttere, der fokuserer på internettet som betydende for selve radikaliseringsprocessen. I denne litteratur fokuseres der på at forstå internettet som en trussel for før-radikaliserede sårbare unge.
- For det tredje sontrer publikationen mellem det klassiske internet (Web 1.0) og de nye sociale medier (Web 2.0). Under Web 1.0 ansues internetkommunikation som et statisk fænomen, hvor individer kun kan indsamle information. Under Web 2.0 er der omvendt en mere flydende og interaktiv kommunikation.

Publikationen samler de forskellige sontringer i en syntese, hvor litteraturen om online-radikalisering deles i to. Det konkluderes, at den strategisk orienterede litteratur primært fokuserer på internettet som et statisk fænomen, hvor individer kan indsamle informationer (Web 1.0),

hvorimod litteraturen, der betragter internettet som betydende for radikaliseringsprocessen, fokuserer på internettets interaktive og sociale aspekt (Web 2.0).

Publikationen fremhæver, at det generelt er en udfordring, at der ikke er klarhed eller konsensus, hverken teoretisk, metodisk eller empirisk i den eksisterende litteratur om online-radikalisering.

Gill, Paul & Corner, Emily (2017): There and Back Again: The Study of Mental Disorder and Terrorist Involvement

Titel: There and Back Again: The Study of Mental Disorder and Terrorist Involvement

Forfattere: Gill, Paul & Corner, Emily

Årstal: 2017

Udgiver: American Psychologist

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At syntetisere viden om relationen mellem psykisk sårbarhed og involvering i terrorisme

Metodisk design: Litteraturreview

Omfang: 11 sider

Emneord: Psykisk sygdom, personlighed, terror, involvering i terror.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Tidligere tiders søgen efter årsagssammenhænge mellem bestemte psykiatriske diagnoser og involvering i terrorisme er erstattet af en mere kompleks forståelse af relationen mellem psykisk sårbarhed og involvering i terrorisme.
2. Psykisk sårbarhed skal forstås som én mulig risikofaktor blandt mange i forhold til ekstremisme.
3. Involvering i terrorisme kan føre til psykisk sårbarhed.
4. Der er øget forekomst af skizofreni, paranoid psykose og autismspektrumforstyrrelser blandt individer, der begår soloterrorisme i forhold til både den generelle befolkning og individer, der begår terror i grupper.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen søger at nuancere forståelsen af relationen mellem psykisk sårbarhed og involvering i terrorisme. Publikationen adresserer psykisk sårbarhed i bred forstand, det vil sige som dækkende for et bredt spektrum af problematikker, herunder eksempelvis depression, diagnoser relateret til søvn, autismspektrumsforstyrrelser, psykiske udviklingsforstyrrelser, skizofreni og paranoid psykose. Dertil adresseres også relationen mellem bestemte personlighedstræk og involvering i terrorisme.

Publikationen påpeger, at forskningen er gået fra et fokus på, hvorfor individer radikaliseres, til et fokus på hvordan. Denne bevægelse karakteriseres som et skifte i fokus fra profiler til veje til og fra ekstremisme, hvor det særligt er individets proces, som er af interesse. Psykisk sårbarhed kan i den sammenhæng både være en risikofaktor og et resultat af det at være en del af en terrorgruppe.

Tidligere forskning har afsøgt bestemte psykiske sårbarheder som for eksempel psykopati eller personlighedstræk, såsom narcissisme, som årsager til involvering i terror. Dette er sidenhen blevet tilbagevist, og forskningen afsøger nu andre relationer mellem psykisk sårbarhed og involvering i terror. Der har i tidligere forskning været en forsimplet forståelse af den komplekse relation mellem psykisk sårbarhed og involvering i terror. Dette skyldes blandt andet, at forskningen ikke har differentieret mellem forskellige former for psykisk sårbarhed og forskellige typer af terrorisme, men blot har undersøgt relationen mellem alle former for psykisk sårbarhed som én samlet kategori og alle typer af terrorisme som én samlet kategori.

Publikationen fremhæver et studie af Gill og Corner (2015)⁷, som konkluderer, at der er 13,5 gange højere forekomst af psykisk sårbarhed blandt individer, der begår soloterrorisme end blandt individer, der begår gruppebaseret terror. Dernæst fremhæver publikationen et andet studie af Corner, Gill & Mason (2016)⁸, der konkluderer, at der er en højere forekomst af skizofreni, paranoid psykoser og autismspektrumforstyrrelser blandt individer der begår soloterrorisme i forhold til den generelle befolkning, mens der er en mindre forekomst af depression, psykiske diagnoser relateret til søvn og psykiske udviklingsforstyrrelser blandt individer, der har begået soloterrorisme end i den generelle befolkning. Det understreges, at disse konklusioner må betragtes som foreløbige, idet de er baseret på begrænset data.

⁷ Corner, E., & Gill, P. (2015). A false dichotomy? Mental illness and lone-actor terrorism. *Law and Human Behavior*, 39, 23–34. Studiet er baseret på et datagrundlag af 119 personer, der har begået soloterrorisme samt 428 personer, der har begået terror som del af en ekstremistisk gruppe

⁸ Corner, E., Gill, P., & Mason, O. J. (2016). Mental health disorders and the terrorist: A research note probing selection effects and disorder prevalence, *Studies in Conflict & Terrorism*, 39, 560–568. Studiet er baseret på et datagrundlag af 153 personer, der begår soloterrorisme

Grønnerød, Jarna et al. (2016): Radikalisering og psykisk helse – En kunnskapsoppsummering

Titel: Radikalisering og psykisk helse – En kunnskapsoppsummering.

Forfattere: Grønnerød, Jarna S.; Andersen, Arnfinn, J.; Hellevik, Per Moum

Årstal: 2016

Udgiver: Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress

Geografisk afsæt: Norge

Formål: At kortlægge forskning, der omhandler sammenhængen mellem psykisk sårbarhed og radikalisering

Metodisk design: Et systematisk litteraturstudie, begrænset til forskning efter 2010

Omfang: 51 sider

Emneord: Radikalisering, terror, psykiske lidelser, risikofaktorer.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Individuer, der begår soloterrorisme, har ifølge nogle studier en øget forekomst af psykisk sårbarhed. Denne pointe er dog ikke understøttet af førstehåndskilder.
2. Blandt personer, der begår terror som en del af en ekstremistisk gruppe, er der ikke en øget forekomst af psykisk sårbarhed sammenlignet med den øvrige befolkning.
3. Radikaliseringsprocesser og deltagelse i terrorisme kan i sig selv føre til øget psykisk sårbarhed.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at kortlægge forskning, der afdækker sammenhængen mellem psykisk sårbarhed (psykisk helse) og radikalisering. Publikationen adresserer psykisk sårbarhed i bred forstand, det vil sige som dækkende for et bredt spektrum af problematikker fra psykisk ustabilitet og psykisk ubalance til deciderede diagnosticerede psykiske lidelser.

Udgangspunktet for publikationen er, at forskningen førhen har afvist, at psykisk sårbarhed overordnet er en betydende faktor for radikalisering. Der er dog nu et stigende fokus på, hvorvidt bestemte psykiske sårbarheder har indflydelse på et individs risiko for radikalisering.

Ifølge publikationen indikerer nogle nyere studier, at soloterrorister i højere grad er psykisk sårbare i sammenligning med den resterende befolkning. Publikationen fremhæver dog, at disse konklusioner i lav grad er baseret på egentlig empiri, og at de pågældende studier i stedet trækker på andenhåndskilder, såsom juridiske dokumenter og nyhedsartikler. Derfor sætter publikationen spørgsmålstegn ved validiteten af konklusionerne.

Publikationen konkluderer desuden, at forskningen ikke finder belæg for, at personer, der begår terror som en del af en ekstremistisk gruppe (i modsætning til soloterrorister), har en øget forekomst af psykisk sårbarhed i sammenligning med den øvrige befolkning. Publikationen vurderer, at en mulig forklaring på dette kan være, at det er nødvendigt for medlemmer af ekstremistiske grupperinger at kunne fungere tilstrækkeligt til at blive betragtet som en nyttig ressource for gruppen.

Endelig konkluderer publikationen, at radikaliseringsprocesser og deltagelse i terrorisme i sig selv kan medføre psykisk sårbarhed, såsom psykiske problemer og psykisk ubalance. Eksempelvis fremhæver én af de inkluderede publikationer, at det er psykisk belastende at være en del af en ekstremistisk gruppe.

Gustafsson, Linus (2015): Våldsbejakande islamistisk extremism och sociala medier**Titel:** Våldsbejakande islamistisk extremism och sociala medier**Forfattere:** Gustafsson, Linus**Årstal:** 2015**Udgiver:** Centrum för asymmetriska hot- och terrorismstudier**Geografisk afsæt:** Sverige**Formål:** At undersøge propagandaspredning på sociale medier samt motiver for at tilslutter sig gruppen Islamisk Stat**Metodisk design:** Analyse af 126 uddrag fra svensksprogede grupper og profiler på Facebook**Omfang:** 108 sider**Emneord:** Online-radikalisering, propaganda, ekstremisme, sociale medier, motiver.**Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:**

1. Publikationen peger på, at Facebook bruges som platform for ekstremistiske svensksprogede grupper og profiler til at sprede officiel og uofficiel propaganda fra terrororganisationer som gruppen Islamisk Stat og al-Qaeda. Desuden anvendes Facebook som en platform for forsøg på rekruttering.
2. Motiver for at tilslutte sig terrororganisationer er varierende og overlappende, men de kan typisk omfatte elementer af humanitær, religiøs og ideologisk karakter sammen med ønsket om at være martyr samt en interesse i eventyr, vold, våben og samfund.
3. Motiverne skal ikke ses som hele forklaringen på, hvorfor nogle radikaliseres, sympatiserer med eller tilslutter sig terrororganisationer som gruppen Islamisk Stat eller al-Qaeda.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at bidrage med ny viden om ekstremisme og beskrive, hvordan sociale medier bruges til rekruttering og propaganda, samt afsøge yderligere viden om motiver for at tilslutte sig terrororganisationer.

Publikationen peger på, at Facebook bruges som platform for svensksprogede grupper og profiler til at sprede officiel og uofficiel propaganda fra terrororganisationer som gruppen Islamisk Stat og al-Qaeda. Uofficiel propaganda er selvfremstillet af individerne, mens officiel propaganda omfatter direkte spredning af budskaber fra terrororganisationerne. Oplysningerne spredes både af individer i Sverige og individer, der rejste fra Sverige til Syrien og andre områder som gruppen Islamisk Stat kontrollerede. Hyldet til voldelige islamistiske ideologer og terrororganisationers ledere spredes gennem tekster, billeder, fotografier og videoer. Ligesom individer fra Sverige, der er i Syrien, kommunikerer hjem til Sverige gennem rejsehistorier fra de områder, som gruppen Islamisk Stat kontrollerede. Publikationen konkluderer desuden, at Facebook anvendes som en platform for rekruttering. Dette sker blandt andet gennem henvendelser fra individer, der er rejst fra Sverige til Syrien.

Derudover konkluderer publikationen, at motiver for at tilslutte sig terrororganisationer er varierende, men at de typisk omfatter humanitære, religiøse og ideologiske faktorer sammen med ønsket om at blive martyr og en interesse i eventyr, vold, våben og samfund.

Disse faktorer kan imidlertid ikke alene forklare, hvorfor nogle radikaliseres, vælger at sympatisere med eller deltage i terrororganisationer som gruppen Islamisk Stat eller al-Qaeda. Derfor er der behov for yderligere forskning til at forklare de sociale mediernes rolle i radikalisering og rekruttering.

Gøtzsche-Astrup, Oluf (2017): The time for causal designs: Review and evaluation of empirical support for mechanisms of political radicalisation

Titel: The time for causal designs: Review and evaluation of empirical support for mechanisms of political radicalisation

Forfattere: Gøtzsche-Astrup, Oluf

Årstal: 2017

Udgiver: Aggression and Violent Behavior

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At gennemgå eksisterende litteratur om betydningen af psykologiske mekanismer for radikaliserings. Derudover syntetiserer litteraturstudiet, hvilke teoretiske modeller der findes på området, og hvilke psykologiske mekanismer der er empirisk belæg for på tværs af de identificerede modeller.

Metodisk design: Litteraturreview

Omfang: 36 sider

Emneord: Psykologiske mekanismer, kausale-designs, litteraturreview.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Forskningen i psykologiske mekanismer for radikaliserings har metodisk bevæget sig fra casestudie-design til en større brug af metodiske design baseret store populationer og brug af kontrol- og eksperimentel design.
2. Der findes en række væsentlige ligheder på tværs af publikationer, der undersøger psykologiske mekanismer for radikaliserings. Herunder at tiltrækning mod ekstreme grupper og ideologier skal forstås som normale reaktioner på unormale situationer, og at eksempelvis manglende motivation og ubehag i livet er afgørende for radikaliserings.
3. Hvis det omgivende samfund ikke kan tilvejebringe levedygtige alternativer (flertalskultur og normer), så kan marginaliserede grupper tilbyde et alternativ til den negative livsopfattelse.
4. Gruppedynamikker er en drivkraft for radikaliserings og kan spille en afgørende rolle i at omsætte ekstreme synspunkter til handlinger.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at gennemgå eksisterende litteratur inden for psykologiske mekanismer med henblik på at syntetisere viden om, hvilke psykologiske mekanismer der er afgørende for radikaliserings.

Publikationen peger overordnet på, at forskningen har bevæget sig fra studier, der byggede på casestudie-design, til at flere studier i dag er baseret på store publikationer og kontrol og eksperimentel design.

Overordnet set findes der høj evidens på tværs af publikationer for, at tiltrækning mod ekstreme grupper og ideologier skal forstås som normale reaktioner på unormale situationer, samt at de psykologiske mekanismer, der gør sig gældende for individet i en radikaliseringsproces, består af normale, adaptive mekanismer, der ikke i sig selv er patologiske. Disse mekanismer er manglende motivation og ubehag i livet i højere grad end instrumentel beregning af risiko og gevinst ved radikaliserings. Gennemgangen af litteraturen konkluderer, at der er høj evidens for, at radikaliserings er mest attraktiv for personer, der på en eller anden måde er utilfredse med deres position eller liv.

Publikationen peger i den forbindelse på, at hvis det omgivende samfund ikke kan tilvejebringe levedygtige alternativer (flertalskultur og normer), så kan marginaliserede grupper tilbyde et alternativ til den negative livsopfattelse.

Endelig konkluderer publikationen, at der er et højt evidensgrundlag for, at gruppedynamikker kan føre til mere ekstreme synspunkter, samt at tab af betydning, usikkerhed og angst kan føre til afhængighed af gruppen.

Hegghammer, Thomas (2013): Should I Stay or Should I go? Explaining Variation in Western Jihadists' Choice between Domestic and Foreign Fighting

Titel: Should I Stay or Should I go? Explaining Variation in Western Jihadists' Choice between Domestic and Foreign Fighting

Forfattere: Hegghammer, Thomas

Årstal: 2013

Udgiver: American Political Science Review

Geografisk afsæt: Vesten og Australien

Formål: At syntetisere variationer i vestlige ekstreme islamisters valg mellem at være fremmedkriger eller begå terror i hjemlandet samt motivationen, der ligger til grund for dette valg.

Omfang: 15 sider

Metodisk design: Undersøgelsen har afsæt i eksisterende publikationer, hjemmesider, nyhedsartikler og søgedatabaser med fokus på ekstreme islamister (jihadister) i perioden 1990-2010.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Vestlige ekstreme islamister har en præference for at blive fremmedkrigere frem for 'hjemme-groede' terrorister, der begår terror i hjemlandet.
2. Publikationen syntetiserer tre mulige hypoteser om præferencen for at blive fremmedkriger: 1) Ekstreme islamister kæmper, hvor det er nemmest at operere, 2) ekstreme islamister bliver fremmedkrigere, fordi de har behov for træning, og 3) kamp i konfliktområder anses som mere legitimt end terror i hjemlandet.
3. De fleste fremmedkrigere vender ikke hjem for at udføre terror i Vesten. De fremmedkrigere, der vender hjem for at udføre terror, handler dog mere effektivt end andre, som ikke har deres erfaringer.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationens formål er at syntetisere variationer i vestlige ekstreme islamisters (Western jihadists) valg mellem at være fremmedkrigere, der tilslutter sig oprør i konfliktområder (foreign fighters) eller at udføre terror i hjemlandet (domestic fighters) samt de motivationer, der ligger til grund for dette valg.

Publikationen konkluderer, at der blandt vestlige ekstreme islamister er en præference for at være fremmedkriger snarere end at begå terror i hjemlandet. Det estimeres med afsæt i de indsamlede data, at der er cirka tre gange så mange fremmedkrigere end individer, der begår terror i hjemlandet, samt at der formentlig er en endnu større andel fremmedkrigere.

Publikationen fremfører og syntetiserer tre mulige hypoteser om denne præference for at være fremmedkriger:

- Den første hypotese er, at ekstreme islamister kæmper det sted, hvor det er nemmest at operere. I vestlige lande får personer tilknyttet terrorgrupper typisk kun mulighed for at udføre ét terrorangreb, før de bliver dræbt eller arresteret, hvorimod man i konfliktområder kan kæmpe igennem en længere periode. Publikationen peger på, at dette er en del af forklaringen på, hvorfor flere vælger at være fremmedkrigere, men ikke den vigtigste forklaringsfaktor.
- Den anden hypotese er, at ekstreme islamister foretrækker at operere i Vesten, men at de først tager til konfliktområder, fordi mulighederne for militant erfaring og træning her er mere tilgængelig. Denne hypotese afvises, idet de indsamlede data peger på, at de personer, der rejser til konfliktområderne, sjældent kommer tilbage til deres hjemland for at kæmpe.

- Den tredje hypotese er, at ekstreme islamister foretrækker at være fremmedkrigere, fordi kamp i konfliktområder betragtes som mere legitimt. Publikationen syntetiserer denne norm ud fra, hvordan islamistiske religiøse ledere (Islamist religious authorities) opfatter det at kæmpe i Vesten i forhold til i konfliktområder og konkluderer, at den mest udbredte opfattelse blandt disse religiøse ledere er, at det er mere legitimt at kæmpe i etablerede konfliktområder. Publikationen konkluderer på den baggrund, at størstedelen af vestlige ekstreme islamister formentlig vælger at være fremmedkrigere, fordi det opfattes som mere legitimt. Det fremhæves desuden, at denne forklaring er den vigtigste forklaringsfaktor bag præferencen for at blive fremmedkriger.

Derudover konkluderer publikationen, at de fleste fremmedkrigere ikke vender hjem for at udføre terror i Vesten. Det konkluderes dog, at de fremmedkrigere, der vender hjem, er mere effektive i at udføre dødelige angreb i Vesten.

Hegghammer, Thomas (2013): The recruiter's dilemma: Signalling and rebel recruitment tactics

Titel: The recruiter's dilemma: Signalling and rebel recruitment tactics

Forfattere: Hegghammer, Thomas

Årstal: 2013

Udgiver: Journal of Peace Research

Geografisk afsæt: Norge

Formål: At undersøge terrorgruppers rekrutteringsstrategi i forhold til at identificere potentielle medlemmer

Metodisk design: Undersøgelse af 260 individer, der er relateret til al-Qaedas rekrutteringskampagne samt eksisterende litteratur.

Omfang: 16 sider

Emneord: Borgerkrig, Saudi-Arabien, signaler, terrorisme.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Terrorgrupper har vanskeligt ved at identificere medlemmer, der er oprigtigt villige til at kæmpe og udvise stor loyalitet. Terrorgruppernes rekrutterings- og screeningsstrategi består derfor af en række taktikker og procedurer til at identificere og screene potentielle medlemmer.
2. Rekrutterings- og screeningsprocessen kan forstås ud fra Weinsteins signalteori, hvor processen opfattes som et tillidsspil mellem rekrut og den rekrutterende. Logikken bag rekrutteringsstrategien er, at vurdere et potentielt medlem ud fra signaler, der indikerer tillid. Disse signaler er typisk omkostningsfulde signaler (cost-discriminating signals).
3. Indsamlingen af tillidssignaler foregår i tre faser i rekrutteringsprocessen; umiddelbar screening, nærgående screening og indslusning.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge terrorgruppers rekrutterings- og screeningsstrategier i forhold til at identificere potentielle medlemmer. Dette gøres med afsæt i al-Qaedas rekrutteringskampagne fra Saudi-Arabien i starten af 2000'erne. Publikationen belyser screeningsstrategien i lyset af Weinsteins teori om signaler, hvor rekrutteringsprocessen opfattes som et tillidsspil mellem rekrut og den rekrutterende. Publikationen trækker i øvrigt på eksisterende litteratur på området.

Publikationen konkluderer, at det er vanskeligt for den person, der forestår rekruttering til terrorgruppen at afgøre, om potentielle medlemmer er oprigtigt villige til at kæmpe og udvise stor loyalitet. Rekrutterings- og screeningsstrategien består derfor af en række taktikker og procedurer til at identificere og screene potentielle medlemmer.

Ud fra Weinsteins teori om signaler er logikken, at potentielle medlemmer vurderes ud fra signaler, der indikerer tillid. Hegghammer argumenterer i den forbindelse for, at den rekrutterende part er på udkig efter omkostningsfulde signaler (cost-discriminating signals). Dette forstås som signaler, der er for risikable for et ikke-oprigtigt potentielt medlem, eksempelvis ved at simulere en politiagent, men er acceptable for et oprigtigt potentielt medlem. Signalernes konsekvenser er kontekstspecifikke, og den optimale rekrutteringstaktik antages at variere afhængig af tid og sted.

Den person, der forestår rekruttering, indsamler disse tillidssignaler i tre faser: Den umiddelbare screening, hvor personer tilknyttet terrorgrupper leder efter tegn på engagement, personlig fromhed og ideologisk forpligtelse; den nærgående screening, hvor de leder efter tidligere erfaring med våben eller kamp; og indslusning, hvor potentielle deltagere skal deltage i hemmelige aktiviteter og intensive træningscamps, som er kostbare og pålidelige tegn på tillid.

Hemmingsen, Ann-Sophie (2010): The Attractions of Jihadism: An Identity Approach to Three Danish Terrorism Cases and the Gallery of Characters around Them

Titel: The Attractions of Jihadism: An Identity Approach to Three Danish Terrorism Cases and the Gallery of Characters around Them

Forfattere: Hemmingsen, Ann-Sophie

Årstal: 2010

Udgiver: Dansk Institut for Internationale Studier

Geografisk afsæt: Danmark

Formål: At undersøge motivationer, der får individer til at tilslutte sig en ekstrem islamistisk (jihadistisk) modkultur i Vesten.

Metodisk design: Langvarigt feltarbejde med observationer og interviews i forbindelse med tre danske terror-sager

Omfang: 259 sider

Emneord: Veje til ekstremisme, Jihadisme, rekruttering, attraktioner.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Nutidig ekstrem islamisme (Jihadisme) i Vesten er mere end ét fænomen. Man kan tale om flere typer af ekstrem islamisme henholdsvis global ekstrem islamisme og territorialiseret ekstrem islamisme, der adskiller sig ved forståelsen af, hvor jihad kan udføres.
2. Nutidig ekstrem islamisme i Vesten forstås som en modkultur, der tiltrækker individer af forskellige årsager. Publikationen peger på tre typer af attraktioner for, at individer vælger at tilslutte sig ekstrem islamisme, henholdsvis individuelle, kontekstafhængige og specifikke attraktioner.
3. Det enkelte individ motiveres af forskellige former for attraktioner og agerer derfor forskelligt inden for den ekstreme islamistiske modkultur.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge karakteren af nutidig ekstrem islamisme, og hvilke attraktioner, der i dag får individer til at tilslutte sig en ekstrem islamistisk (jihadistisk) modkultur.

Ekstrem islamisme (jihadisme) i Vesten er generelt opfattet som et fænomen, der er knyttet til al-Qaeda enten som association eller inspiration. Publikationen pointerer dog, at denne opfattelse ikke er nøjagtig, da nutidig ekstrem islamisme i Vesten er mere end et fænomen. Først og fremmest kan man tale om to typer af ekstrem islamisme i Vesten: henholdsvis global og territorialiseret ekstrem islamisme. De to typer adskiller sig primært i forhold til forståelsen af, hvor jihad kan udføres. Ifølge territorialiseret ekstrem islamisme kan jihad kun føres på muslimsk territorium, hvor der allerede er voldelig konflikt, mens den globale ekstreme islamisme kan udkæmpes alle steder i verden. Derudover handler nutidig ekstrem islamisme ikke alene om voldelig konflikt; fænomenet handler også om identitet og sociale mekanismer, som nogle individer søger gennem modkulturen.

Publikationen konkluderer, at ekstrem islamisme i Vesten på nuværende tidspunkt bedst forstås som en modkultur, der tiltrækker individer af forskellige årsager. Publikationen peger på tre typer af attraktioner, der er forbundet med nutidig ekstrem islamisme i Vesten: individuelle attraktioner, kontekstafhængige attraktioner og specifikke attraktioner.

De individuelle attraktioner kendetegnes ved fire arketyriske belønninger:

- Handling og spænding, hvor individer motiveres ved udsigten til kamp eller andre udfordringer.
- Socialt tilhørsforhold, hvor individer motiveres af inklusion, anerkendelse og venskaber.
- Intellektuelle udfordringer, hvor individer motiveres af intellektuelle diskussioner og debatter
- En ramme for modstand, hvor individer motiveres af en letgenkendelig ramme for modstand imod det etablerede, der udløser frygt og genkendelse.

De kontekstafhængige attraktioner omhandler den kontekst, modkulturen eksisterer i. I teorien kunne enhver modkultur tilbyde de individuelle attraktioner, men på nuværende tidspunkt har den ekstreme islamistiske modkultur en komparativ fordel i forhold til andre modkulturer i form af den måde, den bliver modtaget og opfattet; den er højt profileret og betragtes som en sikkerhedstrusel. Derfor oplever individet at blive taget seriøst for sin modstand.

De specifikke attraktioner er attraktioner, der er unikke for den ekstreme islamistiske modkultur. Modkulturen tilbyder en attraktiv identitet for mange, og bestemte narrativer giver adgang til en selvopfattelse som noget særligt.

Overordnet set konkluderer publikationen, at individer tiltrækkes af den ekstreme islamistiske modkultur på baggrund af forskellige motivationer og med udsigt til forskellige belønninger. Som resultat heraf handler forskellige individer forskelligt inden for modkulturen.

Horgan, John (2014): The Psychology of Terrorism – Revised and updated second edition

Titel: The Psychology of Terrorism – Revised and updated second edition

Forfattere: Horgan, John

Årstal: 2014

Udgiver: Routledge

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At afsøge viden om, hvordan psykologi og psykologiske processer kan udvide forståelsen af terrorisme.

Metodisk design: Kritisk analyse af relevant litteratur fra det sidste årti, egne interviews med individer dømt for terrorisme, biografier og autobiografier af individer dømt for terror samt analyse af historiske terrorhandlinger.

Omfang: 257 sider

Emneord: Terrorisme, veje til ekstremisme, løsrivelse fra ekstremistisk miljø.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Individets vej til ekstremisme tager form af en proces, der kan inddeles i tre særskilte faser: indledende involvering, deltagelse og løsrivelse.
2. I forhold til involvering peger publikationen på, at personer involveret i terroraktiviteter er normale i psykologisk forstand. Involvering sker især gennem deltagelse i konkrete terroraktiviteter.
3. For den videre tilknytning har en række processuelle faktorer betydning, eksempelvis tilegnelse af internt sprog og rationaler, tilegnelse af særlige evner, tilpasning til en bestemt rolle, en følelse af øget kontrol, magt og status og social involvering i det ekstremistiske miljø.
4. Størstedelen af litteraturen undersøger løsrivelse fra ekstremistiske miljøer i kontekster, hvor der er en klar gruppe- og organisationsstruktur. Eksisterende viden peger på, at løsrivelsen både kan tage form af en løsrivelse fra dette ekstremistiske miljø og en ændring af de ekstremistiske overbevisninger.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen argumenterer for, at individets involvering i terrorisme sker gennem en proces sammensat af forskellige faser: involvering (involvement), deltagelse (engagement) og løsrivelse (disengagement).

Om den første fase, involvering, konkluderes det, at der ikke er evidensbaseret litteratur, som underbygger en patologisk forklaring på, hvorfor mennesker bliver involveret i terror. Derimod konkluderes publikationen, at mennesker, som er involveret i terrorhandlinger, er normale i psykologisk forstand og ikke har særskilte psykologiske personlighedstræk. Med involvering er der ikke tale om en statisk tilstand, men en proces, da både risikofaktorer og veje til og fra ekstremisme er dynamiske og varierer fra person til person.

Om individets videre deltagelse peger publikationen på følgende processuelle faktorer, som hver især kan have indflydelse på, at et individ engagerer sig yderligere i terrorisme: Tilegnelse af et internt sprog, hvor handlinger forklares, rationaliseres og neutraliseres, tilegnelse af særlige evner, tilpasning til en bestemt rolle, følelse af øget accept og omfavnelser af rolle, personlige fantasier om øget følelse af kontrol og magt samt at bruge involvering til at opnå status. Herudover peges der på en større involvering i terrorrelaterede sociale aktiviteter, både offline og online og, som et resultat heraf, et fald i ikke-terrorrelateret social aktivitet.

Der er sparsom litteratur vedrørende løsrivelse fra ekstremistiske miljøer, og størstedelen af litteraturen undersøger fænomenet i sammenhænge, hvor der er tale om en klar gruppe- og organisa-

tionsstruktur. Der mangler derfor viden om løsrivelse fra decentraliserede grupperinger uden en klar organisationsstruktur, online-terrorisme-relaterede aktiviteter samt soloterrorisme (lone actors).

Løsrivelse fra ekstremisme har både karakter af en løsrivelse fra det ekstremistiske miljø og en løsrivelse fra den ideologiske overbevisning. Ved løsrivelse fra det ekstremistiske miljø er personen ikke længere involveret i terroraktiviteter, men kan stadig dele de ekstremistiske overbevisninger. Denne form for løsrivelse kan følge af en ændring i individets rolle i organisationen, en ændring i den personlige prioritering, udstødelse eller sikkerhedshensyn. Ved den ideologiske løsrivelse ændrer personen sine ekstremistiske overbevisninger. Dette kan skyldes en ændring i normer, værdier eller psykologisk pres gennem desillusionering.

Khosrokhavar, Farhad (2013): Radicalization in Prison: The French Case

Titel: Radicalization in Prison: The French Case

Forfattere: Khosrokhavar, Farhad

Årstal: 2013

Udgiver: Politics, Religions & Ideology

Geografisk afsæt: Frankrig

Formål: At undersøge udviklingen i radikaliseringsmønstre i franske fængsler, herunder om radikalisering er i fremgang eller tilbagegang, om der er sket en udvikling i radikaliseringsmønstrene, og hvorvidt organiseringen i fængslerne har betydning for radikaliseringsprocessen.

Metodisk design: Kvalitative interviews med aktører på feltet, herunder indsatte og repræsentanter for personalegrupper som eksempelvis fængselsvagter, psykologer, psykiatere, rehabiliteringspersonale, sportsinstruktører, imamer, fængselsdirektører og andre personer involveret i fængslerne.

Omfang: 24 sider

Emneord: Veje til ekstremisme, radikalisering i fængsler, jihadisme.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Publikationen peger på, at tiltag rettet mod at forebygge udviklingen af ekstreme islamistiske netværk i fængsler, eksempelvis mindre fængselsceller har været succesfulde i forhold til at forebygge, at radikale muslimer opbygger store ekstremistiske netværk i fængslerne.
2. Publikationen peger dog på, at indsatte frustrationer og modvilje øges på grund af manglende og/eller dårligere faciliteter, eksempelvis restriktioner i forbindelse med religiøse højtider. I samspil med et udbud af ekstremistiske ideologier øger dette risikoen for radikalisering.
3. Publikationen peger på, at salafisme er i vækst i fængslerne. De salafistiske individer agerer alene eller i små introverte grupper. De salafistiske grupper har ikke intentioner om at kæmpe en voldelig krig, men foreslår derimod fredelige løsninger.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge udviklingen i radikaliseringsmønstre i franske fængsler det seneste årti.

I det seneste årti har franske myndigheder iværksat tiltag rettet mod at forebygge udviklingen af ekstreme islamistiske netværk i fængsler, eksempelvis mindre fængselsceller og større anvendelse af isolation og opsyn med indsatte. Publikationen peger på, at fængslerne oplever tegn på tilbagegang i ekstreme islamistiske netværk og radikalisering, og tiltagene har derfor været effektive til at forebygge udviklingen af disse netværk.

Dog peger publikationen på, at de nye forhold i fængslerne med mere isolation og dårligere faciliteter har medvirket til frustrationer og modvilje blandt de indsatte. Hvis dette er kombineret med ekstremistiske ideologier, kan det øge risikoen for radikalisering.

Derudover konkluderer publikationen, at nye former for netværk er i vækst i fængslerne, nemlig salafistiske. Salafisterne færdes ofte alene eller i små introverte grupper, som søger at påvirke unge muslimer til ikke at blive fristet af en ekstrem islamistisk ideologi. De har ikke intentioner om en kæmpe en voldelig krig, men foreslår tværtimod fredelige løsninger. Salafisterne kommer således med et alternativ til den ekstreme islamisme.

Kleinmann, Scott (2012): Radicalization of Homegrown Sunni Militants in the United States: Comparing Converts and Non-Converts

Titel: Radicalization of Homegrown Sunni Militants in the United States: Comparing Converts and Non-Converts

Forfattere: Kleinmann, Scott

Årstal: 2012

Udgiver: Studies in Conflict & Terrorism

Geografisk afsæt: USA

Formål: At undersøge, hvilke mekanismer der er bedst til at forklare radikalisering af sunnimuslimer i USA. Derudover undersøges det, om disse mekanismer varierer mellem konvertitter og ikke-konvertitter.

Metodisk design: Casestudie af 83 sager med dømte terrorister i USA

Omfang: 21 sider

Emneord: Mekanismer, gruppedynamikker, risiko- og sårbarhedsfaktorer, veje til ekstremisme.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Radikalisering af både konvertitter og ikke-konvertitter er hovedsageligt et resultat af sociale gruppemekanismer. Derudover er individuelle mekanismer vigtige, men individuelle mekanismer interagerer typisk med gruppemekanismer, og individuelle mekanismer kan dermed ikke alene forklare en radikaliseringsproces.
2. Særligt individuelle mekanismer, såsom identitetsproblemer, spiller en større rolle for konvertitter, end det gør for ikke-konvertitter.
3. Samfundsmekanismer spiller ikke en signifikant rolle for radikalisering, hverken for konvertitter eller ikke-konvertitter.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge, hvilke mekanismer der bedst kan forklare, hvorfor nogle sunnimuslimer i USA radikaliseres. Derudover undersøger publikationen, om disse mekanismer varierer mellem konvertitter og ikke-konvertitter.

Publikationen skelner imellem tre typer af mekanismer; individuelle mekanismer, gruppemekanismer og samfundsmekanismer. De individuelle mekanismer adresserer betydningen af faktorer som individets psykologi, personlighed og kognitive funktioner. Gruppemekanismer har fokus på sociale dynamikker, eksempelvis socialiseringsprocesser, og handler typisk om, hvorvidt den radikaliseredes venner og familie har påvirket radikaliseringen. Samfundsmekanismer adresserer eksterne forhold i samfundet, der har betydning for individets radikalisering, eksempelvis undertrykkelse.

Publikationen konkluderer, at både for konvertitter og ikke-konvertitter er radikaliseringen hovedsageligt et resultat af gruppemekanismer. Derudover er individuelle mekanismer vigtige for radikaliseringen, men individuelle mekanismer interagerer typisk med gruppemekanismer og kan ikke alene forklare en radikaliseringsproces.

Publikationen konkluderer desuden, at der er forskelle i, hvilke faktorer der fører til radikalisering, når konvertitter og ikke-konvertitter sammenlignes. Individuelle mekanismer spiller en større rolle for konvertitter end for ikke-konvertitter.

Derudover konkluderer publikationen, at samfundsmekanismer ikke spiller en signifikant rolle for radikalisering – hverken for konvertitter eller ikke-konvertitter. Samfundsmekanismer kan eksempelvis være undertrykkelse i et samfund, såsom racisme, politivold eller diskrimination. Disse mekanismer kom kun til udtryk i en lille andel af de undersøgte sager.

Krøijer, Stine (2015): Figurations of the Future: Forms and Temporalities of Left Radical Politics in Northern Europe

Titel: Figurations of the Future: Forms and Temporalities of Left Radical Politics in Northern Europe

Forfattere: Krøijer, Stine

Årstal: 2015

Udgiver: Berghahn Books

Geografisk afsæt: Nordeuropa

Formål: At undersøge venstreekstremisme og radikalisering under den økonomiske krise samt i forbindelse med forskellige politiske begivenheder, herunder klimatopmødet i 2009 og kampen for bevarelsen af Ungdomshuset.

Metodisk design: Et dybdegående feltstudie med observationer og interviews, som undersøger forskellige venstreekstremistiske grupper og politisk aktivisme i Nordeuropa.

Omfang: 256 sider

Emneord: Venstreekstremisme, former for aktivisme, demonstrationer, politisk protest.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Nordeuropæiske venstreekstremister har grundlæggende et dystert syn på fremtiden, som anses for at være svær af forandre. Aktivismen bliver rettet mod handling og forandring i nutiden, dels i form af en ændret livsstil, dels gennem den rette form for aktivistiske handlinger, eksempelvis ved politiske begivenheder, såsom klimatopmødet.
2. Protestaktivismen har en nuanceret og flerfoldig form, hvor nye metoder, såsom civile ulydigheder og besættelse, tages i brug.
3. Publikationen peger på venstreekstremisme i Nordeuropa som handlingsorienteret, hvor aktivister planlægger og træner sig selv frem mod demonstrationer.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen undersøger venstreekstremisme og aktivisme i Nordeuropa under den økonomiske krise og i forbindelse med forskellige politiske begivenheder.

Publikationen fremhæver, at venstreekstremisme i Nordeuropa er kendetegnet ved ikke at have et fremtidigt mål, som aktivisterne målrettet arbejder hen imod. I stedet har aktivisterne i Nordeuropa en mere spontan tilgang, hvor der ikke er et klart billede af et fremtidigt utopisk samfund, som bestemte handlinger skal føre hen imod. Forfatteren knytter dette til, at aktivisterne har en forestilling om fremtiden som ukendt og dyster og med begrænsede muligheder for at ændre systemet. Derfor er aktivismen i mindre grad rettet mod fremtiden og bliver i stedet fokuseret på handling og forandring i nutiden. Det kan både være ændringer i hverdagen, som ved en ændret livsstil, og ved politiske begivenheder, såsom protester ved klimatopmødet.

Publikationen konkluderer ligeledes, at venstreekstremisme i Nordeuropa har en nuanceret og flerfoldig form. Herunder fremhæves civile ulydigheder og besættelser, som har vist sig som effektive metoder. I dette fremhæver publikationen samtidig, at venstreekstremisme er mere spontant i sin nuværende form. Nedrivningen af Ungdomshuset er et eksempel på den mere spontane tilgang, hvor aktivister for en kort stund suspendede deres pacifistiske verdenssyn for at ty til vold mod politiet.

Sluttelig peger publikationen på, at venstreekstremisme i Nordeuropa særlig er karakteriseret ved en vilje til at handle, hvilket illustreres af den træning aktivisterne gennemgår. Træningen har blandt andet fokus på at lære aktivisterne at udholde tåregas og at danne større blokader, som kan bruges i konfrontationen med politiet. Ifølge publikationen har konfrontation en særlig betyd-

ning for aktivisterne, da denne er med til at give aktivisterne en særlig kropslig fornemmelse og en følelse af styrke.

Leistedt, Samuel (2013): Behavioral aspects of terrorism**Titel:** Behavioral aspects of terrorism**Forfattere:** Leistedt, Samuel**Årstal:** 2013**Udgiver:** Forensic Science International**Geografisk afsæt:** Globalt**Formål:** At give overblik over og opdatere de typiske psykologiske hypoteser og teorier relateret til terrorisme**Metodisk design:** Systematisk litteraturstudie på tværs af forskellige discipliner med henblik på at give et overordnet overblik over, hvad der er skrevet på området.**Omfang:** 7 sider**Emneord:** Psykologiske mekanismer, radikalisering, gruppedynamikker, hjernevask, ekstremisme.**Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:**

1. Publikationen fremhæver, at der i litteraturen er forskellige psykologiske forklaringer på radikalisation, herunder behovet for tilhørsforhold til en gruppe, samt hvordan hjernevask eller tankereform, forstået som en koncentreret indsats rettet mod at fordreje en persons verdenssyn, kan være med til ændre adfærd og synspunkter.
2. I relation til rekruttering og radikalisation spiller den sociale kontekst en vigtig rolle, da gruppedynamikker er med til at forstærke en radikaliseringsproces. Særligt kan mindre grupper være med til at modne hinanden i en kollektiv radikaliseringsproces.
3. Der kan ikke identificeres en enkelt persontype for personer tilknyttet terrorgrupper, ligesom der ikke ses en øget forekomst af psykisk sårbarhed blandt individer, der har begået terror.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at give et overblik over samt at opdatere de typiske psykologiske hypoteser og teorier om terrorisme.

Først fremhæver publikationen forskellige psykologiske forklaringer på, hvorfor personer radikaliseres. Én gennemgående forklaring i litteraturen er behovet for at tilhøre en gruppe, som kan medføre, at individet definerer sin sociale status gennem accept i gruppen. Gruppedynamikken er her en drivkraft i radikaliseringsprocessen. Publikationen udpeger hjernevask eller tankereform som et andet perspektiv på, hvorfor et individ radikaliseres. Forskellige psykologiske modeller konkluderer, hvordan en koncentreret intervention rettet mod at fordreje en persons verdenssyn kan ændre vedkommendes adfærd og synspunkter.

Publikationen opsummerer derefter viden om rekruttering. Den psykologiske litteratur peger på, at rekruttering typisk vil være mest effektiv i sociale sammenhænge. Publikationen fremhæver, at radikaliseringsprocessen nemmere understøttes i mindre grupper, hvor individerne sammen forstærker hinandens radikalisation. Publikationen pointerer ud fra litteraturen, at de sociale bånd ofte har en større betydning end ideologi i radikalisationen.

Publikationen konkluderer yderligere, at der ikke er én enkelt persontype for individer, der begår terror, ligesom der ikke ses en øget forekomst af psykiske sårbarheder hos individer, der begår terror. Dertil fremhæver publikationen, at individuel motivation og gruppedynamikker er hyppigt nævnte forklaringer i litteraturen på, hvorfor man vælger at anvende politisk vold.

Lindekilde, Lasse & Berthelsen, Preben (2015): Voldelig transnational aktivisme: Islamisk Stat, foreign fighters og radikaliserings

Titel: Voldelig transnational aktivisme: Islamisk Stat, foreign fighters og radikaliserings

Forfattere: Lindekilde, Lasse & Berthelsen, Preben

Årstal: 2015

Udgiver: Tidsskriftet Dansk Sociologi

Geografisk afsæt: Danmark

Formål: At undersøge, hvordan radikaliserings og mobiliseringen af danske fremmedkrigere foregår, og hvad der motiverer unge danske muslimer til at drage i krig for en voldelig bevægelse som gruppen Islamisk Stat.

Metodisk design: Publikationen bygger på 24 cases, der består af mentor-mentee-relationer med potentielle fremmedkrigere samt samtaler med hjemvendte fremmedkrigere og familier.

Omfang: 26 sider

Emneord: Tilværelsespsykologi, gruppedynamikker, fremmedkrigere, risikofaktorer for ekstremisme.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. En truet tilværelsesforankring kan øge risikoen for radikaliserings, men kan ikke stå alene som den eneste risikofaktor, der har betydning for radikaliserings.
2. Gruppedynamikkerne i en radikaliseringsproces er forbundet med intens interaktion og socialisering internt i gruppen, mens relationer uden for gruppen mindskes signifikant og eventuelt helt afskæres.
3. Det kræver en handlingsopfordring (encouragement cue), at et individ går fra at have et ekstremistisk synspunkt til at udføre ekstremistiske handlinger. Det kan eksempelvis være, at en religiøs lærer kalder til jihad, at en person udvikler en selvforståelse som aktivist via gruppedeltagelse eller ved at se en, man kender og beundrer, udføre en handling.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen tager udgangspunkt i tilværelsespsykologien, der antager, at alle mennesker aspirerer til at skabe en velforankret tilværelse, forstået som at have et solidt greb om tilværelsen. Dette fordrer, at individet har de nødvendige tilværelseskompetencer til at håndtere, hvad man møder i tilværelsen (tilværelsesopgaver). Denne velforankrede tilværelse kan blandt andet bringes i fare ved eksklusion, manglende anerkendelse, tab af nærmeste, økonomisk krise, migration og lignende. En truet velforankret tilværelse er ofte forbundet med kognitiv usikkerhed, hvor individer kan blive i tvivl om, hvem de er, hvor de hører til, og hvilken retning de skal med livet.

Når individers tilværelse trues, vil de forsøge at stræbe mod at (re)etablere det solide greb om tilværelsen, hvilket kan komme til udtryk som ekstremistiske handlinger og radikaliserings. Ud over truet tilværelsesforankring er unge, der er prædisponeret for radikaliserings, kendetegnet ved en række yderligere risikofaktorer:

- Psykologisk karakteristika (såsom flertydighedsintolerance, lav selvtillid, monomani m.m.)
- Personlige relationer (familier og venner med tilknytning til radikale miljøer; reduktion af identitetskompleksitet)
- Erfaringer (eksempelvis oplevelse af eksklusion, diskrimination, vold).

Publikationen peger desuden på en række faktorer, der har betydning for rekrutterings: Først kan sociale relationer til venner eller familie, der er involveret i radikaliserede miljøer, øge risikoen for, at individet søger (re)etablerings af tilværelsesforankring ad denne vej.

Publikationen peger på, at de radikaliserede miljøer bruger forskellige rekrutteringsstrategier, herunder forskellige front- eller dækorganisationer i rekrutteringsøjemed, ligesom karismatiske ledere har stor betydning for rekruttering. Herudover anvender ekstremistiske miljøer sociale medieplatforme til at skabe kontakt til unge.

Ydermere peger publikationen på, at gruppedynamikker kan spille en afgørende betydning for den enkeltes radikaliseringsproces. Intens interaktion og socialisering i gruppen har her betydning for radikaliseringsprocessen, idet selve gruppen kan forstærke det radikaliserede synspunkt og polarisering. Eksempelvis prøver den unge at fremstå bedst muligt over for gruppen og indtager endnu mere ekstreme synspunkter end gruppenormen i den foretrukne retning, da dette er forbundet med status i gruppen. Derudover mindskes eller afskæres individernes relationer uden for gruppen som led i denne proces.

Endelig påpeger publikationen, at det kræver en handlingsopfordring (encouragement cue) for, at et individ går fra at have et ekstremistisk synspunkt til at udføre en ekstremistisk handling. En handlingsopfordring kan forekomme direkte, eksempelvis ved at religiøse lærere kalder til jihad og fordrer handlingsparathed ved at appellere til skyld og skam ved ikke-handling. Handlingsopfordringen kan også være indirekte, eksempelvis ved at et individ gennem gruppedeltagelse udvikler en selvforståelse som aktivist eller avantgarde frem for tilskuer. Det kan også finde sted via eksemplariske handlinger, hvor en person ser en anden person udføre en beundringsværdig handling, der øger chancen for, at vedkommende selv vil handle tilsvarende.

Lyons, Sarah (2015): The psychological foundations of homegrown radicalization: An Immigrant acculturation perspective

Titel: The psychological foundations of homegrown radicalization: An Immigrant acculturation perspective

Forfattere: Lyons, Sarah

Årstal: 2015

Udgiver: N/A

Geografisk afsæt: USA og Tyskland

Formål: At undersøge nogle psykologiske faktorer, der har betydning for, om indvandrere og/eller minoritetsgrupper radikaliseres.

Metodisk design: Studiet er en ph.d.-afhandling, der foretager en metodisk triangulering af surveys og et eksperimentelt studie.

Omfang: 202 sider

Emneord: Marginalisering, social eksklusion, identitet, mekanismer.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Marginalisering og social eksklusion kan give individer en følelse af ikke at være betydningsfulde og at mangle tilknytning til deres omgivelser. Denne følelse øger risikoen for at individet accepterer en ekstrem fortolkning af religion, og at han/hun støtter ekstreme grupper.
2. Den negative betydning af marginalisering og manglende tilknytning til værtslandet varierer en smule afhængigt af den nationale kontekst.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen undersøger, hvilke psykologiske mekanismer eller faktorer der kan have betydning for, om muslimer og/eller minoritetsgrupper radikaliseres. Der er særligt fokus på psykologiske og adfærdsmæssige konsekvenser af social eksklusion fra værtslandet. Publikationen opstiller en teori om, at marginaliserede eller ekskluderede muslimer oplever en trussel mod deres selvværd, idet de grundet den oplevede marginalisering føler, at de ikke kan opbygge og opretholde forbindelser til deres hjemland eller værtsland. Dette har ifølge teorien betydning for deres oplevelse af tilhørsforhold, mening og formål med livet, mens tilknytning til en ekstremistisk gruppe ifølge teorien kan give individet en følelse af at være betydningsfuld og styrke individets selvværd.

Publikationen konkluderer, at marginaliserede muslimer i USA og Tyskland er i risiko for at opleve, at de ikke er betydningsfulde og mangler tilknytning til deres omgivelser. Denne sammenhæng forstærkes af social eksklusion. Blandt muslimerne i USA konkluderer studiet, at individer, der oplever, at de ikke er betydningsfulde og mangler tilknytning til deres omgivelser som et resultat af marginalisering og social eksklusion, har en øget risiko for at støtte ekstreme grupper, ideologier og handlinger. I Tyskland er det tilsvarende en risikofaktor for ekstreme fortolkninger af religion, men der ses dog ingen signifikant sammenhæng mellem dette og støtte til ekstremistiske grupper.

Til trods for forskelle i resultaterne fra USA og Tyskland konkluderes det på tværs af de to lande, at marginalisering har betydning for, hvorvidt et individ oplever sig mindre betydningsfuld og mangler tilknytning til sine omgivelser, samt at dette øger risikoen for, at individet accepterer en ekstrem fortolkning af religion.

Malthaner, Stefan (2014): Contextualizing Radicalization: The Emergence of the "Sauerland-Group" from Radical Networks and the Salafist Movement

Titel: Contextualizing Radicalization: The Emergence of the "Sauerland-Group" from Radical Networks and the Salafist Movement

Forfattere: Malthaner, Stefan

Årstal: 2014

Udgiver: Studies in Conflict & Terrorism

Geografisk afsæt: Tyskland

Formål: At undersøge betydningen af nærmiljøer med ekstremistiske træk for fremvækst, udvikling og understøttelse af ekstreme islamistiske (jihadistiske) grupper. I denne publikation undersøges betydningen af et salafistisk nærmiljø. Publikationen anlægger en relationel tilgang til fremvæksten af ekstreme miljøer.

Metodisk design: Studiet bygger på et casestudie af en gruppe på fire unge, der blev arresteret i Tyskland i 2007 (én arresteret senere i Tyrkiet), og som var i gang med at bygge en bombe (Sauerland-Gruppen).

Omfang: 17 sider

Emneord: Fremvækst af ekstremisme, sociale relationer, ekstremistiske miljøer.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Nærmiljøer med ekstremistiske træk kan spille en afgørende rolle for det første skridt/fase i radikaliseringsprocessen.
2. Relationer (både venskaber og løse forbindelser) dannet i nærmiljøet er en vigtig bestanddel af etableringen af ekstremistiske grupper, og grupperinger er ofte forbundet til et bredere nærmiljø med ekstremistiske kendetegn.
3. Nærmiljøer spiller også en rolle for ekstremistiske grupper, efter at gruppen er blevet dannet.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Med afsæt i en analyse af medlemmerne af Sauerland-gruppen har publikationen til formål at undersøge nærmiljøets betydning for radikaliseringsprocessen og for fremvæksten af ekstreme og voldelige grupper.

Publikationen peger på, at nærmiljøer med ekstremistiske træk spiller en afgørende rolle i at understøtte fremvæksten af ekstreme islamistiske (jihadistiske) grupper. Dette skyldes blandt andet, at ekstremistiske grupper udspringer af et bredere nærmiljø, hvorved de kan forblive forbundet med nære relationer til personer i nærmiljøet under forberedelse af voldelige aktioner.

Publikationen peger på, at det salafistiske nærmiljø spillede en afgørende rolle for medlemmerne af Sauerland-gruppens indledende radikaliseringsproces, da alle unge, der var tilknyttet Sauerland-gruppen, i en eller anden udstrækning alle havde knyttet bånd, tætte eller mere løse til de bredere salafistiske kredse i nærmiljøet. Relationer til nærmiljøet, både venskaber og løse forbindelser, er dermed en vigtig bestanddel af etableringen af ekstremistiske grupper.

Publikationen beskriver videre, at personer tilknyttet Sauerland-gruppen bibeholdt kontakten til moderate aktivister i det salafistiske miljø selv under forberedelsen af terrorangreb. Dette for at drage fordel af netværket i forhold til hjælp til forskellige problemer (eksempelvis sprogkurser). Nærmiljøer kan således også spille en rolle for ekstremistiske grupper, efter at gruppen er blevet dannet.

Meleagrou-Hitchens, Alexander et al. (2017): The impact of digital communications technology on radicalization and recruitment

Titel: The impact of digital communications technology on radicalization and recruitment

Forfattere: Meleagrou-Hitchens, Alexander; Alexander, Audrey; Kaderbhai, Nick

Årstal: 2017

Udgiver: International affairs

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At undersøge sammenhængen mellem ekstremisme og udviklingen i kommunikationsteknologi

Metodisk design: Litteraturreview

Omfang: 17 sider

Emneord: Online-radikalisering, rekruttering, kommunikation, teknologi, online netværk.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Med fremvæksten af de sociale medier (Web 2.0) er der sket en udvikling mod en øget anvendelse af internettet blandt ekstremistiske grupper.
2. Ekstremistiske grupper bruger særligt chatfora til at skabe online kommunikationsnetværk, mens de sociale medier generelt bruges til rekruttering samt til at fremme den ekstremistiske sag.
3. Rekrutterings- og radikaliseringsprocesser over internettet sker både i interaktionen mellem medlemmer af de ekstremistiske og potentielt nye medlemmer samt ved tilgængeligheden af ekstremistisk materiale, der særligt spiller en rolle for radikaliseringen af individer, der begår soloterrorisme.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge, hvad sammenhængen er mellem ekstremisme og udviklingen i kommunikationsteknologi, samt om digitale kommunikationsteknologier har ændret dynamikkerne i radikaliserings- og rekrutteringsprocesser.

Publikationen fremhæver, at der i litteraturen er en grundlæggende forståelse af, at ekstremistiske grupper i højere grad forsøger at optimere deres indflydelse på tværs af internettet. Særligt med fremkomsten af sociale medier (Web. 2.0) er ekstremistiske grupper blevet aktive i deres internetkommunikation, da nye sociale medier tillader interaktion på tværs af internettet. Omvendt bruger de ekstremistiske grupper i lavere grad traditionelle internetsider, som er mindre anvendelige til at formidle et narrativ, da traditionelle internetsider i mindre udstrækning kan tilpasses den enkelte bruger gennem interaktion. Publikationen konkluderer, at litteraturen på tværs pointerer, at chatfora særligt bliver anvendt til at skabe et ekstremistisk online netværk. Dertil bliver de sociale medier generelt brugt til at skabe en støtte til den ekstremistiske sag, hvormed hensigten er at tiltrække flere til den ekstremistiske sag.

Ifølge publikationen konkluderer flere studier, at den digitale teknologi har været med til at transformere radikaliserings- og rekrutteringsprocesser. Dette følger af, at kommunikationsteknologien faciliterer en mere smidig og lettilgængelig interaktion. I rekrutteringsøjemed understøtter fremvæksten af sociale medier, at ekstremistiske grupper kan række ud til og nå flere personer. Yderligere betyder adgangen til forskelligt ekstremistisk materiale gennem digitale teknologier, at individer på egen hånd kan påbegynde en selvradikaliseringsproces.

Nesser, Petter (2010) Joining Jihadi terrorist cells in Europe: Exploring motivational aspects of recruitment and radicalization, i Magnus Ranstorp (ed.) Understanding Violent Radicalisation: Terrorist and Jihadist Movements in Europe, Routledge, New York

Titel: Joining Jihadi terrorist cells in Europe: Exploring motivational aspects of recruitment and radicalisation

Forfattere: Nesser, Petter

Årstal: 2010

Udgiver: Taylor & Francis

Geografisk afsæt: Europa

Formål: At afdække motivationsfaktorer for, hvorfor individer tilslutter sig ekstremistiske islamistiske (jihadistiske) terrorceller.

Metodisk design: Kvalitativ case-analyse af udvalgte medlemmer i to europæiske terrorceller på baggrund af offentligt tilgængelig viden, retsdokumenter, interviews med embedsfolk og forhørsudskrifter.

Omfang: 28 sider

Emneord: Veje til ekstremisme, islamistisk ekstremisme, motivationsfaktorer, typologi, terrorceller.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Casestudiet tager afsæt i og bekræfter en tidligere udarbejdet typologi om medlemstyper af terrorceller og deres baggrund og motivation for at deltage i cellen. Denne typologi omfatter følgende fire typer af medlemmer: entreprenøren, protegéen, den utilpassede og omstrejferen.
2. Entreprenøren og protegéen er særligt motiverede af et ønske om at deltage i aktivisme af enten social, politisk eller religiøs karakter eller en kombination af de tre.
3. Den utilpassede og omstrejferen i terrorceller er i mindre udstrækning motiveret af aktivisme og idealisme, og de følger passivt strømmen eller blive socialiseret ind i gruppen frem for aktivt at tilvælge.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationens formål er med afsæt i et casestudie af to europæiske terrorceller (knyttet til England, Belgien og Frankrig) at afdække individens motivationsfaktorer for at tilslutte sig terrorceller.

Publikationen tager afsæt i og bekræfter de motivationsfaktorer, der er udviklet som led i en tidligere typologi udarbejdet af samme forfatter. Typologien opstiller fire typer af medlemmer af terrorceller baseret på deres rolle i cellen, deres karaktertræk og motivation for at deltage. Typologien omfatter de følgende fire typer:

- Entreprenøren, der proaktivt rekrutterer, socialiserer og træner cellen, og som selv er motiveret af en politisk, social eller religiøs sag.
- Protegéen, der er velfungerende i det omgivende samfund, ofte yngre end og ser op til entreprenøren. Protegéen er motiveret af loyalitet over for entreprenøren og drives af sit engagement i en politisk, social eller religiøs sag.
- Den utilpassede, der er mindre velfungerende i det omgivende samfund, mindre ideologisk engageret, og som motiveres gennem forsøg på at håndtere egne problemer, af loyalitet til venner eller begge dele.
- Omstrejferen, der adskiller sig ved at have mindre klare motivationer for at tilslutte sig cellen, men hvor tilslutning til cellen finder sted gennem socialt netværk, eller ved at personen er på det forkerte sted på det forkerte tidspunkt.

Publikationen peger videre på, at den vigtigste motivationsfaktor er et ønske om at deltage i aktivisme enten for en social, politisk eller religiøs sag eller en kombination af de tre. Grunden til, at denne motivationsfaktor konkluderes at være den vigtigste, er, at den i særlig høj grad gør sig

gældende hos entreprenøren (og protegéen), som også er dem, der opbygger terrorcellen og rekrutterer yderligere medlemmer.

Hertil kommer, at den utilpassede og omstrejferen i terrorcellen i mindre grad aktivt tilvælger eller beslutter at blive en del af cellen. De motiveres snarere af personlige problemer, loyalitet overfor venner og familie, manglende muligheder, eventyrlyst og ungdomsoprør. Deres tilslutning til cellen finder særligt sted gennem socialt netværk eller ved at være på det forkerte sted på det forkerte tidspunkt.

Der tages i publikationen forbehold for, at det konkrete forløb i en rekrutteringsproces på individplan ikke systematisk er afdækket i analysen.

Pantucci, Raffaello et. al. (2015): Lone-Actor Terrorism: Literature review**Titel:** Lone-Actor Terrorism: Literature review**Forfattere:** Pantucci, Raffaello; Ellis, Clare; Chaplais, Lorien**Årstal:** 2015**Udgiver:** Royal United Services Institute**Geografisk afsæt:** Europa**Formål:** At undersøge den eksisterende viden om soloterrorister. Derudover har litteraturstudiet til formål at afdække begrænsninger i den eksisterende viden, samt hvilket fokus fremtidige studier af fænomenet skal bidrage med.**Metodisk design:** Litteraturstudie**Omfang:** 21 sider**Emneord:** Ensomme ulve, udenlandske krigere, litteraturreview, metodevurdering.**Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:**

1. Individder der begår soloterrorisme kommer fra forskellige samfundslag, forskellige aldersgrupper og er både mænd og kvinder.
2. Det er ikke muligt at identificere en generel profil for individer der begår soloterrorisme, og der mangler viden om radikaliseringsprocesser for individer der begår soloterrorisme, herunder især om internettets rolle.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at syntetisere eksisterende litteratur om individer, der begår soloterrorisme (lone-actor terrorism). Publikationen belyser, både hvad vi ved om soloterrorisme og identificerer metodiske svagheder og huller i denne viden samt giver anbefalinger til videre forskning.

Gennemgangen af litteraturen viser, at det er svært at identificere en typisk profil for individer, der begår soloterrorisme. Individer, der begår soloterrorisme, kommer fra forskellige samfundslag, forskellige aldersgrupper og er både mænd og kvinder. Der er dog en stor overvægt af mænd, og gennemsnitsalderen er højere end for personer tilknyttet terrorgrupper.

Internettets rolle fylder meget i litteraturen om soloterrorisme, men der er ikke meget empirisk belæg for konklusionerne. Det er derfor uvist, i hvor høj grad internettet understøtter radikaliseringsprocesser, og i hvor høj grad det benyttes til at søge legitimitet for eksisterende synspunkter og handlinger. Det er derfor publikationens anbefaling, at der fremadrettet rettes øget fokus på selve radikaliseringsprocessen for individer, der begår soloterrorisme.

Publikationen peger på, at meget lidt litteratur dybdegående undersøger sammenfaldet mellem hjemvendte fremmedkrigere, tilhængere af gruppen Islamisk Stat og truslen om terrorangreb fra individer, der begår soloterrorisme.

Afslutningsvis peger publikationen på, at der er behov for langt mere metodisk stringens i empirisk forskning om soloterrorisme. Hertil kommer, at uenighed og inkonsekvens i definitioner af soloterrorisme indebærer, at sammenligninger mellem studier skal ske med forsigtighed.

Pels, Trees & de Ruyter, Doret (2011): The Influence of Education and Socialization on Radicalization: An Exploration of Theoretical Presumptions and Empirical Research

Titel: The Influence of Education and Socialization on Radicalization: An Exploration of Theoretical Presumptions and Empirical Research

Forfattere: Pels, Trees; de Ruyter, Doret J.

Årstal: 2011

Udgiver: Child Youth Care Forum

Geografisk afsæt: Europa

Formål: At undersøge forholdet mellem uddannelse og opdragelse på den ene side og forebyggelse af radikaliserings på den anden side.

Metodisk design: Litteraturstudie af litteratur fra Europa, særligt Holland, Tyskland og Belgien. De inkluderede studier beskæftiger sig med betydningen af opvækst i muslimske familie og højreekstremistiske familier i relation til radikaliserings af børn.

Omfang: 16 sider

Emneord: Radikalisering, indhold af uddannelse, uddannelsesstil, socialisering.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Der er signifikant sammenfald i forhold til xenofobiske overbevisninger mellem forældre med højreekstremistiske synspunkter og deres teenagebørn, dog ikke hvad angår yngre børn.
2. En opdragelsesstil blandt forældre med højreekstremistiske synspunkter, der er autoritær og mindre følelsesbetonet, spiller en signifikant rolle i socialiseringen af børn til ekstremisme. Liggende litteratur om muslimske familier blev ikke fundet.
3. En autoritær uddannelsesstil blandt lærere kan muligvis øge sårbarheden over for radikaliserings blandt eleverne. Der er dog ikke belæg for at konkludere herom.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Med afsæt i et litteraturstudie har publikationen til formål at undersøge forholdet mellem uddannelse og opdragelse på den ene side og radikaliserings på den anden side. De gennemgåede studier beskæftiger sig henholdsvis med opvækst i muslimske familier og familier højreekstremistiske synspunkter i relation til radikaliserings af børn.

Publikationen peger på, at der er signifikante sammenfald i forhold til xenofobiske overbevisninger mellem forældre med højreekstremistiske synspunkter og deres teenagebørn. Disse ligheder er dog ikke entydige, når det gælder yngre børn. Forklaringen kan ifølge publikationen være, at denne målgruppe ikke har udviklet særlige overbevisninger på det pågældende undersøgelsestidspunkt.

Dertil konkluderer publikationen, at en opdragelsesstil blandt forældre med højreekstremistiske synspunkter, der er autoritær og mindre følelsesbetonet, spiller en signifikant rolle i socialiseringen af børnene til ekstremisme. Publikationen peger på, at der ikke er fundet litteratur om muslimske familier, der peger på samme resultater.

I forhold til uddannelseskultur og -stil i skolen fremhæver publikationen, at læreres uddannelsesstil kan have indflydelse på radikaliserings i den forstand, at en autoritær undervisningsstil potentielt kan øge sårbarheden over for radikaliserings. Der er imidlertid ikke tilstrækkeligt belæg for at drage konklusioner herom.

Roy, Olivier (2017): Jihad og døden

Titel: Jihad og døden

Forfattere: Roy, Olivier

Årstal: 2017

Udgiver: Vandkunsten

Geografisk afsæt: Frankrig og Belgien

Formål: At undersøge, hvordan gruppen Islamisk Stat har kunnet mobilisere støtte fra store dele af verden og kunnet tiltrække frivillige, hvoriblandt mange er konvertitter.

Metodisk design: Gennemgang af en fransk database omhandlende ca. 100 personer fra 1994 til 2016, der har været involveret i terrorisme i Frankrig og/eller har forladt Frankrig for at deltage i global ekstrem islamisme (jihadisme).

Omfang: 172 sider

Emneord: Veje til ekstremisme, identitet, narrativer, gruppedynamikker, fremvækst af ekstremistiske grupper, betydende faktorer i omgivelserne.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Gruppen Islamisk Stats succes med at mobilisere støtte fra store dele af verden er ikke udtryk for en radikaliserings af islam, men en islamisering af radikaliserings. Den voldsetik, som gruppen Islamisk Stat demonstrerer, er udtryk for en ungdomskultur, der er blevet global og voldelig. Ekstrem islamisme ligner andre ekstremistiske ungdomsbevægelser, der også forkaster grundlæggende moderne værdier og livsformer.
2. Volden og døden er som noget nyt ikke et middel, men et mål i sig selv, og denne bevidste stræben efter død skaber en ny og mere ekstrem form for vold.
3. Den typiske profil for den ekstreme islamist i Frankrig er en ung andengenerationsindvandrer eller konvertit, som har været indblandet i almindelig kriminalitet og som ikke har en religiøs uddannelse. Hovedparten af disse unge er dybt forankret i nutidens ungdomskultur og er tiltrukket af den voldsetik, der findes i ekstrem islamisme.
4. Historisk har det vestlige samfund altid indebåret kimen til ekstremistisk og voldelig modstand mod det etablerede samfund.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at afsøge, hvordan gruppen Islamisk Stat har kunnet mobilisere støtte fra store dele af verden og tiltrække titusinder af frivillige, heriblandt mange konvertitter fra Vesten.

Publikationens hovedkonklusion er, at der ikke er tale om en radikaliserings af islam, men en islamisering af radikaliserings. Dette betyder, at den samme frustration, der tidligere har fundet sit udtryk gennem andre ekstremismer, aktuelt finder sit udtryk i ekstrem islamisme.

Publikationen argumenterer for, at ekstrem islamisme ligner andre ekstremistiske ungdomsbevægelser, som også forkaster grundlæggende moderne værdier og livsformer. Det nye i forhold til andre former for ekstremisme er, at den ikke er effektiv ud fra et militært synspunkt, fordi den bygger på selvmordsangreb, hvilket betyder, at de militante kun kan udføre én operation. Den systematiske forbindelse til døden er imidlertid central, idet volden ikke er et middel, men selve målet. Med denne bevidste stræben efter døden skabes en ny og mere ekstrem vold.

Den voldsetik, som gruppen Islamisk Stat demonstrerer, har ikke som udgangspunkt rødder i islams historie, men er et udtryk for en ungdomskultur, der er blevet global og voldelig. Publikationen argumenterer for, at det netop er denne voldsetik, som tiltrækker de unge.

Publikationen forsøger desuden at opstille en profil for den typiske ekstreme islamistiske vesterlæending. En profil, som hævdes ikke at have ændret sig de sidste 20 år. Denne typiske profil er en ung andengenerationsindvandrer eller konvertit, som meget ofte har været indblandet i almindelig kriminalitet, som næsten aldrig har fået en religiøs uddannelse, og som for nylig har konverteret/reverteret. Derudover konkluderes det, at hovedparten af nutidens ekstreme islamister er dybt forankret i nutidig ungdomskultur, idet de drikker alkohol, går i moderne tøj og begår småkriminalitet.

Saltman, Erin Marie & Smith, Melanie (2015): 'Till Martyrdom Do Us Part'. Gender and the ISIS Phenomenon

Titel: 'Till Martyrdom Do Us Part'. Gender and the ISIS Phenomenon

Forfattere: Saltman, Erin Marie & Smith, Melanie

Årstal: 2015

Udgiver: Institute for Strategic Dialogue

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At undersøge, hvorfor vestlige kvinder radikaliseres og udrejser til Syrien (jihadi brides), hvem der radikaliseres, samt hvordan man kan forebygge, at vestlige kvinder udrejser.

Metodisk design: Publikationen er baseret på syv cases om vestlige kvinder, som er udrejst og har tilsluttet sig gruppen Islamisk Stat som ægtefælle til en ekstremist (*bride jihadists*) og nu bor inden for dennes territorium. Data er trukket fra en database, der administreres af Institute for Strategic Dialogue (ISD) samt International Centre for the Study of Radicalisation (ICSR), og som arkiverer materiale fra sociale medier fra over 100 kvindelige profiler på blandt andet Twitter, Facebook og Tumblr. Derudover er der gennemført interviews med to tidligere ekstreme islamister, som nu er mentorer for kvinder, der er dømt for terrorrelaterede lovovertrædelser.

Omfang: 80 sider

Emneord: Push- og pull-faktorer, kvindelige ekstremister, sociale medier, propaganda, veje til ekstremisme, risiko- og beskyttelsesfaktorer.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Kvinder tilslutter sig gruppen Islamisk Stat af en række forskellige årsager, som varierer fra kvinde til kvinde. Eksempelvis kan oplevelsen af isolation eller forfølgelse være en push-faktor, mens følelsen af tilhør og en opfattelse af rejsen til gruppen Islamisk Stat som et romantisk eventyr kan være en pull-faktor.
2. Det er ikke muligt at opstille en gennemgående profil for, hvilke kvinder der tilslutter sig gruppen Islamisk Stat.
3. Vestlige kvinder, der slutter sig til gruppen Islamisk Stat, har primært en rolle, og det er at være en god kone for sin mand og at føde næste generation af ekstreme islamister (jihadister). Kvinderne spiller dog også en central rolle i forhold til propaganda og rekruttering af andre kvinder gennem de sociale medier.
4. Materiale om de udrejste kvinders sociale medieprofiler fungerer som propaganda, men giver også indsigt i kvindernes dagligdag, som indebærer isolation i hjemmet, og livet i en krigszone. Disse realiteter kan udgøre et modnarrativ til den originale ekstremistiske propaganda.
5. Publikationen anbefaler et større fokus på kvindelige ekstremister i indsatsen med at forebygge og bekæmpe radikaliserings, herunder at styrke unges evne til at forholde sig kritisk til ekstremistisk propaganda både offline og online samt at styrke indsatsen over for hjemvendte krigere såvel som hjemvendte kvindelige ekstremister.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge, hvorfor vestlige kvinder radikaliseres og udrejser til Syrien, hvem der radikaliseres, samt hvordan man kan stoppe vestlige kvinder i at udrejse.

Publikationen analyserer indledningsvis push- og pull-faktorer forbundet med, at kvinder vælger at udrejse. Det konkluderes, at antagelsen om, at kvinder alene tilslutter sig gruppen Islamisk Stat for at blive gift med medlemmer af gruppen Islamisk Stat, er ukorrekt, idet der er en række forskellige faktorer på spil, der varierer fra case til case. På tværs af cases er følgende push-faktorer identificeret:

- Følelsen af social eller kulturel isolation fra den vestlige kultur
- Oplevelsen af, at muslimer forfølges

- Følelse af vrede, sorg eller frustration over en manglende international intervention over for denne forfølgelse.

Pull-faktorer identificeres som:

- Idealistisk mål og en religiøs forpligtelse til at opbygge et kalifat
- Følelsen af at høre til og søstersolidaritet
- Romantisering af oplevelsen, hvor rejsen og det at skulle finde en mand i gruppen Islamisk Stat opfattes som et romantisk eventyr. I forhold til dette skal man være opmærksom på, at mange af de kvinder, der tilslutter sig gruppen Islamisk Stat, er sidst i teenageårene til starten af 20'erne.

Dernæst forsøger publikationen ud fra de syv kvinders profiler på sociale medier at indkredse personprofiler på de kvinder, der udrejser og tilslutter sig gruppen Islamisk Stat. Publikationen konkluderer, at det er umuligt at opstille en generel personprofil for disse kvinder, hvad angår deres baggrundskaraktistika og vejen til ekstremisme.

Derudover konkluderer publikationen, at vestlige kvinder, som tilslutter sig gruppen Islamisk Stat, primært har til formål at være en god kone for deres mænd samt at føde næste generation af ekstreme islamister (*jihadister*). Derudover spiller kvinder en central rolle i forhold til at sprede propaganda og understøtte rekruttering af andre kvinder gennem sociale medier. Kvinders profiler på sociale medier giver dog også et indblik i en dagligdag, som blandt andet består af isolation i hjemmet. Publikationen peger på, at dette kan fungere som et modnarrativ til den ekstremistiske propaganda.

Afslutningsvis gennemgås interventionen til forebyggelse af radikaliserings i Tyskland, Danmark, Sverige og England for at skitsere, hvordan man bedst kan forebygge, at vestlige kvinder udrejser. I den forbindelse opridser publikationen følgende fire anbefalinger til interventioner, der skal forebygge, at kvinder radikaliseres:

- Der er et stort behov for modnarrativer målrettet kvinder, da der er få initiativer, der har et særsomt fokus på kvindelige ekstremister.
- Unges modstandskraft og evne til at stille sig kritiske over for ekstremistisk propaganda skal styrkes. Det anbefales at sætte fokus på online og offline kommunikation i undervisningen.
- Interventioner rettet mod personer, der allerede er radikaliserede, skal være bedre til at støtte hjemvendte krigere og være indrettet til også at kunne håndtere kvindelige ekstremister.
- Andelen af kvinder inden for ekstremistiske miljøer er stigende. Interventioner skal i højere grad kunne rumme og målrettes kvindelige ekstremister.

Schmid, Alex P. (2013): Radicalisation, De-radicalisation, Counter-radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review

Titel: Radicalisation, De-radicalisation, Counter-radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review

Forfattere: Schmid, Alex P.

Årstal: 2013

Udgiver: International Centre for Counter Terrorism Hague

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At syntetisere, hvilke engelske begreber og diskurser der er forbundet med forebyggelse og bekæmpelse af ekstremisme og radikaliserings. Endvidere at undersøge, hvilke aspekter af radikaliserings der er meget viden om, og hvilke områder der er begrænset viden om. Endelig undersøges forskellige initiativer til at forebygge og bekæmpe radikaliserings.

Metodisk design: Publikationen er baseret på et litteraturstudie

Omfang: 91 sider

Emneord: Konceptualisering, forebyggelse af radikaliserings, indgribende indsatser over for radikaliserede personer, ideologier og narrativer, rekrutteringsstrategier.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Det er en udfordring at opstille generiske personprofiler for personer, som er i risiko for at blive radikaliserede.
2. Det er vanskeligt at konkludere, hvilke indsatser/initiativer der virker eller ikke virker i forhold til at forebygge og bekæmpe radikaliserings, da der mangler stringente studier, hvorudfra man kan udlede værdien af forskellige indsatser med en vis sikkerhed.
3. Der er i den nuværende forebyggende indsats et manglende fokus på den rolle, som medier og internettet spiller i forhold til udbredelse, samt et manglende fokus på den rolle, som modnarrativer kan spille.
4. Der er behov for at skelne mellem begreberne radikaliserings og ekstremisme, da de i litteraturen bruges til at betegne forskelligartede grupperinger og individer.
5. Årsager til radikaliserings skal ikke kun undersøges på individniveau (*mikroniveau*), men også på gruppe- og samfundsniveau (*meso- og makroniveau*) for at få en bedre forståelse af de dynamikker, der fører til radikaliserings.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har primært til formål at syntetisere de dominerende begreber og diskurser i forhold til forebyggelse og bekæmpelse af radikaliserings og ekstremisme (radicalisation, de-radicalisation og counter-radicalisation). Publikationen afsøger desuden den eksisterende viden om radikaliserings og ekstremisme samt viden om forebyggelse og bekæmpelse heraf.

Publikationen peger på, at det er en udfordring at opstille generelle profiler for personer i risiko for radikaliserings, hvilket blandet andet skyldes, at resultater i litteraturen bygger på studier af små populationer og casestudier og dermed ikke nødvendigvis kan generaliseres.

Det er desuden på baggrund af den aktuelle litteratur en udfordring at vurdere værdi og effekt af konkrete interventioner til at forebygge og bekæmpe radikaliserings, da der mangler stringente studier, hvorudfra der kan udledes virkning og effekt af forskellige interventioner med en vis sikkerhed. Derudover mangler der en konsensus om nøglebegreber på feltet, herunder terrorisme, radikaliserings, ekstremisme med videre, ligesom der ikke tages højde for den lokale kontekst.

Der identificeres desuden to følgende mangler i de nuværende forebyggende interventioner: Dels er der et manglende fokus på den rolle, som medier og internettet spiller i udbredelsen af ekstre-

misme, dels er der et manglende fokus på den rolle, som modnarrativer kan spille. Troværdighed og legitimitet vurderes som de vigtigste elementer i et hvilket som helst politisk narrativ, som ønsker at skabe et modnarrativ til radikaliserings.

Afsluttende argumenteres der i publikationen for, at begreberne ekstremisme og radikaliserings med fordel kan adskilles, idet radikaliserings i modsætning til ekstremisme historisk set ikke nødvendigvis har negative konnotationer og ikke er et synonym med terrorisme. Samtidig peger publikationen på, at radikaliserede personer i litteraturen i forhold til ekstremister beskrives som mere pragmatiske, ikkevoldelige og åbne over for kritisk refleksion.

Publikationen opstiller med dette afsæt følgende anbefalinger:

- Årsager til radikaliserings skal ikke kun undersøges på individniveau (*mikroniveau*) i forhold til sårbare individer, men også på gruppeniveau (*mesoniveau*) i forhold til ekstremistiske miljøer og samfundsniveau (*makroniveau*) for at få en bedre forståelse af de dynamikker, der fører til radikaliserings.
- Man bør skelne mellem begreberne radikaliserings og ekstremisme, da de to termer dækker over potentielt meget forskellige grupperinger.

Schuurman, Bart & Horgan, John G. (2016): Rationales for terrorist violence in home-grown jihadist groups: A case study from the Netherlands

Titel: Rationales for terrorist violence in homegrown jihadist groups: A case study from the Netherlands

Forfattere: Schuurman, Bart & John G. Horgan

Årstal: 2016

Udgiver: Aggression and Violent Behavior

Geografisk afsæt: Holland

Formål: At undersøge, hvilke rationaler der ligger bag beslutningen om at begå terror i hjemlandet (homegrown jihadism).

Metodisk design: Publikationen består dels af et litteraturstudie og dels af et casestudie af en hollandsk terrorgruppe kaldt Hofstadgroup. Litteraturstudiet tager afsæt i en Google Scholar-søgning suppleret med opfølgende snowballing på referencer fra relevante studier. Publikationen er primært kildebaseret og bygger på dokumenter om Hofstadgroup fra det hollandske politi (eksempelvis telefonaflytninger og interviews) samt på interviews med to tidligere medlemmer af gruppen.

Omfang: 9 sider

Emneord: Hjemmedyrkede terrorgrupper, rationaler bag terrorhandlinger, veje til ekstremisme, betydende faktorer i omgivelserne, fremvækst af ekstreme miljøer og gruppedynamikker.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Hverken et strategisk eller et organisatorisk rationale kan fyldestgørende forklare Hofstadgroup'ens terrorhandlinger. Publikationen peger på, at der ikke har ligget strategiske rationaler bag gruppens ekstremistiske handlinger, mens organisatoriske rationaler havde en større, men dog minimal indflydelse.
2. De fleste medlemmers rationaler for ekstremistiske handlinger er hovedsageligt personlige, og der er ikke så stærk en sammenhæng mellem ekstremistisk overbevisning og terror.
3. Personlige faktorer, der kan være medvirkende til ekstremistiske handlinger som eksempelvis terror, er hævn, efterligning af rollemodeller og et ønske om at advokere for og forsvare en ny-fundne identitet som værende en ægte muslim.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Med afsæt i et litteraturstudie samt et casestudie af den hollandske terrorgruppe Hofstadgroup, har publikationen til formål at syntetisere, hvilke rationaler der ligger bag beslutningen om at begå terror i hjemlandet.

Litteraturstudiet peger på to antagelser om bagvedliggende rationaler for, at grupper begår ekstremistiske handlinger:

- Strategisk rationale: handlingerne er et bevidst middel til at opnå bestemte mål.
- Organisatorisk rationale: handlingerne stammer fra organisatoriske motiver, som hovedsageligt sigter mod at udbrede gruppens eksistens og interesser.

Med udgangspunkt i disse to rationaler analyserer publikationen den hollandske terrorgruppe, Hofstadgroup, med afsæt i en dokumentanalyse og interviews. Ud fra casestudiet konkluderer publikationen, at ingen af de to formodede rationaler fyldestgørende kan forklare gruppens handlinger. Mens det konkluderes, at der ikke har ligget strategiske rationaler bag medlemmernes handlinger, har der for nogle medlemmer til dels ligget et organisatorisk rationale bag. Det organisatoriske rationale følger gruppemedlemmernes forståelse af at være i kamp med den hollandske stat, eksempelvis i forbindelse med at være blevet arresteret. Rationalerne bag de enkelte medlemmers beslutning om at begå ekstremistiske handlinger er dog primært personlige og ikke i lige så høj grad forbundet med religiøs overbevisning som hidtil antaget. Personlige faktorer, der kan være

medvirkende til ekstremistiske handlinger som eksempelvis terror, er hævn, efterligning af rollemodeller og et ønske om at advokere for og forsvare en nyfunden identitet som værende en ægte muslim.

Sikkens, Elga et al. (2017): Parental Influence on Radicalization and De-radicalization according to the Lived Experiences of Former Extremists and their Families

Titel: Parental Influence on Radicalization and De-radicalization according to the Lived Experiences of Former Extremists and their Families

Forfattere: Sikkens, Elga; van San, Marion; Sieckelink, Stijn; de Winter, Micha

Årstal: 2017

Udgiver: Journal of Deradicalization

Geografisk afsæt: Holland

Formål: At undersøge forældres indflydelse på radikalisering og på forebyggelse af radikalisering

Metodisk design: Kvalitative interviews gennemført med 11 tidligere ekstremister og deres familiemedlemmer

Omfang: 35 sider

Emneord: Radikalisering, forebyggelse af radikalisering, frigørelsesproces, tidligere ekstremist, forældre, familie.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Forældrene har ikke haft en direkte rolle i barnets radikaliseringsproces, forstået som at barnet ikke direkte har overtaget de ekstreme synspunkter og adfærd fra forældrene.
2. Forældrene kan indirekte have haft betydning for deres barns radikalisering, idet turbulente og ustabile familiære forhold kan være en risikofaktor for radikalisering. Disse risikofaktorer kan dog ikke alene forklare deres barns radikalisering, ligesom gode forældrekompetencer omvendt ikke er en sikker garanti for, at et barn undgår radikalisering.
3. Forældre har brug for støtte og værktøjer til at identificere bekymringstegn, samt til at konfrontere deres barn ved bekymring om radikalisering.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Med afsæt i interviews med 11 tidligere ekstremister og deres familiemedlemmer undersøger publikationen, hvorvidt og hvordan forældre kan have indflydelse på radikalisering hos deres børn og forebyggelse af radikalisering. De tidligere ekstremister har haft tilknytning til forskellige miljøer, herunder venstre- og højreekstremistiske samt ekstreme islamistiske miljøer.

Publikationen konkluderer, at forældrene ikke har haft nogen direkte rolle i barnets radikaliseringsproces, forstået som at barnet ikke direkte har overtaget de ekstreme ideologiske synspunkter og adfærd fra forældrene.

Omvendt konkluderer publikationen, at forældrene kan have en indirekte betydning for barnets radikalisering, idet familieforholdene blandt en stor andel af de interviewede har været turbulente og ustabile. Der peges i denne sammenhæng på følgende faktorer, der indirekte kan have haft betydning; tab af familiemedlemmer i kombination med manglende følelsesmæssig støtte, skilsmisse, fraværende far (enten grundet skilsmisse eller arbejde), manglende følelsesmæssig støtte, psykisk sårbarhed blandt familiemedlemmer eller sygdom og død. Det understreges dog, at sådanne risikofaktorer ikke alene kan forklare radikalisering. Radikalisering kræver samtidig, at individet kommer i kontakt med de ekstremistiske ideologier eller miljøer. Samtidig understreger publikationen også, at gode forældrekompetencer og god varetagelse af forældrerollen omvendt ikke er en garanti mod radikalisering, da der findes meget velfungerende familier blandt de interviewede.

Generelt tegner der sig et mønster af, at forældrene til de tidligere ekstremister ikke har taget hånd om bekymringstegn for radikalisering, enten fordi de ikke opdagede signalerne eller ikke vidste, hvad de skulle stille op. Dette peger på, at familier har brug for støtte og værktøjer til at

identificere bekymringstegn og til at konfrontere den unge og hjælp med at håndtere udviklingen af de ekstreme synspunkter.

Simi, Pete et al. (2016): Narratives of Childhood Adversity and Adolescent Misconduct as Precursors to Violent Extremism: A Life-Course Criminological Approach

Titel: Narratives of Childhood Adversity and Adolescent Misconduct as Precursors to Violent Extremism: A Life-Course Criminological Approach

Forfattere: Simi, Pete; Sporer, Karyn; Bubolz, Bryan F.

Årstal: 2016

Udgiver: Journal of Research in Crime and Delinquency

Geografisk afsæt: USA

Formål: At undersøge betydningen af en problematisk barndom og ungdom for en gruppe af tidligere højreekstremisters radikaliseringsproces.

Metodisk design: Kvalitativt studie med interviews, der fokuserer på 44 tidligere højreekstremisters livshistorie

Omfang: 28 sider

Emneord: Veje til ekstremisme, problemer i opvæksten, tilhørsforhold, ideologi.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Udsathed i barndommen kan være en betydende faktor for radikaliseringsproces; størstedelen af de interviewede højreekstremister har haft en problematisk barndom og ungdom med manglende forældrekontakt. Den ekstremistiske gruppe giver i denne sammenhæng en social støtte og mulighed for at komme af med vrede.
2. Den højreekstremistiske ideologi er ikke årsag til ekstremisme, men i stedet en konsekvens af bevægelsen mod ekstremisme. Det er derimod sociale dynamikker, der driver ekstremismen, herunder et manglende tilhørsforhold, som gruppen kan tilbyde.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge betydningen af udsathed og risikofaktorer i barndommen og ungdommen for en gruppe tidligere højreekstremisters radikaliseringsproces. Det teoretiske afsæt for undersøgelsen er, at når bestemte risikofaktorer er i spil på vigtige tidspunkter i barndommen, kan det påvirke den enkeltes verdenssyn og føre til adfærdsforstyrrelser. Forventningen er, at risikofaktorer i den tidlige barndom, såsom en dysfunktionelle familieforhold, fører til negative følelser såsom vrede og til adfærdsproblemer i ungdomsalderen, hvor personerne udviser en aggressiv adfærd. Den ekstremistiske gruppe kan i den sammenhæng tilbyde social støtte og give mulighed for at komme af med de negative følelser fra en vanskelig barndom.

I publikationen understreges det, at vejen mod ekstremisme er en proces. Publikationen fremhæver, at 85 pct. af de tidligere højreekstremister har haft én eller flere ubehagelige oplevelser i deres tidlige barndom, herunder fysisk og seksuelt misbrug og forsømmelse fra forældre. Dernæst har en større andel af de tidligere højreekstremister haft problemer med stoffer og alkohol i en tidlig alder. Kun tre af 44 interviewede personer beretter, at de ikke har haft adfærdsproblemer i deres teenageår.

Publikationen pointerer, at ideologi ikke har været motivator for radikaliseringsprocessen, men er snarere en konsekvens af at være blevet radikaliseret. Det er derimod særligt sociale dynamikker, der har drevet de enkeltes radikaliseringsproces, herunder social marginalisering og det sociale tilhørsforhold, som den ekstremistiske gruppe kan tilbyde. Publikationen indikerer dermed, at vejen til ekstremisme er kompleks, og at der er stor forskel på ekstremisters bevægelser ind i miljøerne.

Simi, Pete & Windisch, Steven (2017): Why Radicalization Fails: Barriers to Mass Casualty Terrorism

Titel: Why Radicalization Fails: Barriers to Mass Casualty Terrorism

Forfattere: Simi, Pete; Windisch, Steven

Årstal: 2017

Udgiver: Center for Research on Extremism (C-REX), University of Oslo

Geografisk afsæt: USA

Formål: At identificere typer af barrierer og mekanismer, der forhindrer eller reducerer sandsynligheden for, at individer udfører masseterror (mass casualty terrorism).

Metodisk design: Kvalitative livshistorieinterviews af 34 tidligere højreekstremister fra USA, heraf 30 mænd og 4 kvinder i alderen 19 til 63 år

Omfang: 28 sider

Emneord: Barrierer, radikalisering, mass casualty terrorism.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Publikationen identificerer fire typer af barrierer, der forhindrer eller reducerer sandsynligheden for, at højreekstremister udfører masseterror: sorteringsmekanismer af organisatorisk eller subkulturel karakter, ændringer i ekstremistens fokus eller tilgængelighed, skuffelse over det ekstremistiske miljø og moralsk overvejelser om masseterrorrens konsekvenser.
2. For nogle ekstremister er én barriere tilstrækkelig til at forhindre personens deltagelse i masseterror, mens andre skal opleve flere af disse barrierer, enten samtidig eller i forlængelse af hinanden.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationens formål er at identificere typer af barrierer og mekanismer, der forhindrer eller reducerer sandsynligheden for, at højreekstremister udfører handlinger, der kan karakteriseres som masseterror (mass casualty terrorism).

Publikationen peger på fire typer af barrierer:

- Sorteringsmekanismer af organisatorisk eller subkulturel karakter
- Ændringer i ekstremistens fokus/tilgængelighed
- Skuffelse over ekstremistiske miljøer
- Moralske overvejelser om masseterrorrens konsekvenser.

Publikationen peger på, at nogle ekstremister kun skal opleve én af disse barrierer for at afbryde handlingsprocessen, mens andre skal opleve flere af disse barrierer, enten samtidig eller i forlængelse af hinanden.

Sorteringsmekanismer kan være organisatoriske såvel som subkulturelle. Organisatoriske sorteringsmekanismer ses for eksempel, når masseterror ikke opfattes som en effektiv politisk strategi, men anses for at kunne have en kontraproduktiv effekt, politisk og/eller over for offentligheden. Subkulturelle sorteringsmekanismer har individuelle og subkulturelle normer som omdrejningspunkt og træder eksempelvis i kraft, når den masseterroristiske handling, såsom at bombe eller skyde folk på afstand, opfattes som uhæderlig eller uretfærdig.

Ændringer i ekstremistens fokus og tilgængelighed involverer typisk to typer af barrierer; dels en livsstil med alkohol og stoffer, dels personlige forpligtelser, såsom beskæftigelse, ægteskab eller børn. I forhold til de personlige forpligtelser optræder børn som den hyppigste barriere for, at deltagerne ikke udførte masseterror. En livsstil med alkohol og stoffer reducerede sandsynligheden

for masseterror, fordi masseterror kræver tid, koordinering og planlægning, hvilket ikke er foreneligt med en sådan livsstil. En sådan livsstil øgede dog sandsynligheden for, at højreekstremisterne var involveret i andre former for kriminalitet, såsom tyveri og indbrud.

Skuffelse er en barriere, der opstår, når individet skuffes af misforholdet mellem sine egne forventninger til det ekstremistiske miljøes formål og adfærd og så sine faktiske oplevelser. En sådan skuffelse kan føre til, at ekstremisten tager afstand fra miljøet og deltagelse i de masseterroristiske handlinger, som begås inden for rammerne af miljøet.

Moralsk overvejelse er en barriere, der træder i kraft, når individet overvejer konsekvenserne ved at tage en anden persons liv og når til en personlig erkendelse af, at det er forkert at begå masseterror, hvor der potentielt bliver dræbt uskyldige, inklusive børn og ældre.

Thomas, Emma et al. (2014): Social interaction and psychological pathways to political engagement and extremism

Titel: Social interaction and psychological pathways to political engagement and extremism

Forfattere: Thomas, Emma F.; McGarty, Craig; Louis, Winnifred

Årstal: 2014

Udgiver: European Journal of Social Psychology

Geografisk afsæt: USA

Formål: At undersøge, hvordan sociale interaktioner kan være med til at fremme ekstremistiske handlinger

Metodisk design: Et eksperimentelt studie, som inkluderer 125 personer fra et universitet, der først udsættes for en tekstbaseret manipulation og derefter sammen i grupper skal diskutere strategier rettet mod at beskytte dyrerettigheder.

Omfang: 8 sider

Emneord: Venstreekstremisme, miljøaktivisme, veje til ekstremisme, gruppedynamikker.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Sociale interaktioner kan være med til at fremme en radikaliseringsproces. Det sker gennem en proces, hvor gruppeinteraktionen kan være med til at forstærke en fælles uretfærdighedsfølelse og et handlingsbehov.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen undersøger med afsæt i et eksperiment, hvordan sociale interaktioner kan være med til at forstærke en radikaliseringsproces, forstået som individers gradvise accept af ekstremistiske overbevisninger og handlinger.

Publikationen peger på, at sociale interaktioner kan være med til at fremme en radikaliseringsproces. Det sker gennem en proces, hvor gruppeinteraktionen kan være med til at forstærke en fælles uretfærdighedsfølelse og dermed understøtte et oplevet handlingsbehov.

Publikationen tager afsæt i den tidligere litteratur på området og udvikler en hypotese om betydningen af social interaktion for radikaliseringsprocessen. Forventningen er, at en interaktion kan være med til at opildne til bestemte handlinger, og hvis disse har karakter af ekstreme handlinger, kan det understøtte en radikaliseringsproces.

Hypotesen underbygges af et eksperiment, som tager afsæt i en venstreekstemistisk case. Her læser deltagerne et udsagn om, at aktivisme kan være nødvendigt for at forsvare dyrerettigheder. I gruppens efterfølgende diskussion af mulige protesthandling konkluderer publikationen, at diskussionen øgede deltagernes oplevelse af uretfærdighed, og at den sociale interaktion var med til at skabe en forståelse af behov for handling. Publikationen peger således på, at sociale interaktioner har en virkning på handleintentioner og adfærd hos deltagerne, og at radikalisering dermed har en social dimension. Det pointeres dog, at publikationens resultater skal ses i lyset af den eksperimentelle kontekst, hvorved der ikke er tale om en virkelig situation.

5.

VIDEN OM FOREBYGG- GELSE AF EKSTRE- MISME

5. VIDEN OM FOREBYGGELSE AF EKSTREMISME

Videnskortlægningen har identificeret 25 publikationer, som bidrager med viden om forebyggelse af ekstremisme, samt tre tværgående publikationer, der både bidrager med viden om ekstremisme og med viden om forebyggelse af ekstremisme. De forskellige publikationer er fremfundet i en søgning, der har haft fokus på at afdække relevant viden om forebyggelse af ekstremisme, herunder viden om målgrupper, virkningsfulde tiltag, tilgange og metoder, der understøtter den samlede forebyggende intervention i Danmark. Søgningen har vist et vidensfelt, som i lav grad undersøger den konkrete effekt af forebyggende tiltag og interventioner. Således har videnskortlægningen ikke fundet publikationer, der systematisk afprøver eller påviser effekter af interventioner rettet eksplicit mod at forebygge radikaliserings og ekstremisme. Det betyder, at der ikke er en stor tyngde af viden omkring den konkrete virkning eller effekt af interventioner.

Trods den manglende afprøvning af interventioner og tiltag har de identificerede publikationer en god metodisk styrke, hvilket er tydeliggjort i den metodiske vurdering, hvor publikationerne ikke adskiller sig væsentligt fra de publikationer, som er fremfundet i undersøgelsesspørgsmål 1.

I kapitlet beskrives de udvalgte publikationer enkeltvis i form af et kort resume af hver publikation og relevante hovedpointer. Som for de publikationer, der er præsenteret for undersøgelsesspørgsmål 1, skal det understreges, at resumeer og hovedpointer er udarbejdet med afsæt i det konkrete undersøgelsesspørgsmål, der afsøges, samt det vidensbehov, der gør sig gældende i den danske forebyggelsespraksis. Det betyder, at det ikke nødvendigvis er alle aspekter af publikationen der beskrives, men i stedet de aspekter, der er relevante for videnskortlægningen.

Indledningsvis præsenteres hovedpointerne fra videnssyntesen om forebyggelse af ekstremisme, som er skrevet med afsæt i de inkluderede publikationer.

5.1 Overordnet videnssyntese om forebyggelse af ekstremisme

Med afsæt i analysen af de inkluderede publikationer er der identificeret en række indsatsstyper og tilgange til forebyggelse af ekstremisme. De forskellige tilgange har alle et langsigtet fokus på forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme. Det skal understreges, at meget få af de inkluderede publikationer beskriver analyser, der søger at påvise effekten af indsatser rettet mod forebyggelse af ekstremisme. I stedet har litteraturen fokus på resultater, der potentielt kan styrke den forebyggende indsats, eller resultater vedrørende erfaringer med implementering af indsatser. Denne begrænsning i viden om effekter betyder, at denne syntese ikke kan redegøre for konklusioner om effekter relateret til forebyggelse af ekstremisme. Derimod kan syntesen analytisk udpege tilgange, som vurderet ud fra litteraturen potentielt kan styrke den forebyggende indsats.

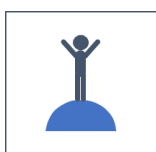
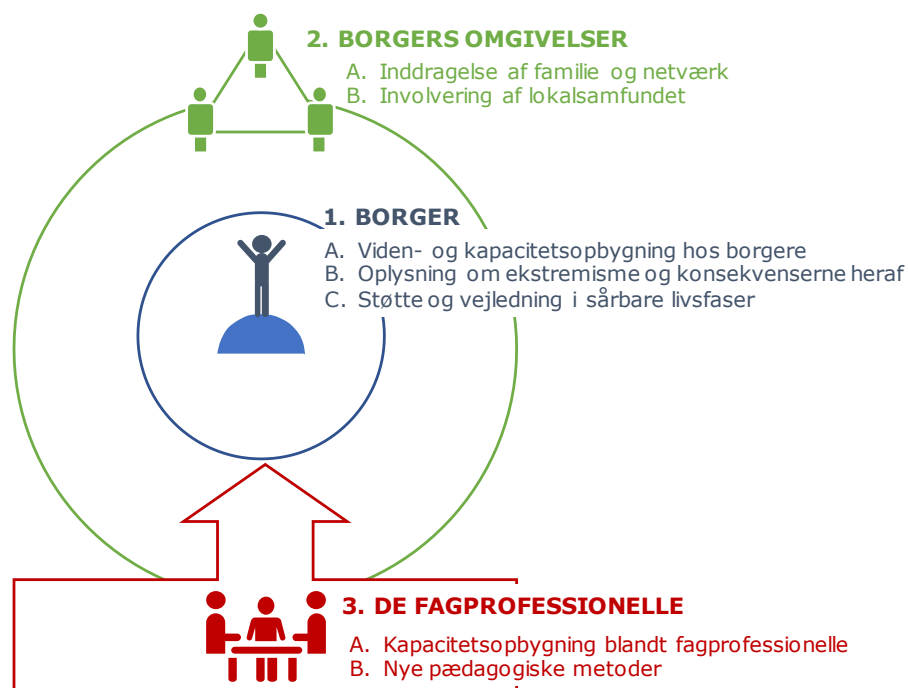
Samlet er der identificeret syv tilgange til forebyggelse, nemlig: 1) *videns- og kapacitetsopbygning hos borgere*, 2) *oplysning om ekstremisme og konsekvenserne heraf*, 3) *støtte og vejledning i sårbare livsfaser*, 4) *inddragelse af familie og netværk*, 5) *involvering af lokalsamfundet*, 6) *kapacitetsopbygning blandt fagprofessionelle* samt 7) *nye pædagogiske metoder*.

Resultaterne for undersøgelsesspørgsmålet er videre struktureret efter den målgruppe, som den forebyggende tilgang er rettet mod. I forlængelse heraf skelnes der mellem forebyggende tilgange og indsatser målrettet:

- Den borger eller gruppe af borgere, der vurderes at være i risiko for radikaliserings på enten et tidligt foregribende, et forebyggende eller et indgribende niveau.
- Borgerens omgivelser, herunder borgerens familie, det nære netværk, lokalsamfundet omkring borgeren og samfundet bredere set.
- De fagprofessionelle, som arbejder med den forebyggende indsats mod ekstremisme og radikaliserings.

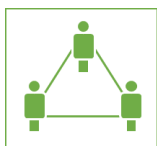
Dette er illustreret i figuren nedenfor og udfoldes kort i det følgende:

Figur 5-1: Overordnet syntese af viden om forebyggelse

Forebyggende tilgange og indsatser med fokus på den enkelte borger eller grupper af borgere i risiko for radikaliserings: Der er her et direkte fokus på at styrke borgerens/borgernes modstandskraft overfor ekstremisme såvel som at hjælpe borgere i risiko bort fra vejen mod ekstremisme. Hvis borgeren allerede er tilknyttet et ekstremistisk miljø, er fokus på at understøtte personens løsrivelse.

Konkret er der med afsæt i analysen af de inkluderede publikationer udskilt tre forebyggende tilgange for de borgerrettede indsatser, nemlig: A. *videns- og kapacitetsopbygning hos borgeren*, B. *oplysning om ekstremisme og konsekvenserne heraf* og C. *støtte og vejledning i sårbare livsfaser*.

Forebyggende tilgange og indsatser med fokus på borgerens omgivelser:

Indsatser og forebyggende tilgange af denne karakter arbejder med borgerens kontekst og omgivelser som en værdifuld ressource, der kan understøtte den forebyggende indsats for borgeren. Analysen af de inkluderede publikationer peger på, at dette kan ske både ved den forebyggende tilgang A. *inddragelse af familie og netværk*, hvor indsatsen arbejder med borgerens nære omgivelser, og ved B. *involvering af lokalsamfundet*, hvor den forebyggende tilgang eller indsats i bredere forstand styrker rammerne omkring borgeren. Teoretisk ville det brede samfund også kunne placeres her, men der er ikke fundet viden om dette.

Tilgange og indsatser målrettet de fagprofessionelle, som driver og implementerer den forebyggende indsats: Her er formålet at styrke de fagprofessionelles kompetencer, kapacitet og viden inden for forebyggelse af ekstremisme, så de kan levere en bedre og mere virksom indsats overfor borgeren og borgerens omgivelser. Gennem analysen af de inkluderede publikationer er der udskilt følgende to forebyggende tilgange, nemlig *A. kapacitetsopbygning blandt fagprofessionelle* samt *B. nye pædagogiske metoder*, der især praktiseres af lærere og pædagoger, som arbejder med den yngre målgruppe og særligt indgår i den opbyggende indsats.

I det næste præsenteres de publikationer, som ligger til grund for syntesens andet undersøgelses-spørgsmål.

STUDIER

VIDEN OM FOREBYGGELSE AF EKSTREMISME

Aly, Anne et al. (2014): Moral Disengagement and Building Resilience to Violent Extremism: An Education Intervention

Titel: Moral Disengagement and Building Resilience to Violent Extremism: An Education Intervention

Forfattere: Aly, Anne; Taylor, Elisabeth; Karnovsky, Saul

Årstal: 2014

Udgiver: Studies in Conflict & Terrorism

Geografisk afsæt: Australien

Formål: At undersøge udviklingen og implementeringen af undervisningsinterventionen The Beyond Bali Education Resource. Interventionen er iværksat af den australske regering.

Metodisk design: Kvalitative interviews med lærere og elever, der har deltaget i indsatsen.

Omfang: 18 sider

Emneord: Opbygning af resiliens, forebyggelse gennem uddannelse, kritisk tænkning, opbyggende indsats.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Undervisningsinterventionen opbygger modstandskraft mod ekstremisme blandt skoleelever ved at udvikle elevernes kritiske tænkning, refleksion over egne værdier, styrke synspunktsdannelse og styrke individernes empati for ofrene for ekstremisme.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen undersøger udviklingen og implementeringen af en skoleintervention, der har til formål at opbygge modstandskraft mod ekstremisme blandt skoleelever. Interventionen er en undervisningsintervention, der bygger på den antagelse, at ekstremisme udvikles gennem en moralsk afkobling. Dette kobler publikationen med en teori om, at der modsat kan skabes moralsk udvikling gennem den pædagogiske tilgang, som undervisningen bygger på.

Publikationen beskriver moralsk afkobling som en psykologisk proces, hvor individer, der er almindeligt socialiseret, begår voldelige handlinger i strid med deres egne moralske standarder. Processen indebærer, at den enkelte moraliserer vold som en retfærdig handling, dehumaniserer ofrene for volden, undertrykker personlig handlekraft og overser de ødelæggende konsekvenser ved voldelige handlinger. Dette sætter rammen for en undervisningsintervention, der er målrettet mekanismerne bag denne moralske afkobling. Med afsæt heri sigter undervisningsinterventionen mod at facilitere moralsk læring, der kan opbygge modstandskraft mod ekstremisme. Konkret forløber undervisningsinterventionen over fem moduler. Hvert modul i programmet består af en række læringsaktiviteter, der implementeres i den ordinære undervisning. De forskellige moduler forsøger at opbygge modstandskraft gennem udvikling af kritisk tænkning, refleksion og udvikling af empati.

I forbindelse med undersøgelsen af udviklingen og implementeringen af interventionen konkluderer publikationen, at programmet har en vis succes med at styrke modstandskraften blandt unge. Konkret sker dette gennem udvikling af kritisk tænkning og refleksion af egne værdier, en styrkelse af synspunkter i forhold til ekstremisme som uretfærdig og inhuman, styrket empati med ofrene for ekstremisme og ved at fremme de unges forståelse af de ødelæggende konsekvenser, ekstremisme kan have.

Beutel, Alejandro et al. (2016): Field Principles for Countering and Displacing Extremist Narratives

Titel: Field Principles for Countering and Displacing Extremist Narratives

Forfattere: Beutel, Alejandro; Weine, Stevan M; Saeed, Aliya; Mihajlovic, Aida Spahic; Stone, Andrew; Behrs, Oakley; Shanfield, Stephen B

Årstal: 2016

Udgiver: Journal of Terrorism Research

Geografisk afsæt: USA

Formål: At bidrage med viden i forhold til at udvikle og formidle modnarrativer til at modgå og udfordre ekstremistiske narrativer.

Metodisk design: Litteraturreview, som omfattende, men ikke systematisk, afdækker feltet.

Omfang: 15 sider

Emneord: Forebyggelse af ekstremisme, terrorisme, gruppen Islamisk Stat, al-Qaeda, narrativer.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Publikationen foreslår en række vejledende principper, der kan anvendes af politikere og andre aktører i forhold til at modgå og udfordre ekstremistiske narrativer. De foreslåede principper er opdelt i to kategorier, der henholdsvis beskæftiger sig med at udvikle modnarrativer og formidle modnarrativer.
2. Udviklingen af modnarrativer kan med fordel bygge på otte principper, der spænder bredt fra eksempelvis at undgå frygtbaserede budskaber til at beskytte lokalsamfundets rettigheder og frihed.
3. Formidlingen af modnarrativer kan med fordel bygge på syv principper, som eksempelvis at tage afsæt i målgruppen samt valg af troværdig afsender og kommunikationsmedie ud fra det budskab, der formidles.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har med afsæt i en ikke-systematisk litteraturgennemgang til formål at bidrage med vejledende principper og viden i forhold til at udvikle og formidle narrativer til at modgå og udfordre ekstremistiske narrativer associeret med ekstrem islamisme (violent Islamist extremism).

Publikationer foreslår forskellige principper til at informere og vejlede politikere og andre aktører i forhold til, hvordan de i praksis skal modgå og udfordre ekstremistiske narrativer. Principperne er opdelt i henholdsvis udvikling og formidling af modnarrativerne.

De otte principper, som udviklingen af modnarrativer med fordel kan bygge på er; at anvende emotionel kommunikation, udfordre det ekstremistiske narrativ, omfortolke frem for at konfrontere, undgå frygtbaserede budskaber, fremhæve de menneskelige omkostninger, fremme positive identiteter, beskytte nærmiljøets rettigheder og friheder samt at beskæftige sig med flere typer af ekstremisme og ikke kun fokusere på amerikanske muslimske samfund.

De syv principper, som formidlingen af modnarrativer med fordel kan bygge på er; at kende sin specifikke målgruppe, definere de ønskede resultater, vælge et passende kommunikationsmedie, vælge en troværdig afsender, mindske utilsigtede konsekvenser, mindske forskellen mellem politik og retorik samt at evaluere proces og effekt.

Bjørge, Tore (2016): Counter-terrorism as crime prevention: a holistic approach**Titel:** Counter-terrorism as crime prevention: a holistic approach**Forfattere:** Bjørge, Tore**Årstal:** 2016**Udgiver:** Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression**Geografisk afsæt:** Vesten**Formål:** At vise, at terrorisme skal forstås som en alvorlig form for kriminalitet, og deraf hvordan en helhedsorienteret model for kriminalitetsforebyggelse kan danne grundlag for en sammenhængende forebyggelsesstrategi.**Metodisk design:** En teoretisk syntese, som trækker på viden fra kriminologien samt på empiri fra tidligere studier.**Omfang:** 21 sider**Emneord:** Helhedsorienteret forebyggelse, kriminalitet og terror, forebyggende mekanismer.**Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:**

1. En helhedsorienteret forebyggelsesstrategi skal have blik for mange forskellige forebyggende mekanismer, både mekanismer af mental og fysisk karakter. Disse mekanismer kan operationaliseres i forhold til seks parametre; virkning, værktøjer, aktører, målgrupper, fordele og ulemper.
2. For at udforme en helhedsorienteret strategi anbefaler publikationen at sammensætte og iværksætte flere forebyggende mekanismer og indsatser på samme tid frem for at fokusere på enkeltstående mekanismer.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen søger at vise, at terrorisme skal forstås som en alvorlig form for kriminalitet, og deraf hvordan en helhedsorienteret model for kriminalitetsforebyggelse kan danne grundlag for en sammenhængende forebyggelsesstrategi.

Med afsæt i terror som en alvorlig form for kriminalitet udpeger publikationen først en række kriminalitetsforebyggende mekanismer, der forklarer, hvorfor og hvordan et værktøj kan have en kriminalitetsreducerende effekt. Mere konkret forklarer publikationen, at de forebyggende mekanismer er teoretiske forklaringer på, hvordan en intervention kan skabe en effekt, i dette tilfælde hvordan en intervention kan reducere terrorisme. Nogle mekanismer er mentale, eksempelvis opbygning af normative barrierer og afskrækkelse, mens andre er mere fysiske og observerbare, eksempelvis afvæbning og beskyttelse af sårbare mål. Publikationen fremhæver, hvordan mange forskellige værktøjer kan bruges til at aktivere de forskellige kriminalitetsforebyggende mekanismer. Med udgangspunkt i mekanismerne analyseres det, hvordan de enkeltvis kan bringes i spil. Mekanismerne kan således operationaliseres på seks forskellige parametre, nemlig i forhold til virkning, hvilke værktøjer der igangsætter denne, hvilke aktører der indgår i interventionen, mod hvilke målgrupper den er rettet, samt hvilke fordele og ulemper interventionen indebærer.

Publikationen fremhæver dernæst, at de generiske forebyggelsesmekanismer skal specificeres i forhold til specifikke terroraktiviteter for at blive en forebyggelsesstrategi. For at udforme en helhedsorienteret strategi peger publikationen på at sammensætte og iværksætte flere forebyggende mekanismer og interventioner på samme tid frem for at fokusere på enkelte mekanismer. Dette skal være til at understøtte en strategi, som både har en indgribende tilgang, og som på samme tid kan trække på mere forebyggende redskaber.

**Bjørge, Tore & Gjelsvik, Ingvild Magnæs (2015): Forskning på forebygging av radikaliser-
ring og voldelig ekstremisme: En kunnskapsstatus**

Titel: Forskning på forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme: En kunnskapsstatus

Forfattere: Bjørge, Tore & Gjelsvik, Ingvild Magnæs

Årstal: 2015

Udgiver: Politihøgskolen, Oslo

Geografisk afsæt: Skandinavien

Formål: At kortlægge, hvad der findes af relevant og stærk norsk og skandinavisk forskning om radikalisering og ekstremisme samt om forebyggelsen heraf. Publikationen beskriver overordnet forskningsfeltet og resumerer de relevante publikationer.

Metodisk design: Litteraturreview der afdækker og opsummerer relevant norsk litteratur på feltet samt i nogen udstrækning dansk og svensk litteratur på feltet.

Omfang: 285 sider

Emneord: Ekstremisme, forebyggelse, vidensbehov, ekstreme miljøer, kortlægning.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Norsk forskning har særligt haft fokus på højreekstremisme, hvor der specielt fra 1990-2005 er gennemført megen forskning. Herudover har forskningen også undersøgt konflikter og dynamikker mellem ekstremistiske grupper.
2. Der findes dog også en del norsk forskning om ekstrem islamisme, herunder blandt andet forskning med fokus på fremmedkrigere, mens der er mindre forskning om venstreekstremisme.
3. Der er behov for at styrke vidensgrundlaget yderligere på ekstremismefeltet, blandt andet om radikaliseringsprocesser og ekstremistiske bevægelser samt om kønsperspektivet.
4. Den norske og skandinaviske forskningslitteratur har i nogen grad fokus på forebyggelse af ekstremisme. Der mangler fortsat sikker viden om konkrete forebyggende indsatser og effekterne heraf.
5. Det er nødvendigt med en mere nuanceret tilgang til forskning på forebyggelsesfeltet, da det har vist sig særdeles svært at afdække egentlige effekter af forebyggelse.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har et todelt formål. Først kortlægges og resumeres eksisterende skandinavisk forskning inden for højre- og venstreekstremisme samt ekstrem islamisme, som kan informere den forebyggende intervention. Dertil kortlægges forebyggende interventioner i Norge samt forebyggende interventioner fra det øvrige Skandinavien (Danmark og Sverige).

Publikationen fremhæver først, at der særligt er forsket i højreorienteret ekstremisme i Norge fra starten af 1990'erne og frem til midten af 00'erne. Det fremhæves blandt andet, at litteraturen fra denne periode afdækker motivation for deltagelse i og udførelse af racistisk vold og fremvækst af nynazistiske miljøer og gruppedynamikker heri. Et andet træk ved litteraturen fra perioden har været undersøgelse af konflikter og dynamikker mellem forskellige ekstremistiske grupper. Dette har yderligere været suppleret med konkrete politiske handleplaner, som også er evalueret. På den måde har feltet også bidraget med forskning og policy-forslag, der skulle føre til en løsrivelse fra de højreekstreme miljøer i Norge (se mere herunder). Der har desuden været en opblomstring af forskningen om højreekstremismen efter Breiviks terrorangreb i juli 2011. Fokus har særligt været på forståelse af angrebet, herunder motivationen bag og forløbet op til, eksempelvis Breiviks brug af internettet.

Dernæst peger publikationen på, at der findes mindre forskning om venstreekstremisme, som kan kobles til forebyggelse, og der findes meget lidt forskning på det venstreekstremistiske felt i Norge. Publikationen har derfor inkluderet begrænset litteratur på området. De studier, som er udvalgt af forfatterne, kredser om rekruttering af unge mennesker til de venstreekstremistiske miljøer, radikaliseringsprocesser, gruppedynamikker og miljøernes brug af vold.

Yderligere anfører publikationen, at nyere norsk ekstremiseforskning har et særligt fokus på ekstrem islamisme. Denne forskning har flere forskellige fokusområder. Et centralt fokus er norske fremmedkrigere, hvor den norske litteratur blandt andet undersøger vejen mod at blive fremmedkriger, herunder rekruttering og motivation. En konklusion er dog, at der er meget forskellige veje hertil. Foruden fremmedkriger-fænomenet konkluderer publikationen også, at den norske forskning bidrager med viden om veje til og fra ekstrem islamisme, herunder at der er mange forskellige veje til ekstremistiske netværk. Yderligere har den norske forskning også berørt radikalisering og ekstremisme på nettet.

Publikationen konkluderer i forhold til viden om ekstremisme, at der fortsat er flere områder inden for ekstremisme, som kalder på styrket viden. Forfatterne peger på et behov for yderligere forskning i radikalisering og rekruttering af ekstremister, herunder fremmedkrigere. Yderligere er der ifølge publikationen manglende viden om kvindelige ekstremister samt om ekstremistiske bevægelser generelt, både højreekstremisme og ekstrem islamisme.

I afdækningen af litteratur om forebyggende interventioner fremhæver publikationen flere forskellige studier fra den norske forskningslitteratur, som kredser om forebyggelse af ekstremisme. Publikationen inkluderer enkelte norske studier, som empirisk afprøver forebyggelsesstrategier. Dertil omfatter publikationen litteratur med fokus på teoretiske og analytiske forståelsesrammer af den forebyggende intervention, befolkningen syn på forebyggelsesstrategier samt en række teoretiske diskussioner med fokus på forskellige sider af forebyggelse. En del af den norske litteratur kobler yderligere til kriminologien. De mest konkrete evalueringer og undersøgelser af interventioner har afsæt i den norske forskning inden for højreekstremisme i perioden fra starten af 1990'erne til midten af 00'erne. Her har nogle publikationer undersøgt forskellige exit-programmers virkning på højreekstremistiske grupper, særligt voldelige ungdomsgrupper. Deraf konkluderer publikationen, at den norske forskning har haft et dybere fokus på forebyggelse af højreekstremisme.

Publikationen fremhæver forskellig skandinavisk og europæiske litteratur, som fokuserer på forebyggelse af ekstremisme. Den danske litteratur er i højere grad fokuseret på konkrete interventioner, og nogle publikationer har et empirisk element, som er relateret til forebyggelse. Det er specifikt kvalitative studier, som går i dybden med eksempelvis løsrivelse fra ekstremistiske grupper og mentorinterventioner. Den svenske ekstremisme-litteratur beskrives som mindre omfattende med et begrænset empirisk fundament.

Publikationen beskriver endelig vidensfeltet overordnet for Norge samt i nogen grad Danmark og Sverige. En central konklusion er, at litteraturen primært har haft fokus på fænomenerne ekstremisme og radikalisering frem for konkrete forebyggelsesinitiativer. Forskningen har et fokus som tillader at identificere specifikke faktorer, som forebyggende interventioner kan tage udgangspunkt i. Det er meget få publikationer, der undersøger, hvordan radikalisering og ekstremisme faktisk kan forebygges, og disse publikationer er vidt spredt over tid og ekstremismetyper. Forfatterne hæfter sig ved, at det har vist sig svært at frembringe viden om konkrete effekter af forebyggelse, og det er meget lidt litteratur, der forsøger at afprøve effekter ved kontrollerede forsøg. Derved tegner publikationen et billede af, at der aktuelt er en begrænset viden om virkningen af forebyggende interventioner.

Bonnell, Joe et al. (2011): Teaching approaches that help to build resilience to extremism among young people

Titel: Teaching approaches that help to build resilience to extremism among young people

Forfattere: Bonnell, Joe; Copestake, Phil; Kerr, David; Passy, Rowena; Reed, Chris; Salter, Rachel; Sarwar, Shama; Sheikh, Sanah

Årstal: 2011

Udgiver: Department for Education, UK

Geografisk afsæt: Storbritannien

Formål: At give skoler i Storbritannien et stærkt evidensgrundlag for at udvikle og gennemføre effektive interventioner rettet mod at styrke børn og unges modstandskraft over for ekstremisme.

Metodisk design: Publikationen tager afsæt i et review af den eksisterende litteratur, interviews samt 10 dybdegående casestudier af relevante projekter og interventioner.

Omfang: 145 sider

Emneord: Opbyggende indsats, modstandsdygtighed, forebyggelse gennem undervisning.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Interventioner har den største virkning, når der tages afsæt i elevernes interesser, behov og læringsmål i aktiviteterne og eventuelt inddrager eleverne i udvikling af aktiviteten.
2. Interventioner har en større virkning, når de formår at skille sig ud fra den normale undervisning, eksempelvis når de gennemføres på et nyt sted eller med en anderledes undervisningstilgang.
3. Det er en fordel, hvis interventionerne formår at indtænke den lokale kontekst, både i forhold til lokale problemstillinger og erfaringer samt ved at inddrage lokale samarbejdspartnere.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har primært til formål at give skoler i Storbritannien et stærkt evidensgrundlag for at udvikle og gennemføre interventioner i skoleregi rettet mod at styrke børn og unges modstandskraft over for ekstremisme. Det undersøges med afsæt i, hvilken viden, undervisningsadfærd og undervisningspraksis der virker.

Publikationen fremhæver, at interventioner har størst virkning, når de tager afsæt i elevernes interesser, behov og læringsmål i aktiviteterne og eventuelt ved at inddrage dem i udviklingen af aktiviteten. Et fokus på den unges læringsmål og behov er med til at gøre det tydeligt, hvad formålet med deltagelsen er. Dertil er det vigtigt, at interventionerne giver den unge nye kompetencer og ny viden. Dette er med til at sikre, at deltagerne forpligter sig til aktiviteterne og tager ejerskab af dem.

Publikationen peger desuden på, at aktiviteter er mere effektive, når de afviger fra hverdagen, eksempelvis på en ny lokation eller med en anderledes undervisningsstil.

Yderligere er det en styrke, hvis interventionerne tager den lokale kontekst i betragtning. Konkret konkluderer publikationen, at når interventioner er skræddersyet til nærmiljøer, er de mere effektive, fordi unge i højere grad kan relatere sig til problemstillingen. Samtidig skaber det en større tryghed. I den sammenhæng fremhæver publikationen, at partnerskaber i nærmiljøet er vigtige for at skabe den største virkning af en intervention, da dette er med til at sikre en lokal støtte og sammenhæng.

Carson, Jennifer Varriale (2014): Counterterrorism and Radical Eco-Groups: A Context for Exploring the Series Hazard Model

Titel: Counterterrorism and Radical Eco-Groups: A Context for Exploring the Series Hazard Model

Forfattere: Carson, Jennifer Varriale

Årstal: 2014

Udgiver: Journal of Quantitative Criminology

Geografisk afsæt: Australien

Formål: At undersøge, hvorvidt venstreekstremistiske grupper hæmmes i at udføre voldelige handlinger som resultat af ny lovgivning.

Metodisk design: Publikationen anvender et quasi-eksperimentelt design, der baserer sig på 1.068 ulovlige episoder/handlinger. Konkret undersøger publikationen, om omfanget af tid mellem de ekstremistiske handlinger er længere efter vedtagelse af lovgivningen.

Omfang: 20 sider

Emneord: Forebyggelse ved lovgivning, venstreekstremisme, rational-choice.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Ny lovgivning, der introducerer (hårdere) sanktioner over for ulovlig handling i relation til nogle former for ekstremisme, har i nogle tilfælde kunnet reducere incitamentet for at deltage i ekstremisme.
2. Omkostninger ved ulovlige handlinger har ikke den samme effekt på meget passionerede og engagerede venstreekstremistiske grupper.
3. Resultaterne fra undersøgelsen er i høj grad relateret til konteksten, det vil sige afhængig af den politiske stemning og de indførte lovgivninger.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge, hvorvidt (hårdere) sanktioner over for deltagelse i ulovlig handling relateret til nogle former for ekstremisme reducerer venstreekstremistiske gruppers tilbøjelighed til at udføre voldelige handlinger. Der tages afsæt i et studie af fire forskellige lovgivninger rettet mod voldelig aktivisme, eksempelvis vandalisme relateret til miljøbeskyttelse og dyrerettigheder.

Publikationens fremfører, at venstreekstremister opvejer fordele og ulemper, når de står foran at skulle udføre en ekstremistisk handling. I den sammenhæng kan øgede sanktioner fra ny lovgivning medføre flere omkostninger ved voldelige handlinger. Det forventes at føre til færre voldelige tilfælde med afsæt i et rational-choice-perspektiv. To ud af fire lovgivninger reducerer signifikant antallet af ulovlige handlinger på tværs af de to områder (dyrerettigheder og miljø). Dermed er publikationens væsentligste fund, at øgede omkostninger som resultat af indført lovgivning minimerer incitamentet for at udføre voldelige handlinger. Denne konklusion er specifikt rettet mod venstreekstremistiske grupper med miljø og dyrerettigheder som deres mærkesag.

Publikationen diskuterer efterfølgende, at der er visse nuancer i resultatet, da to af de nye lovgivninger omvendt ikke har den forventede forebyggende effekt. Det pointeres her, at nogle venstreekstremistiske grupper brænder så meget for deres overbevisning, at de ikke påvirkes af øget risiko for straf.

Det er vigtigt at have for øje, at resultaterne fra undersøgelsen er relateret til den konkrete samfundsmæssige og sociale kontekst og derfor er afhængig af den politiske stemning og de indførte lovgivninger.

Christensen, Tina Wilchen (2015): A Question of Participation – Disengagement from the Extremist Right. A case study from Sweden

Titel: A Question of Participation – Disengagement from the Extremist Right. A case study from Sweden

Forfattere: Christensen, Tina Wilchen

Årstal: 2015

Udgiver: Roskilde Universitet

Geografisk afsæt: Sverige

Formål: At undersøge virkningen af det svenske EXIT-program med et særligt fokus mentorindsatsen. Publikationen indeholder samlet seks artikler, hvoraf tre af disse beskrives her. De tre artikler relaterer sig til det svenske EXIT program med et særligt fokus på mentor/mentee-relationer.

Metodisk design: En Ph.d. med 21 kvalitative interviews med både mentorer og mentees i EXIT indsatsen i Sverige

Omfang: 301 sider

Emneord: EXIT, indgribende indsats, mentorindsats, løsrivelse fra ekstremisme.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. EXIT-programmet, der involverer en mentorintervention med fokus på højreekstremisme, baserer sig på et udviklingsforløb bestående af fem faser: motivation, frigørelse, etablering, refleksion og stabilisering.
2. Det er kendetegnende for programmet, at mentor er tidligere højreekstremist og dermed deler erfaringer om miljø og ideologi med mentee. Mentorer har gennemgået en længere refleksionsproces, hvor de ændrer deres verdenssyn og med dette afsæt kan anvende deres tidligere erfaringer værdifuldt i EXIT-programmet.
3. Det kan hæmme exit-processen, hvis ikke mentor anvender og italesætter de delte erfaringer hensigtsmæssigt, herunder sætter egen proces i kontekst og skabe et narrativ om egen frigørelse, som kombineres med en velovervejede interaktion med mentee. Publikationen peger på, at de delte erfaringer ikke i sig selv er nok til at skabe en god effekt af indsatsen. Det skal i stedet støttes af en velovervejede praksis og interaktion.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge virkningen af det svenske exit-program med et særligt fokus på mentorinterventionen.

Det beskrives først, hvordan det svenske EXIT-program inkluderer terapisesioner og social støtte fra mentorer. Mentorrelationen er et centralt element i programmet, som bygger på, at tidligere højreekstremister optræder som mentorer for højreekstremister, der ønsker at løsrive sig fra et ekstremistisk miljø. Mentorrelationen kan vare fra seks måneder og op til flere år. Ifølge publikationen tager EXIT-programmet afsæt i, at løsrivelse fra ekstremisme går gennem fem udviklingstrin:

- Motivationsfasen, hvor individet stadig er en del af en ekstremistisk højreorienteret gruppe, men begynder at sætte spørgsmålstejn ved sit engagement i gruppen.
- Frigørelsen, hvor individet har taget en beslutning om at forlade bevægelsen ved at tage kontakt til exit-programmet.
- Etablering, hvor bruddet er sket, og individet har etableret sig med en bolig, et arbejde eller et studie.
- Refleksion, hvor individet begynder at indse, hvad vedkommende har været en del af i den højreekstremistiske gruppe, såsom vold, almindelig kriminalitet, ekstrem ideologi, had og rekruttering af andre.

- Stabilisering, hvor individet har opnået et normalt liv med job, studie og et andet netværk.

Publikationen fremhæver dernæst, at efter løsrivelsesprocessen bliver nogle af de tidligere ekstremister selv mentorer, der er i stand til at hjælpe andre. Det påpeges, at mentorerne bliver nødt til at gennemgå en længere refleksionsproces, hvor de ændrer deres verdenssyn, før de kan anvende deres erfaringer værdifuldt i en organisation som EXIT. Publikationen beskriver her den proces, de tidligere højreekstremister (neo-nazister) gennemgår i forhold til at ændre deres identitet og selvforståelse.

Publikationen omhandler yderligere relationen mellem mentor/mentee, først set fra mentors synspunkt og dernæst fra mentee's perspektiv. Publikationen fremhæver, at gode interventioner og en fælles fortid som følge af delte livserfaringer ikke er nok i sig selv til at skabe en udviklingsorienteret relation. Hovedargumentet er, at før en mentor kan bidrage til mentee's udvikling og reintegration i samfundet, er der behov for, at mentorerne kan sætte deres egen proces i kontekst og skabe et narrativ om deres egen frigørelse. Dette skal kombineres med en velovervejnet interaktion med mentee.

Cowi (2014): Evaluering af indsatsen for at forebygge ekstremisme og radikalisering

Titel: Evaluering af indsatsen for at forebygge ekstremisme og radikalisering

Forfattere: Cowi

Årstal: 2014

Udgiver: Social-, Børne- og Integrationsministeriet (daværende)

Geografisk afsæt: Danmark

Formål: At evaluere tre centrale initiativer under regeringens tidligere handleplan for at forebygge radikalisering og ekstremisme i Danmark, nemlig 'Rådgivning og opkvalificering af lokale aktører', 'Dialogforum mod militant ekstremisme' samt 'Efteruddannelsesprogram for fængselspersonale'.

Metodisk design: Evalueringen bygger på 50 interviews med aktører, der har deltaget i de tre initiativer, herunder eksperter, forskere og praktikere. Derudover er der for initiativet om opkvalificering af lokale aktører gennemført en survey blandt 150 SSP-ressourcepersoner.

Omfang: 74 sider

Emneord: Handleplan for forebyggelse af radikalisering og ekstremisme, opkvalificering af frontmedarbejdere, vidensopbygning.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Initiativet 'Rådgivning og opkvalificering af lokale aktører' styrker de lokale aktørers kompetencer i forhold til at identificere bekymringstegn. Konkret har de fagprofessionelle fået større viden om bekymringstegn, ekstreme miljøer og ekstremisme generelt.
2. Initiativet 'Efteruddannelsesprogram for fængselspersonale' styrker personalets viden om radikalisering og ekstremisme, herunder hvilke signaler der særligt skal være opmærksomhed på.
3. Evalueringen af PET's 'dialogforum' peger på, at der efter indsatsen er opnået et styrket vidensgrundlag hos PET.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at evaluere implementeringserfaringer med tre centrale initiativer under regeringens tidligere handleplan for at forebygge radikalisering og ekstremisme i Danmark: 'Rådgivning og opkvalificering af lokale aktører', 'Dialogforum mod militant ekstremisme' samt 'Efteruddannelsesprogram for fængselspersonale'.

De tre evaluerede indsatser har forskelligt sigte: 'Rådgivning og opkvalificeringen af lokale aktører' er rettet mod, hvordan disse aktører bedst muligt kan identificere bekymringstegn hos borgere. 'Efteruddannelsesprogrammet for fængselspersonalet' er en opkvalificering af frontmedarbejdere, som skal være med til at forebygge radikalisering. 'Dialogforum mod militant ekstremisme' adskiller sig fra de to andre ved at have fokus på at styrke vidensgrundlaget for PET's forebyggende arbejde.

Evalueringen konkluderer, at tiltaget 'Rådgivning og opkvalificeringen af lokale aktører' styrker de lokale aktørers kompetencer i forhold til at identificere bekymringstegn og dermed opdage bekymringer i tide. Dog har opkvalificeringen ikke har været så vidtrækkende som ønsket.

Evalueringen peger yderligere på, at tiltaget 'Efteruddannelsesprogrammet for fængselspersonalet' har styrket personalets viden om radikalisering og ekstremisme, herunder hvilke signaler der særligt skal være opmærksomhed på.

I begge opkvalificerende indsatser er det i øvrigt en pointe, at det er vigtigt med opfølgning efter opkvalificeringsforløbene for at fastholde opmærksomheden på den tillærte viden.

Evalueringen af PET's 'dialogforum' peger på, at der efter indsatsen er opnået et styrket vidensgrundlag hos PET, dog primært i forhold til ekstrem islamisme og i begrænset grad i forhold til højre- og venstreekstremisme.

Davies, Lynn (2014): Interrupting Extremism by Creating Educative Turbulence**Titel:** Interrupting Extremism by Creating Educative Turbulence**Forfattere:** Davies, Lynn**Årstal:** 2014**Udgiver:** Curriculum Inquiry**Geografisk afsæt:** Nordirland og Storbritannien**Formål:** At undersøge, hvordan uddannelsesinstitutioner kan bidrage til forebyggelse af radikaliserings.**Methodisk design:** Ikke-systematisk review af tidligere studier og evalueringer.**Omfang:** 19 sider**Emneord:** Opbyggende indsatser, forebyggelse gennem undervisning, dialog, diskussion.**Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:**

1. Fælles undervisning på tværs af grupper med forskellige religiøse overbevisninger kan medvirke til en større indbyrdes forståelse og et lavere konfliktniveau mellem grupperne.
2. Undervisning, der understøtter møder og debat mellem forskellige ideer og verdenssyn, og som danner grundlag for at diskutere, problematisere og udtrykke sig frit om disse, kan bidrage til at forebygge ekstremisme.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationens formål er at vise, hvordan uddannelsesinstitutioner kan bidrage til forebyggelse af ekstremisme ved at afbryde og udfordre synspunkter, der potentielt kan udvikle sig til at true demokratiet og den sociale sammenhængskraft. Med afsæt i en gennemgang af tidligere studier og evalueringer finder publikationen, at aktiviteter, der understøtter dialog, møder mellem forskellige synspunkter og frihed til diskussion og uenighed, kan være med til udfordre og nuancere individers egne værdier og antagelser og belyse nye synspunkter. Dette kan igangsætte en revurdering af egen samfundsopfattelse. Hermed kan sådanne aktiviteter bidrage til tidlig forebyggelse af ekstremisme, opbygge modstandskraft og udfordre eksisterende ekstremisme.

Publikationen fremhæver i den sammenhæng to interventioner: 'Shared Education' og 'One Extreme to Another'. Shared Education er en nordirlandsk intervention, der adresserer problemstillinger, der opstår som følge af segregeringen af skoler i Nordirland mellem henholdsvis katolske og protestantiske skoler. Qua den opdelt skolestruktur er børn og unge tilsvarende opdelt, hvilket skaber grundlag for konflikt og ekstremisme. På den baggrund iværksætter initiativet fælles undervisning på tværs af skoler for at opbygge relationer mellem de to religiøse grupper. Publikationen peger på, at interventionen styrker netværksdannelse på tværs af skolerne for både lærere og elever. Eleverne fremhævede, at religion var mindre vigtig end fælles interesser i relationsdannelse. Yderligere er et positivt resultat, at interventionen skaber et demokratisk frirum, hvor konflikter og ekstreme synspunkter kan diskuteres.

Under interventionen 'One Extreme to Another' i Storbritannien laver eleverne en film om ekstremisme, der efterfølges af en fremvisning og en session, hvor eleverne bag filmen danner et panel, der besvarer spørgsmål. Filmen danner dermed grundlag for at diskutere, problematisere og udtrykke sig frit om radikaliserings og ekstremisme. Hensigten er at skabe dialog om ekstremisme. Publikationen peger på, at denne intervention har været med til at fremme dialog om ekstremisme, hvor modstridende ideer og værdier kan komme til udtryk i et frit rum.

Dechesne, Mark (2011): Deradicalization: not soft, but strategic

Titel: Deradicalization: not soft, but strategic

Forfattere: Dechesne, Mark

Årstal: 2011

Udgiver: Crime, Law and Social Change

Geografisk afsæt: Skandinavien og Tyskland

Formål: At syntetisere viden om virkningen af exit-programmer for højreekstremister i Skandinavien og Tyskland.

Metodisk design: Et review der ser på tværs af publikationer om antiradikaliseringer.

Omfang: 7 sider

Emneord: Exit-programmer, højreekstremisme, antiradikalisering.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Publikationen konkluderer, at exit-programmer primært har fokus på at understøtte løsrivelse blandt individer, der allerede har et ønske om løsrivelse, samt hovedsageligt fokuserer på individets adfærd.
2. Publikationen argumenterer for, at løsrivelse fra ekstremisme først er fuldt opnået, når individet både ideologisk og adfærdsmæssigt har forladt ekstremismen, og at exit-programmer ikke i tilstrækkelig grad arbejder med den ideologiske dimension.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen gennemgår og syntetiserer viden om virkningen af exit-programmer for personer med tilknytning til højreekstreme miljøer i Skandinavien og Tyskland.

Først anfører publikationen, at exit-programmerne primært har fokus på at understøtte løsrivelse fra ekstremistiske grupper for borgere, der allerede har et ønske om exit. Publikationen fremhæver dertil, at exit-programmer hovedsageligt fokuserer på at ændre individets adfærd frem for individets ideologiske tilknytning til ekstremismen.

Publikationen udleder to primære forventninger koblet til løsrivelse fra ekstremistiske miljøer. Først forventes det, at løsrivelse kan opstå spontant hos det enkelte individ og ikke nødvendigvis kræver en større koordineret intervention. Den anden forventning er, at løsrivelse fra ekstremistiske miljøer både sker i forhold til det adfærdsmæssige og ideologiske aspekt. Individer kan være fysisk forhindret i at udføre voldelige handlinger, men fortsat være dedikeret til den ekstremistiske sag ideologisk. Publikationen argumenterer for, at løsrivelse fra ekstremisme først er fuldt opnået, når individet både ideologisk og adfærdsmæssigt har forladt ekstremismen, og at exit-programmer ikke i tilstrækkelig grad arbejder med den ideologiske dimension.

Publikationen peger videre på, at programmer er mest effektive, hvis de både arbejder med løsrivelse fra det ekstremistiske miljø adfærdsmæssigt og ideologisk. På den måde indikerer publikationen, at exit-strategiernes virksomhed forudsætter, at individet er åben over for at gennemgå en ideologisk ændring. Det konkluderes, at dette aspekt er ikke tydeligt indtænkt i exit-strategier.

Disley, Emma et al. (2012): Individual disengagement from Al Qaida-influenced terrorist groups: A rapid evidence assessment to inform policy and practice in preventing terrorism

Titel: Individual disengagement from Al Qa'ida-influenced terrorist groups: A rapid evidence assessment to inform policy and practice in preventing terrorism

Forfattere: Disley, Emma; Weed, Kristin; Reding Anaïs; Clutterbuck, Lindsay; Warnes Richard

Årstal: 2012

Udgiver: RAND Europe

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At afsøge faktorer, der er forbundet med at forlade al-Qaeda-orienterede terrorgrupper samt gadebaner, religiøse subkulturelle, højreorienterede ekstremistiske grupper og organiserede kriminelle grupperinger. To undersøgelsesspørgsmål er i fokus: Hvad er de psykologiske, sociale og fysiske faktorer, der er forbundet med at forlade disse grupperinger; og hvilke interventioner har været brugt til at understøtte enkeltpersoners løsrivelse fra disse grupperinger. Derudover hvorvidt der er dokumentation for deres effekt.

Metodisk design: Publikationen er gennemført som et Rapid Evidence Assessment (REA). Der er søgt på 14 databaser, og der er i alt inkluderet 71 studier.

Omfang: 137 sider

Emneord: Løsrivelse fra ekstremistiske miljøer, exit, push- og pull-faktorer, reintegration i samfundet, sociale relationer.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Faktorer, der kan understøtte løsrivelse fra al-Qaeda-orienterede terrorgrupper, omfatter en række sociale, psykologiske og fysiske faktorer. Herunder positive sociale bånd til familie eller venner uden for terrororganisationen, modenhed og ændring i personlige prioriteter, skuffelse med gruppen samt ændring af individets rolle i organisationen.
2. Faktorer, der understøtter løsrivelse fra andre ekstremistiske, sekteriske eller kriminelle grupperinger, er langt hen ad vejen identiske.
3. I forhold til de øvrige ekstremistiske, sekteriske og kriminelle grupperinger kan interventionen blandt andet drage nytte af at adressere flere faktorer samtidigt, eksempelvis synspunkter, uddannelse, bolig med videre, at anvende beskæftigelsesmuligheder til at støtte op om løsrivelse, at målrette interventionen mod den specifikke gruppe, og at interventionen med fordel kan gennemføres eller assisteres af tidligere medlemmer af gruppen.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationens formål er at syntetisere hvilke psykologiske, sociale og fysiske faktorer, der er forbundet med at forlade al-Qaeda-terrorgrupperinger og andre ekstremistiske, kriminelle eller sekteriske grupperinger. Dertil afsøger publikationen, hvilke interventioner der er anvendt og virker i forhold til at understøtte løsrivelse fra sådanne grupperinger.

Publikationen afsøger først, hvilke faktorer der er forbundet med at forlade specifikt al-Qaeda-terrorgrupperinger. De identificerede faktorer grupperes i sociale, psykologiske og fysiske faktorer.

De sociale faktorer omfatter en positiv social tilknytning til familie eller venner uden for terrororganisationen, samt modenhed og ændring i personlige prioriteter, såsom at stifte familie. De psykologiske faktorer omfatter skuffelse i forhold til, hvordan gruppen fungerer, gruppens ideologi, lederens adfærd og/eller gruppens regler. Sidst identificeres én fysisk faktor, nemlig at individet får ændret sin rolle internt i organisationen og rykker fra at have en direkte rolle til at have en indirekte rolle.

Publikationen afsøger desuden, hvilke faktorer der er forbundet med at forlade de andre ekstremistiske, kriminelle eller sekteriske grupper. Langt hen ad vejen er det de samme sociale, psykologiske og fysiske faktorer, der er på spil. Publikationen peger dog på, at yderligere faktorer af betydning omfatter at være i arbejde, hvilket betyder, at individer får anden beskæftigelse og indkomst og omgås mennesker, der ikke er kriminelle.

Derudover beskæftiger publikationen sig med interventioner, som har haft dokumenterede gavnlige effekter i forhold til at få medlemmer til at forlade al-Qaeda-orienterede terrorgrupper. På baggrund af disse interventioner oplistes en række anbefalinger, der bør være fokus på i forebyggende interventioner:

- At tage højde for gruppens ideologi og adfærd.
- At inddrage religiøse og teologiske forhold ved at involvere præster eller imamer, der har troværdighed hos medlemmerne.
- At skræddersy interventioner til forskellige former for terrorgrupper, herunder fokus på gruppens overbevisninger, praksis og den politiske sammenhæng, hvori de opererer.
- At forsøge at begrænse individets isolation, helst gennem familieinddragelse.
- At yde økonomisk støtte til individuelle medlemmer og deres familier.

Endelig oplistes publikationen en række best practice-elementer i interventioner til de øvrige ekstremistiske, kriminelle eller sekteriske grupperinger, som eventuelt kan være en kilde til inspiration i forhold til forebyggelse af ekstremisme. Disse omfatter at:

- Interventioner skal adressere flere forskellige faktorer, eksempelvis synspunkter, adfærd, uddannelse, beskæftigelse, bolig med videre.
- Beskæftigelsesmuligheder giver anledning til exit fra gruppen.
- Interventioner gerne skal omfatte større dele af samfundet.
- Interventioner kan være målrettet en bestemt hændelse, det vil sige følge direkte efter en særlig hændelse, såsom dødsfald, fængsel eller lignende.
- Interventionen skal være rettet mod den specifikke gruppe og basere sig på information om gruppens rekruttering med videre.
- Interventioner kan med fordel gennemføres eller assisteres af tidligere medlemmer af gruppen.

Ellis, Heii & Abdi, Saida (2017): Building Community Resilience to Violent Extremism Through Genuine Partnerships

Titel: Building Community Resilience to Violent Extremism Through Genuine Partnerships

Forfattere: Ellis, Heidi; Abdi, Saida

Årstal: 2017

Udgiver: American Psychologist

Geografisk afsæt: Vesten

Formål: At undersøge, hvordan nærmiljøet kan bidrage til at forebygge ekstremisme.

Metodisk design: Review der trækker på teoretiske og empiriske pointer fra andre studier.

Omfang: 12 sider

Emneord: Modstandsdygtighed, lokalsamfund, beboerinddragelse, opbyggende indsatser.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Publikationens hovedargument er, at stærke sociale relationer og forbindelser er afgørende for et lokalsamfunds modstandskraft.
2. I en virksom opbygning af et modstandsdygtigt lokalsamfund kan lokalsamfundet medinddrages i udviklingen og gennemførelsen af aktiviteter i samarbejde med institutioner.
3. Community-Based Participatory Research er et eksempel på en virksom tilgang, hvor institutioner indgår i partnerskaber med lokalsamfundets beboere og dermed opbygger modstandsdygtige lokalsamfund.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen undersøger, hvad der kendetegner et nærmiljø, der er modstandsdygtigt over for ekstremisme, samt hvad der kan understøtte opbygning af modstandskraft.

Publikationens hovedargument er, at det på tværs af litteraturen er et gennemgående træk, at stærke sociale relationer og forbindelser er afgørende for et nærmiljøes modstandskraft. Det er dog nødvendigt, at der er strukturelle og politiske rammer, som fremmer stærke sociale relationer.

Det er ifølge publikationen vigtigt at inddrage nærmiljøet i udviklingen og gennemførelsen af aktiviteter for at skabe et modstandsdygtigt nærmiljø. Udvikling af modstandsdygtighed kræver således et ligeværdigt partnerskab mellem offentlige institutioner og nærmiljøet. Formålet er at skabe bånd mellem individer og institutioner, der kan bidrage til at formidle sociale normer og forventninger samt motivere til, at disse normer efterfølges. Publikationen foreslår derfor en bottom-up-tilgang i nærmiljøet med henblik på at udvikle interventioner, der kan håndtere trusler om ekstremisme. Denne tilgang involverer aktiviteter, hvor nærmiljøets individer engageres og tages med på råd i forhold til, hvad der er behov for i nærmiljøet.

Publikationen udpeger Community-Based Participatory Research som en model, der kan hjælpe til at opbygge modstandsdygtige nærmiljøer. Tilgangen er baseret på et partnerskab mellem de lokale institutioner og nærmiljøets borgere, som bliver afgørende medspillere i forhold til at fremme følelsen af fællesskab i nærmiljøet. Publikationen fremhæver et empirisk eksempel ved et projekt fra Philadelphia, der skulle forebygge vold. Projektet indebærer aktiviteter/tiltag, såsom beboerrådgivning, hvor rådgiverne er de lokale unge. Sigtet med interventionen er at inddrage målgruppen for interventionen direkte i, hvilke udfordringer interventionen skal tage højde for.

Feddes, Allard et al. (2015): Increasing self-esteem and empathy to prevent violent radicalisation

Titel: Increasing self-esteem and empathy to prevent violent radicalization: a longitudinal quantitative evaluation of a resilience training focused on adolescents with a dual identity

Forfattere: Feddes, Allard; Mann, Liesbeth; Doosje, Bertjan

Årstal: 2015

Udgiver: Journal of Applied Social Psychology

Geografisk afsæt: Holland

Formål: At undersøge virkningen af et træningsprogram, der skal opbygge modstandskraft mod ekstremisme blandt unge hollandske muslimer.

Metodisk design: En kvantitativ longitudinal evaluering, som foretager fire målinger på tværs af træningsforløbet. 46 hollandske unge med muslimsk baggrund indgår i evalueringen.

Omfang: 12 sider

Emneord: Resilienstræning, evaluering, forebyggelse af radikaliserings, empowerment.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Træning af modstandskraft har vist positive resultater hos deltagerne ved at fremme de bestemte psykologiske karakteristika, som ifølge publikationen gør radikaliserings mindre sandsynlig hos den enkelte.
2. Træningen øgede desuden deltagernes rapportering af handleevner (selvbevidsthed om styrker og svagheder) og øgede marginalt deltagernes rapporterede selvværd, empati og evne til at påtage sig et andet perspektiv. Træningen mindskede desuden deltagernes støtte til ideologisk baseret vold og deres villighed til selv at deltage i ideologisk baseret vold.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge virkningen samt eventuelle utilsigtede konsekvenser af et træningsprogram, der skal opbygge modstandskraft mod ekstremisme blandt unge hollandske muslimer.

Publikationen indikerer, at interventioner rettet mod empowerment af unge i kombination med at styrke empati er succesfulde i forhold til at bekæmpe radikaliserings. Publikationen konkluderer, at der er positive resultater i forhold til at fremme psykologiske karakteristika, der gør radikaliserings mindre sandsynlig hos den enkelte, herunder empati og modstandskraft.

Derudover rapporterede deltagerne en øget selvbevidsthed om styrker og svagheder samt selvværd, empati og evne til at påtage sig et andet perspektiv. Dertil mindskede træningen deltagernes støtte til ideologisk baseret vold og til egen deltagelse i ideologisk baseret vold.

Publikationen konkluderer desuden, at en utilsigtet konsekvens af træningen er en øget narcissisme blandt deltagerne, men hvis træningen sætter ekstra ind for at øge evnen til empati, kan de negative sideeffekter modgås.

Gemmerli, Tobias (2015): Online-radikalisering: Forebyggelse på internettet**Titel:** Online-radikalisering: Forebyggelse på internettet**Forfattere:** Gemmerli, Tobias**Årstal:** 2015**Udgiver:** Dansk Institut for Internationale Studier**Geografisk afsæt:** Flere vestlige lande, særligt Danmark**Formål:** At skabe overblik over de analytiske rationaler og resultater i den øgede forebyggelseslitteratur inden for online-radikalisering og forebyggelse af online-radikalisering.**Metodisk design:** Ikke-systematisk litteraturstudie**Omfang:** 124 sider**Emneord:** Internettet, forebyggelse af radikalisering, forebyggelse, online.**Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:**

1. Online-radikalisering er et meget alsidigt fænomen, der ikke kan kvantificeres og sættes op i algoritmer.
2. Det er uklart, præcist hvilken betydning internettet har for radikalisering. De fleste personer der tilknyttes ekstremisme introduceres til ekstremismen offline. Internettet er i disse tilfælde snarere én blandt flere faktorer der påvirker radikaliseringsprocessen.
3. Forskningsfeltet er underbelyst. Der er derfor behov for yderligere forskning, før der kan drages konklusioner omkring internettets betydning for radikalisering samt om forebyggelsen heraf.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at skabe syntetisere viden om online-radikalisering og forebyggelse heraf, et felt hvor der de senere år i stigende grad er forsket. Publikationen har fokus på at undersøge og redegøre for de grundlæggende rationaler bag forebyggelse af online-radikalisering samt at diskutere disse rationaler i forhold til den øvrige radikaliseringslitteratur.

Efter en omfattende gennemgang af den eksisterende litteratur konkluderer publikationen overordnet set, at online-radikalisering er et meget alsidigt og komplekst fænomen, der ikke kan kvantificeres og sættes op i algoritmer. Herved forstås, at der i litteraturen er en tendens til at forsimple online-radikalisering til at være styret af ekstremisme og den organisatoriske eller netværksmæssige forankring heraf. Med dette afsæt forventer litteraturen at kunne vurdere, hvor risikoen for radikalisering er størst ud fra en netværksanalytisk tilgang. Publikationen fremhæver dog, at online-radikalisering er et mere komplekst fænomen, end litteraturen tilskriver det, og at netværksanalyser derfor er mangelfulde. Det er især ved soloterrorister problematisk at opbygge den forebyggende indsats med afsæt i en netværksanalytisk forståelse.

Derudover fremhæver publikationen, at det er uklart, præcis hvilken betydning internettet har for radikalisering, og at der er manglende videnskabeligt og empirisk belæg for påstanden om internettets direkte betydning for radikalisering. Publikationen finder, at størstedelen af personer tilknyttet ekstremisme introduceres til ekstremismen gennem socialisering offline. I de tilfælde er internettet i stedet en af flere faktorer, som medvirker til at forstærke radikaliseringsprocessen.

Publikationen påpeger til sidst, at feltet om forebyggelse er særdeles underbelyst. Med dette afsæt konkluderes det, at der endnu er et stort behov for yderligere forskning, før der kan drages konklusioner om online-radikalisering som fænomen samt om forebyggelsen heraf.

Hemmingsen, Ann-Sophie & Castro, Karen Ingrid (2017): The Trouble with Counter-Narratives

Titel: The Trouble with Counter-Narratives

Forfattere: Hemmingsen, Ann-Sophie & Castro, Karen Ingrid

Årstal: 2017

Udgiver: Dansk Institut for Internationale Studier

Geografisk afsæt: Danmark

Formål: At undersøge udfordringer i forhold til anvendelsen af modnarrativer, der er rettet mod at imødegå en bestemt ideologi. Publikationen tager afsæt i tre tiltag, som præsenteres i den danske handleplan fra 2016; 'Forebyggelse og bekæmpelse af radikaliserings og ekstremisme', et korps af digitale fornuftsstemmer drevet af civile aktører, som skal involvere sig i kritisk dialog på relevante online-fora og på denne måde udfordre ekstremisme.

Metodisk design: Litteraturstudie af studier vedrørende modnarrativer

Omfang: 48 sider

Emneord: Narrativer og modnarrativer, kontraproduktive virkninger, polarisering.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Der er flere udfordringer ved at anvende modnarrativer, som har til formål at bekæmpe ekstremisme ved at blotlægge, irettesætte eller latterliggøre den pågældende ideologi. Blandt andet risikerer man at sætte større fokus på den ideologi, der søges modvirket. I det hele taget mangler der evidens for, at modnarrativer er en effektiv metode til at forebygge ekstremisme.
2. De potentielle modsatrettede konsekvenser ved kampagner med fokus på modnarrativer er ikke hensigtsmæssige, når de måles op imod de forventede resultater.
3. Man bør i stedet analysere, hvorfor individer tiltrækkes af ekstremisme, og tilbyde alternative og mere socialt acceptable måder at imødegå denne motivation.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Med afsæt i en gennemgang af eksisterende studier vedrørende modnarrativer har publikationen til formål at kortlægge evidensen for modnarrativers anvendelighed. Herunder afsøges de udfordringer, der er ved at benytte modnarrativer, som har til formål at modgå bestemte ideologier ved at blotlægge, irettesætte eller latterliggøre den pågældende ideologi.

Publikationen finder, at der mangler evidens for, at modnarrativer overhovedet er en effektiv metode til at forebygge og bekæmpe radikaliserings. Derudover mangler der viden om, hvorfor og hvordan de narrativer, som opstilles i ekstremistisk propaganda, tiltrækker mennesker, hvilket gør det svært at konstruere attraktive modnarrativer.

Publikationen finder også, at der er flere udfordringer ved at benytte modnarrativer, som har til formål at blotlægge, irettesætte eller latterliggøre en ideologi, til at forebygge og bekæmpe ekstremisme. Litteraturen peger på, at ekstremistisk propaganda kun tiltrækker få individer. Når en stor gruppe adresseres for at nå de få, som med brede modnarrativskampagner, er der risiko for at sætte større fokus på den ideologi, man netop forsøger at bekæmpe. Publikationen peger på, at generelle kampagner med fokus på modnarrativer ikke er hensigtsmæssige, da de potentielle negative konsekvenser ikke er acceptable, når de vurderes i forhold til de forventede resultater og sandsynligheden for at disse opnås.

Publikationen anbefaler derfor, at der i stedet fokuseres på at kortlægge, hvorfor konkrete individer eller grupper tilslutter sig en bestemt ideologi, og dernæst tilbydes alternative og mere socialt acceptable handlemuligheder.

International Centre for the Prevention of Crime (2015): Preventing radicalization: A systematic review

Titel: Preventing radicalization: A systematic review

Forfattere: International Centre for the Prevention of Crime (Frankrig)

Årstal: 2015

Udgiver: International Centre for the Prevention of Crime (ICPC)

Geografisk afsæt: Vesten

Formål: At gennemgå og syntetisere eksisterende viden om forskning og værktøjer inden for forebyggelse af radikalisering.

Metodisk design: Systematisk review. Der er udarbejdet to systematiske reviews på baggrund af 483 udvalgte dokumenter, der omhandler ekstremisme. Det første review fokuserer på litteraturen, der konceptualiserer fænomenet i vestlige lande, og det andet review adresserer strategier, programmer og projekter i forhold til at forebygge radikalisering, der fører til vold.

Omfang: 147 sider

Emneord: Forebyggelse af radikalisering, review, best practice, voldelig radikalisering.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Der eksisterer ikke en bestemt profil for en person i risiko for radikalisering eller en person tilknyttet et ekstremistisk miljø. Det er dog anerkendt i forskningen, at søgen efter identitet er afgørende for en ekstrem islamistisk radikalisering, og at xenofobisk tænkning er associeret med højreekstremisme.
2. Forskere er enige om to observationer: at svage og ustabile nationer er mere tilbøjelige til at opleve terrorangreb, og at konflikter i muslimske lande og problemer med integration af muslimer i vestlige lande påvirker radikaliseringsprocessen.
3. Det er svært at måle effektiviteten af forebyggelsesprogrammer, da man ikke kan vurdere, hvorvidt et program har forhindret et terrorangreb. Det er dog afgørende at arbejde med nærmiljøet i forhold til at bekæmpe spredning af ekstremistiske budskaber og forsøg på rekruttering til ekstremistiske grupperinger.
4. Der er begrænset empirisk forskning inden for forebyggelse af radikalisering. Særligt mangler der forskning inden for højreekstremisme sammenlignet med ekstrem islamisme.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Med afsæt i et systematisk litteraturreview har publikationen til formål at indsamle og gennemgå viden om forskning og værktøjer inden for forebyggelse af radikalisering.

Publikationen konkluderer, at eksisterende forskning peger på, at der ikke findes én bestemt profil for radikaliserede personer. Det pointeres dog, at disse fund baserer sig på internationale sammenligninger, hvorimod forfatterne forestiller sig, at det kan være relevant at undersøge profiler i lokale kontekster. Visse faktorer, der er kendetegnende for radikaliseringsprocessen, er anerkendte i forskningen, eksempelvis at søgen efter identitet er afgørende for ekstreme islamister, mens xenofobisk tænkning er associeret med højreekstremisme. Derudover peger forskningen på, at personlige og uformelle netværk har en væsentlig betydning i radikaliseringsprocessen.

Derudover fremhæver publikationen to tendenser, som der er bred enighed om i eksisterende forskning: at svage og ustabile nationer er mere tilbøjelige til at opleve terrorangreb, samt at risikoen for radikalisering øges ved, at der er konflikter i muslimske lande og problemer med integration af muslimer i vestlige lande.

Publikationen syntetiserer yderligere viden om effektiviteten af konkrete forebyggelsesprogrammer og interventioner. Det er ikke muligt at måle effekten ved at fokusere på, hvorvidt et terrorangreb eller en anden handling er forhindret af et forebyggelsesprogram. Netop dette fremhæves som et paradoks vedrørende forebyggelse, da det er vanskeligt at måle effekten direkte, hvorfor effekten i stedet måles gennem indirekte mål, såsom social integration.

Publikationen konkluderer, at det er vigtigt at arbejde med nærmiljøet, hvis man vil skabe effektive forebyggelsesprogrammer. Det skal gøres for at bekæmpe ekstremisme og forsøg på rekruttering i nærmiljøet.

Endelig peger publikationen på, at der er begrænset forskning inden for forebyggelse af radikalisering, som er empirisk funderet. Det er i særdeleshed forskning inden for højreekstremisme, der eksisterer i begrænset omfang. Publikationen konkluderer, at der er produceret væsentligt mere forskning inden for ekstrem islamisme (Islamist radicalism).

Koehler, Daniel (2017): Understanding Deradicalization: Methods, tools and programs for countering violent extremism

Titel: Understanding Deradicalization: Methods, tools and programs for countering violent extremism

Forfattere: Koehler, Daniel

Årstal: 2017

Udgiver: Routledge

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At analysere praktiske og teoretiske aspekter af indsatser rette mod ekstremister og terrorister med det sigte at styrke den nuværende viden om, hvordan man kan iværksætte og evaluere indsatser. Publikationen trækker blandt andet på viden fra tilgrænsende områder, såsom kriminologi, nye religiøse bevægelser samt klassiske demobiliseringsindsatser.

Metodisk design: Publikationen bygger på et litteraturstudie, dybdegående casestudier af indsatser og tidligere ekstremister, herunder interviews med tidligere tyske højreekstremister (neo-nazister) og familier til ekstreme islamister (jihadister), som har modtaget rådgivning i forbindelse med en løsrivelsesindsats.

Omfang: 306 sider

Emneord: Exit, reintegration i samfundet, push- og pull-faktorer

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Ved planlægning af en konkret indsats anbefales det at overveje valg af implicerede aktører og ideologisk afsæt, samt hvorvidt man har en aktiv eller passiv tilgang til den radikaliserede person.
2. Et af de vigtigste elementer i interventioner er opkvalificering og undervisning af medarbejderne.
3. Familierådgivning er en af de mest lovende nyskabelser inden for de senere år. Familierådgivning kan medvirke til tidlig opsporing af individet i risiko for ekstremisme og forbedre de individuelle interventioner.
4. Alle interventioner indebærer en præmis om, at en ændring i politiske eller religiøse synspunkter er en fordel for både individet og samfundet. I vestlige samfund funderet på religions- og yttringsfrihed kan dette ses som illegitime interventioner, der potentielt kan modarbejde formålet med at forebygge ekstremisme.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationens formål er at analysere praktiske og teoretiske aspekter ved interventioner rettet mod personer tilknyttet ekstremistiske miljøer.

Publikationen anbefaler, at der i forbindelse med planlægningen af en konkret intervention især bør overvejes valg af implicerede aktører og ideologisk afsæt, samt hvorvidt tilgangen til den radikaliserede person skal være aktiv eller afventende. Det skyldes, at disse faktorer har betydning for at udpege den bedste målgruppe samt for en vurdering af interventionens risici, udfordringer og forventede succes. Eksempelvis peger publikationen på, at der er mindre gode resultater med aktive statsinterventioner funderet på modnarrativer, mens interventioner baseret på frivillige aktører og en mere diskret tilgang til at modgå den ekstremistiske ideologi har bedre resultater.

Publikationen konkluderer, at et af de vigtigste tilbud i forhold til at sikre kvalitet er opkvalificering og undervisning af medarbejderne. Kun få af de identificerede interventioner tilbyder undervisning i eksempelvis risikofaktorer, selve ideologien eller praktiske case-øvelser, til trods for at interventioner, som tilbyder disse aspekter, skaber langt større tilfredshed.

Dernæst konkluderer publikationen, at en af de mest lovende nyskabelser inden for de sidste år er familierådgivningsinterventioner, hvor individets sociale omgivelser inddrages i interventionen. Dette kan bidrage til at opspore individer i risiko for radikaliserings samt forbedre de individuelle interventioner.

Publikationen peger endvidere på, at alle de identificerede interventioner implicit antager, at en ændring i ekstreme synspunkter vil være en fordel både for individet og samfundet. I vestlige samfund funderet på religions- og ytringsfrihed kan dette blive opfattet som illegitimt, og det kan potentielt modarbejde interventionens forebyggende sigte. Ved planlægningen af en intervention skal omkostningerne af denne karakter overvejes, i lyset af de resultater interventionen skal skabe.

Publikationen fremhæver, at størstedelen af litteraturen vedrørende terrorisme, ekstremisme og relevante tilgrænsende områder er centreret om udviklingen af afvigende adfærd og vejen ind i ekstremisme, mens der er begrænset litteratur vedrørende løsningsmodeller og vejen ud af ekstremisme. Det anbefales derfor, at fremtidig empirisk forskning bør være fokuseret på individuelle og kollektive mekanismer til løsrivelse fra ekstremistiske miljøer med det sigte at skabe et solidt fundament for udviklingen af interventioner målrettet reintegration af personer med tilknytning til ekstremisme. Publikationen peger også på, at en fælles vidensplatform kan bidrage til at centralisere udveksling af viden og erfaringer mellem akademikere og praktikere. Inden for de sidste år er der udviklet forskellige online informationsplatforme. Disse platforme vurderes som essentielle i forhold til at udvikle og forbedre nuværende og kommende interventioner.

Lenz, Claudia & Kjøey, Ida (2015): Dembra evalueringsrapport

Titel: DEMBRA evalueringsrapport

Forfattere: Lenz, Claudia og Kjøey, Ida

Årstal: 2015

Udgiver: N/A

Geografisk afsæt: Norge

Formål: At redegøre for resultater af den interne evaluering af projektet 'Demokratisk beredskab mod racisme og antisemitisme', der blev gennemført i 2013-2015 for lærere og skoleledere på 11 ungdomsskoler i Norge på vegne af det norske uddannelsesdirektorat. Publikationen belyser alene lærernes udbytte af kurset.

Metodisk design: Evalueringen bygger på både kvalitative fokusgruppeinterviews og en spørgeskemaundersøgelse gennemført blandt deltagere på kurset.

Omfang: 48 sider

Emneord: Forebyggelse af ekstremisme, skoleforebyggelse, radikalisering, demokratisk beredskab.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Gennem kurset 'Demokratisk beredskab mod racisme og antisemitisme' er lærere og skolelederes viden om redskaber til at håndtere og arbejdsmetoder til at forebygge racisme og antisemitisme blevet styrket.
2. Øget bevidsthed og værktøjer til håndtering af problematikker med antisemitisme, racisme, udemokratiske synspunkter, stigmatisering, social eksklusion og gruppebaseret fjendtlighed vil præge lærerens egen såvel som skolens praksis fremover.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen præsenterer fund fra den interne evaluering om lærernes udbytte af kurset; 'Demokratisk beredskab mod racisme og antisemitisme' (Dembra), der har haft til formål at støtte 11 norske ungdomsskoler i deres arbejde med forebyggelse af antisemitisme, racisme og udemokratiske synspunkter. Det centrale tema for kurset har været demokratisk beredskab, interkulturelle problemstillinger, og i den forbindelse hvordan skolens demokratiske værdigrundlag nedfældes i læreplanerne.

Publikationen konkluderer, at de lærere og skoleledere, der har deltaget på kurset, oplever at have styrket deres viden om antisemitisme, racisme, udemokratiske synspunkter, fordomsproduktion, stigmatisering, social eksklusion, gruppebaseret fjendtlighed og tolerance. Derudover har lærerne fået nye analytiske og praktiske redskaber til at håndtere relaterede problemstillinger samt arbejdsmetoder, der understøtter kritisk tænkning, god debatkultur, deltagelse og et inkluderende skolemiljø.

Kurset har samtidig styrket deltagernes bevidsthed om problematikker med antisemitisme, racisme, udemokratiske synspunkter, stigmatisering, social eksklusion og gruppebaseret fjendtlighed. Det fremhæves dog, at et kontinuerligt fokus kræver, at de institutionelle rammer understøtter arbejdet med inklusion og demokratisk beredskab. Samlet set bekræfter publikationen det konceptuelle grundlag i Dembra, der kobler demokratisk beredskab og inklusion til forebyggelse af gruppefjendtlighed, og som sætter fokus på hele skolen som arena for det forebyggende arbejde.

Liht, Jose & Savage, Sara (2017): Preventing Violent Extremism through Value Complexity: Being Muslim Being British

Titel: Preventing Violent Extremism through Value Complexity: Being Muslim Being British

Forfattere: Liht, Jose & Savage, Sara

Årstal: 2017

Udgiver: Journal of Strategic Security

Geografisk afsæt: Storbritannien

Formål: At undersøge resultaterne af det multimediebaserede kursus Being Muslim Being British, der er rettet mod unge muslimer, der er eller har været udsat for ekstremistiske diskurser. Kursets sigte er at skabe dialog om forskellige værdier og derved fremme forståelse for andre synspunkter.

Metodisk design: Før- og eftermåling der tager udgangspunkt i en pilottest af indsatsen. Publikationen anvender en kvalitativ dataindsamling, hvor referater fra forskellige sessioner kodes systematisk. 81 britisk-muslimske unge indgår i undersøgelsen.

Omfang: 25 sider

Emneord: Værdikompleksitet, resiliens, ekstrem islamisme, opbyggende indsats.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Der er gode resultater med det multimediebaserede kursus 'Being Muslim Being British', der er rettet mod at skabe dialog om og drøftelse af forskellige værdier. Efter indsatsen udviser deltagerne i gruppediskussioner en større forståelse og et bredere kendskab til og integration af forskellige værdier.
2. Overordnet konkluderer studiet, at denne større værdikompleksitet kan fungere som en tidlig forebyggelsesindsats mod ekstremisme.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen undersøger resultaterne af interventionen 'Being Muslim Being British', som er et multimediebaseret kursus rettet mod at skabe dialog om og drøftelse af forskellige værdier og derigennem forebygge ekstremisme.

Publikationen peger på, at det multimediebaserede kursus viser gode resultater. I interventionen får unge britiske muslimer, der er eller har været udsat for ekstremistiske diskurser, vist film om forskellige muslimske synspunkter. Dette bliver efterfulgt af gruppeaktiviteter, hvor deltagerne tager stilling til og diskuterer forskellige værdisynspunkter. Formålet med aktiviteterne er at lære deltagerne at differentiere mellem forskellige værdier, at anerkende flere værdier på samme tid (værdi-pluralisme) samt at integrere forskellige synspunkter. Det forventes til sidst at medføre et mere komplekst værdisæt, som teoretisk ventes at betyde færre konflikter for deltagerne og en mere kompromissøgende tilgang. I den sammenhæng bliver deltagerne i stand til at tænke mere nuanceret over problematikker, der potentielt kunne splitte dem mellem deres muslimske og britiske identitet. Ved at styrke nuancerne og kompleksiteten i den måde, borgerne tænker over ekstremisme på, kan sårbarhed over for radikaliseringsindsatsen mindskes.

I vurderingen af interventionen måler studiet, om deltagerne efter interventionen viser en større værdikompleksitet. Resultaterne viser, at interventionen i nogen grad fører til en større integration af forskelligartede værdier for deltagerne. Mundtligt udtrykker deltagerne en større kompleksitet i deres værdier, hvor de i højere grad og mere nuanceret betragter forskellige værdier sammen. Skriftligt er der ikke den forventede forskel. Yderligere udviser deltagerne i gruppediskussioner en større forståelse og et bredere kendskab til forskellige værdier. Igen er den større værdikompleksitet tydelig mundtligt, men det ikke viser sig på skrift. Overordnet konkluderer publikationen, at interventionen medfører en større værdikompleksitet og derved har potentiale til at fungere som en tidlig forebyggelsesintervention mod ekstremisme.

Lindekilde, Lasse (2012): Neo-liberal Governing of 'Radicals': Danish radicalization prevention policies and potential iatrogenic effects

Titel: Neo-liberal Governing of 'Radicals': Danish radicalization prevention policies and potential iatrogenic effects

Forfattere: Lindekilde, Lasse

Årstal: 2012

Udgiver: International Journal of Conflict and Violence

Geografisk afsæt: Danmark

Formål: At undersøge den danske regerings handlingsplan ('En Fælles og Sikker Fremtid') fra 2009 rettet mod at forebygge og bekæmpe radikaliserings og ekstremisme, herunder de tilsigtede og utilsigtede konsekvenser heraf.

Metodisk design: Kvalitativt studie der trækker på interviews med 39 unge muslimer i alderen mellem 19 og 38 år samt viden fra tidligere studier.

Omfang: 18 sider

Emneord: Utilsigtede konsekvenser, handleplan, forebyggelse i folkeskolen.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Den danske handleplan fra 2009 til forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme har en række utilsigtede konsekvenser. Særligt peger studiet på, at unge muslimer kan føle sig mistænkeliggjort ved, at der ofte tales om 'radikale muslimer' som en generalisering og ikke med udgangspunkt i de få, der faktisk er en del af ekstremistiske fællesskaber.
2. En årsag til de negative konsekvenser er diskursen om radikaliserings i Danmark, hvor termen 'radikale' bruges som et redskab til at ekskludere muslimske aktører, hvis synspunkter ikke er i overensstemmelse med flertallets liberale demokratiske synspunkter.
3. Yderligere viser publikationen, at handleplanen også møder modstand blandt folkeskolelærere, som ikke ser det som deres opgave 'at spotte potentielle terrorister'.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen undersøger de tilsigtede og utilsigtede effekter af den danske regerings handlingsplan 'En Fælles og Sikker Fremtid' fra 2009 rettet mod at forebygge og bekæmpe radikaliserings og ekstremisme.

Publikationen undersøger handleplanens tilsigtede og særligt utilsigtede konsekvenser blandt unge og lærere i folkeskolen. Af utilsigtede konsekvenser oplever de interviewede unge en generalisering ved mærkatet radikale muslimer, hvor muslimer bliver gjort til en del af et mistænkt samfund. Analysen viser, at den manglende anerkendelse kan have negativ virkning på muslimers identitet, som står i opposition til det danske samfund.

Dertil viser analysen, at den stigende radikaliseringsdiskurs i Danmark har skabt en frygt blandt muslimske aktører i forhold til etiketten 'radikale'. Denne anses som et redskab til at ekskludere muslimske aktører, som ikke er i overensstemmelse med flertallets liberale demokratiske synspunkter. Analysen fremhæver i den sammenhæng, at negative effekter i forbindelse med forebyggelse er størst, når det fremstår som en disciplinering af synspunkter, der ikke følger liberale værdier.

Yderligere konkluderer publikationen, at handleplanen også møder modstand blandt folkeskolelærere. Som led i planen bliver lærerne uddannet til at identificere bekymringstegn og risikoadfærd. Publikationen peger på, at lærerne ikke har knyttet an til, at det er deres opgave at spotte potentielle terrorister. Derudover understreger lærerne et behov for, at der bliver en tydelighed i forskellen mellem at bekymre sig for ungdomskriminalitet og radikaliserings, som bliver behandlet som et problem med flere politiske undertoner.

Marsden, Sarah (2017): Reintegrating extremists: Deradicalisation and Desistance

Titel: Reintegrating Extremists: Deradicalisation and Desistance

Forfattere: Sarah V. Marsden

Årstal: 2017

Udgiver: Springer Nature

Geografisk afsæt: NA

Formål: Publikationens formål er at undersøge eksisterende viden om indsatser, der understøtter løsrivelse fra ekstremisme samt at opnå en bedre forståelse af, hvordan man med udgangspunkt i de tidligere indsatstes personlige, sociale og politiske kontekst kan understøtte reintegration i samfundet efter afsoning.

Metodisk design: Publikationen baserer sig på tidligere publikationer samt interviews og samtaler med udlusningsmedarbejdere fra fængsler, samfundsarbejdere og andre nøglepersoner omkring personerne (eksempelvis mentorer).

Omfang: 143 sider

Emneord: Ekstremisme, løsrivelse fra ekstremisme, terrorisme, tidligere indsatte, reintegration, modstandskraft.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Reintegration i samfundet af tidligere indsatte, der har været dømt for terror, styrkes gennem aktiv involvering og udvikling af en positiv tilgang til deres fremtid i samfundet. Fagprofessionelle i lokalsamfundet kan understøtte denne proces gennem brobygning til lokalsamfundet, forhindre stigmatisering og ved støtte til den tidligere indsatte i at orientere sig i samfundet.
2. Opbygning af modstandskraft hos disse tidligere indsatte gennem styrkelse af kritisk tænkning og oplysning kan mindske risikoen for tilbagefald til ekstremisme.
3. Ved at forstå den motivation, der oprindeligt var drivkraft for deltagelse i terror, kan nøglepersoner omkring den tidligere indsatte gennem motiverende samtaler finde en positiv måde, hvorpå den tidligere indsatte ad anden vej kan imødegå samme motivation.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationens formål er at afsøge viden om løsrivelse fra ekstremisme og reintegration (deradicalisation and reintegration) i samfundet blandt tidligere indsatte, der har afsonet dom for terrorisme. Publikationen peger i den forbindelse på tre centrale temaer; aktiv reintegration i samfundet, opbygning af modstandskraft og en anden kanalisering af den motivation, der oprindeligt førte til terrorhandlingen.

Publikationen påpeger, at reintegration handler om at støtte de tidligere indsatte, der har afsonet dom for terror, i at udvikle en positiv og aktiv tilgang til deres fremtid i samfundet. Det understreges, at det i den forbindelse kan være en barriere, at det er vanskeligt at få tilknytning til arbejdsmarkedet og nærmiljøet grundet stigmatisering af de tidligere indsatte dømt for terror. Det er derfor vigtigt, at nærmiljøet understøtter reintegrationsprocessen. Her kan eksempelvis civilsamsfundsorganisationer i nærmiljøet spille en vigtig rolle, idet de kan understøtte opbygningen af relationer mellem de tidligere indsatte dømt for terror og nærmiljøet, understøtte nærmiljøets accept af de tidligere indsatte dømt for terror og hjælpe de tidligere indsatte dømt for terror med at navigere i de forskellige sociale, økonomiske og administrative samfundsstrukturer, der ellers kan være en barriere for reintegration.

Publikationen belyser ligeledes, hvordan opbygning af modstandskraft hos de tidligere indsatte dømt for terror bidrager positivt i løsrivelsesprocessen fra ekstremisme (disengage from radical settings). Opbygning af modstandskraft sker gennem en styrkelse af de tidligere indsattes evne til at tænke kritisk, hvorigennem deres fokus og ideologiske tilknytning til ekstremismen ændres. Dette handler samtidig om, at udvikle de tidligere indsattes selvopfattelse til en mere social accep-

teret identitet og styrke deres oplevelse af at høre til. Derfor peger publikationen på, at nøglepersoner omkring de tidligere indsatte kan understøtte de tidligere indsatte dømt for terrors tilhørsforhold til samfundet, da dette kan styrke en positiv social respons, der kan opbygge modstandskraft hos individet.

Sluttelig beskriver publikationen interventioner, hvor nøglepersonerne omkring de tidligere indsatte personer, der har været dømt for terror, arbejder med at forstå den motivation, der oprindeligt har været en drivkraft for at begå terror. Gennem forståelse af de tidligere indsattes perspektiver og motivation arbejdes der med at identificere en alternativ og positiv måde at imødekomme disse behov.

Oxford Research (2016): Slutevaluering af 'Helhedsorienteret forebyggelse af ekstremisme'

Titel: Slutevaluering af 'Helhedsorienteret forebyggelse af ekstremisme'

Forfattere: Oxford Research

Årstal: 2016

Udgiver: Styrelsen for International Rekruttering og Integration

Geografisk afsæt: Danmark

Formål: At undersøge, hvordan projektet 'Helhedsorienteret forebyggelse af ekstremisme' er implementeret i fire danske kommuner samt præsentere anbefalinger til eventuelle justeringer.

Metodisk design: Evaluering

Omfang: 43 sider

Emneord: Forebyggelse af radikaliserings, forebyggende indsats, evaluering.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Uddannelserne rettet mod at opkvalificere et antal mentorer, forældrecoaches og ung-til-ung-formidlere har været velfungerende. Deltagerne har været tilfredse med forløbene og indholdet af disse og oplever den viden og de metoder, som indgår i uddannelsesforløbene, som brugbare.
2. Det har ikke været muligt at vurdere effekten af indsatsen på forebyggelse af radikaliserings, fordi datagrundlaget har været begrænset, og fordi implementeringen af indsatserne er sket med stor variation i de fire deltagende kommuner.
3. Anbefalingerne til den fremadrettede justering af indsatsen går særligt på behovet for tydelig afgrænsning af målgruppen, rekruttering af rette medarbejdere og fokus på indsatsens metode og metodefideliteten.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge, hvordan projektet 'Helhedsorienteret forebyggelse af ekstremisme' er implementeret i fire danske kommuner. Projektet består af tre forskellige interventioner:

- En mentorintervention, som skal give målrettet støtte til unge i relation til radikaliserings.
- En forældreintervention, hvor den unges forældre tilbydes coaching med henblik på at få vejledning og støtte til at styrke dialogen med deres barn.
- En ung-til-ung-formidlerintervention, hvor ung-til-ung-formidlere kommer på besøg på den skole, ungdomsuddannelse eller klub, hvor de pågældende unge færdes, og udfordrer de unge til at drøfte tabubelagte emner.

Som led i projektet har mentorer, forældrecoaches og ung-til-ung-formidlere modtaget en uddannelse. Evalueringen peger på, at uddannelserne har været velfungerende, og både mentorer, forældrecoaches og ung-til-ung-formidlere oplever stor tilfredshed med forløbene og indholdet. Desuden oplever de at kunne anvende den viden og de metoder og redskaber, som indgår i forløbene. Dog efterspørges muligheden for løbende opfølgning på og sparring om disse nye teknikker og redskaber.

Det har ikke været muligt at vurdere effekten af interventionen på forebyggelse af radikaliserings, da datagrundlaget har været begrænset, og fordi implementeringen af interventionen er sket med stor variation i de fire projektkommuner. Blandt andet har kommunerne afgrænset målgruppen forskelligt; mens nogle kommuner har arbejdet med en bred forståelse af målgruppen, der sigter mod generel forebyggelse, har andre kommuner arbejdet med en smallere forståelse af målgruppen, hvor mange eksplicitte bekymringstegn skal være til stede, før en intervention bliver igangsat.

Fremadrettet anbefales det at afgrænse målgruppen mere præcist, at sikre den rette rekruttering af medarbejdere, samt at præcisere hvilke elementer i interventionens metode, der er obligatoriske at implementere, og hvordan disse elementer bør implementeres.

Pratchett, Lawrence et al. (2010): Preventing Support for Violent Extremism through Community Interventions: A Review of the Evidence

Titel: Preventing Support for Violent Extremism through Community Interventions: A Review of the Evidence

Forfattere: Pratchett, Lawrence; Thorp, Leila; Wingfield, Melvin; Lowndes, Vivian; Jabbar, Ruby

Årstal: 2010

Udgiver: Communities and Local Government Publications

Geografisk afsæt: Globalt

Formål: At undersøge virkningen af interventioner, der søger at forebygge ekstremisme eller at reducere opbakningen til denne i regi af lokalsamfundet.

Metodisk design: Publikationen er et systematisk review af 18 studier, som omhandler samlet 70 interventioner. Publikationen medtager kun interventioner, der gennemføres på lokalsamfundsniveau.

Omfang: 81 sider

Emneord: Opbyggende indsats, lokalsamfund, voldelig og religiøs ekstremisme.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Interventioner, der udfordrer ekstremistiske fortolkninger, er mest virksomme, hvis de implementeres i nærmiljøet, hvor også andre indsatsarbejder med at fremme selvstændig og kritisk tænkning over for ny information og viden.
2. Interventioner, der fokuserer på kapacitetsopbygning og empowerment af yngre borgere, er ofte virksomme, særligt hvis de er understøttet af uddannelse og åben dialog.
3. Publikationen viser gode resultater for interventioner målrettet kvinder, når de fokuserer på at ændre ideologiske og religiøst funderede synspunkter ved at tilbyde en alternativ teologisk vinkel på dette.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at afsøge, hvilke nærmiljøbaserede interventioner, der har vist sig virkningsfulde i forhold til at forebygge støtte til ekstremisme, samt hvordan disse bedst implementeres og målrettes bestemte grupper.

Overordnet konkluderer publikationen, at interventioner, der udfordrer ideologi og ekstremistiske fortolkninger, er mest effektive, såfremt også andre interventioner i nærmiljøet arbejder med at fremme selvstændig og kritisk tænkning over for ny information og viden. Samtidig konkluderer publikationen, at det er centralt, at interventionen er udarbejdet med et vidensfunderet afsæt om, hvorfor indholdet netop skulle være virksomt for den givne målgruppe.

Publikationen fremhæver flere gennemgående træk for virksomme interventioner over for yngre borgere. Først viser gennemgangen af forskellige interventioner, at uddannelse og åben dialog er en forudsætning for at kunne kapacitetsopbygge børn og unge. Samtidig konkluderer publikationen, at der generelt er positive oplevelser med en opsøgende tilgang over for unge, eksempelvis ved gadeplansinterventioner.

Publikationen peger yderligere på, at de mest virksomme interventioner over for kvinder er dem, som udfordrer ideologiske synspunkter, og som har fokus på at debattere og diskutere religiøse synspunkter. Dertil er det også vigtigt med en opsøgende intervention over for kvinderne i nærmiljøet. Til sidst konkluderes det, at interventioner, som kapacitetsopbygger ledere og udfordrer deres ideologiske synspunkter, kan være med til at forebygge ekstremisme.

Reeves, Jane & Sheriyar, Alamgir (2015): Addressing Radicalisation into the Classroom – A New Approach to Teacher and Pupil Learning

Titel: Addressing Radicalisation into the Classroom – A New Approach to Teacher and Pupil Learning

Forfattere: Reeves, Jane & Sheriyar, Alamgir

Årstal: 2015

Udgiver: Journal of Education and Training

Geografisk afsæt: Storbritannien

Formål: At undersøge simulation som redskab i undervisningen i folkeskolen med henblik på at forebygge radikaliserings. Dette gøres ved at facilitere diskussion om emner som ekstremisme, radikaliserings og internetsikkerhed ud fra håndgribelige scenarier.

Metodisk design: Evaluering af pilotprojektet af simulationsredskabet Zak

Omfang: 20 sider

Emneord: Radikaliserings og ekstremisme, læring, simulation, sociale medier, opbyggende indsats, skole og undervisning.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Læringsredskab Zak er effektivt i forhold til radikaliserings, når det er implementeret i samarbejde med eksperter, og når personalet er blevet trænet i at anvende det.
2. Læringsredskabet Zak er et godt redskab til at takle problemstillinger vedrørende radikaliserings og terrorisme med unge personer. Det er særligt, fordi det åbner for en diskussion af svære og komplekse emner.
3. En særlig drivkraft for elevernes engagement i undervisningen var ifølge personalet, at undervisningen foregik på et kendt socialt medie som Facebook.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge simulation som redskab i undervisningen i folkeskolen med afsæt i evaluering af erfaringer med redskabet Zak. Redskabet Zak er udviklet på baggrund af forskning inden for radikaliserings og sætter fokus på potentielle links mellem sociale medier og radikaliserings af unge. Helt konkret efterligner Zak de sociale medier med billeder, chat, likes og delinger. Hensigten er at facilitere diskussion om emner som ekstremisme, radikaliserings og internetsikkerhed ud fra håndgribelige scenarier.

Evalueringen peger på, at Zak er et effektivt læringsredskab i forhold til radikaliserings, når det er implementeret i samarbejde med eksperter, og når personalet er blevet trænet i at anvende det. Feedback af træningen og brugen af Zak var overordnet positiv. Personalet oplevede generelt, at det var et nemt redskab at anvende, og kun få ulemper blev påpeget.

Derudover peger evalueringen på, at Zak er et godt redskab til at takle problemstillinger vedrørende radikaliserings og terrorisme med unge personer. Det er særligt, fordi det åbner for en diskussion af svære og komplekse emner, såsom internetsikkerhed. Personalet oplevede dertil, at metoden stimulerede til aktiv deltagelse og elevernes engagement i undervisning.

En særlig drivkraft for elevernes engagement i undervisning var ifølge personalet, at undervisningen foregik på et kendt socialt medie som Facebook. Det medførte, at eleverne oplevede undervisningen som sjov og bekendt. Dog anerkender publikationen, at sociale medier og Facebook med fordel kan inddrages.

Reynolds, Louis & Scott, Ralph (2015): Digital citizens: Countering extremism online

Titel: Digital citizens: Countering extremism online

Forfattere: Reynolds, Louis; Scott, Ralph

Årstal: 2015

Udgiver: Demos

Geografisk afsæt: USA, Storbritannien og Australien

Formål: At gennemgå eksisterende viden om online-radikalisering for dermed at etablere et vidensgrundlag på feltet samt at udvikle, implementere og evaluere et pilotstudie på dette felt.

Metodisk design: Litteraturstudie og evaluering af pilotstudie baseret på spørgeskemaundersøgelse og interviews.

Omfang: 142 sider

Emneord: Online-radikalisering, forebyggelse af radikalisering, evaluering.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Den eksisterende litteratur peger på, at interventioner til at forebygge online-radikalisering bør fokusere på udviklingen af konkrete kompetencer hos elever og at have en dialogbaseret tilgang.
2. I et konkret pilotstudie rettet mod at forebygge online-radikalisering var der statistisk signifikante effekter for interventionsgruppen i forhold til at tænke kritisk, digitalt medborgerskab, kompetencer til at skelne mellem sandhed og løgne på sociale medier samt forståelse af teknikker anvendt til at manipulere og håndtering af hadprædikener online.
3. Deltagernes oplevelse af pilotstudiet var positiv, og de oplevede at have fået mere viden og nye redskaber.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har for det første til formål at gennemgå og opsummere eksisterende viden og erfaringer med interventioner om online-radikalisering og digitalt medborgerskab. For det andet har publikationen til formål at udvikle, implementere og evaluere et pilotstudie til at forebygge radikalisering og ekstremisme online.

Litteraturgennemgangen peger på, at interventioner til at forebygge online-radikalisering bør fokusere på udviklingen af konkrete kompetencer hos elever for at opnå langvarige effekter. Derudover viser litteraturen, at det er afgørende, at interventioner er dialogbaserede og tillader, at eleverne kan udtrykke og udforske en social og religiøs identitet, samt at de kan fremme positive sociale narrativer.

Pilotinterventionen, der er udviklet med afsæt i litteraturstudiet, bygger på en workshop, hvor eleverne gennem gruppebaseret diskussion får viden og redskaber til at genkende og håndtere online-propaganda og -manipulation samt at forstå, hvordan sociale medier ændrer vores måde at kommunikere på. Evalueringen af pilotinterventionen viser, at interventionsgruppen i sammenligning med kontrolgruppen oplevede statistisk signifikante effekter i forhold til evnen til kritisk tænkning, digitalt medborgerskab og forståelse af, hvordan sociale medier ændrer vores kommunikation. Derudover var interventionsgruppen særligt god til at skelne mellem sandhed og løgne på sociale medier, forstå teknikker anvendt til at manipulere på sociale medier samt vide, hvordan hadprædikener online imødegås.

Derudover viser evalueringen, at deltagernes oplevelse af pilotinterventionen var positiv, og at de oplever at have fået mere viden og nye redskaber.

Schuurman, Bart & Bakker, Edwin (2015): Reintegrating jihadist extremists: evaluating a Dutch initiative, 2013-2014

Titel: Reintegrating jihadist extremists: evaluating a Dutch initiative, 2013-2014

Forfattere: Schuurman, Bart & Bakker, Edwin

Årstal: 2015

Udgiver: Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression

Geografisk afsæt: Holland

Formål: At evaluere et hollandsk reintegrationsprojekt rettet mod at undgå recidiv blandt målgruppen

Metodisk design: Proces- og effektevaluering

Omfang: 22 sider

Emneord: Reintegration, forebyggelse af radikaliserings, evaluering, terrorisme, ekstremisme, jihad, prøveløsladelse.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Det tager tid at etablere reintegrationsprojektet: Efter et år er det vanskeligt at se signifikante resultater. Dog oplever de uddannede specialister fremgang i forhold til at tilegne sig og anvende redskaberne i indsatsen.
2. Evalueringen af indsatsens implementering peger på, at der er flere barrierer i forhold til interventionens succes, såsom samarbejde med ledelse og andre aktører samt nogle af klienternes dårlige ry.
3. Evalueringen af interventionens effekt viser ingen klare resultater, da ingen af deltagerne var færdige med indsatsen ved evalueringens gennemførelse. Dog var to deltagere taget til Syrien for at tilslutte sig islamistiske terrororganisationer. Mens tre andre sager omvendt havde umiddelbart positive resultater, eksempelvis ved opstart af uddannelse.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at evaluere et hollandske reintegrationsprojekt rettet mod at uddanne specialister til at reintegrere borgere med en ekstrem islamistisk (jihadist extremism) baggrund, der løslades fra fængslet og undgå tilbagefald.

Overordnet konkluderer evalueringen, at det tager tid at få reintegrationsprojektet etableret, og særligt at få interventionen til at køre selvstændigt uden støtte fra igangsætterne. Det er derfor vanskeligt at se signifikante resultater allerede ét år efter interventionens start, til trods for at interventionen og de uddannede specialister oplever fremgang i forhold til at få viden og redskaber samt at anvende dette i praksis.

Evalueringen peger videre på, at der er visse barrierer i forhold til interventionens implementering: Dels er det en udfordring at sikre et effektivt samarbejde og videndeling mellem de mange aktører, der samarbejder om samme borger, dels er det en udfordring, at nogle borgere har så dårligt et ry, at det begrænser den pågældende kommunes villighed til at samarbejde.

Evalueringen af interventionens effekter viser ikke klare resultater, da ingen af deltagerne var færdige med interventionen ved evalueringens gennemførelse. På det pågældende tidspunkt var der både positive og negative resultater; to af deltagerne var taget til Syrien for at tilslutte sig islamistiske terrororganisationer, mens tre deltagere viste umiddelbart positive resultater, eksempelvis gennem opstart af uddannelse.

Tierney, Michael (2017): Using Behavioral Analysis to prevent Violent Extremism: Assessing the Cases of Michael Zehaf-Bibeau and Aaron Driver

Titel: Using Behavioral Analysis to prevent Violent Extremism: Assessing the Cases of Michael Zehaf-Bibeau and Aaron Driver

Forfattere: Tierney, Michael

Årstal: 2017

Udgiver: Journal of Threat Assessment and Management

Geografisk afsæt: Canada

Formål: At undersøge, hvorvidt adfærdsanalyse kan anvendes til at opspore og forhindre voldelig terrorisme.

Metodisk design: Adfærdsanalyse af to terrrorsager

Omfang: 13 sider

Emneord: Adfærdsanalyse, forebyggelse af terrorisme, voldelig terrorisme.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Adfærdsanalyse er en effektiv metode til at opspore og forebygge terrorisme, samtidig med at indgreb i borgerrettighederne reduceres.
2. Canadisk lovgivning fra 2015, der muliggør tidlig arrestation på baggrund af bekymring om terrorisme, har gjort det nemmere at anvende adfærdsanalysen.
3. Politiet bør særligt styrke sit samarbejde med borgernes nære relationer samt internationale instanser for at opnå mere effektive måder at forebygge ekstremisme på. Dertil vil politiet have gavn af mere træning i forhold til identifikation af advarselstegn på, at en borger vil udføre en terrorhandling.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen har til formål at undersøge, hvorvidt Calhoun og Westons adfærdsanalyse kan anvendes til at opspore og forhindre terrorisme, herunder identificere muligheder og udfordringer med den praktiske anvendelse af analysemetoden. Det skal ses i lyset af, at adfærdsanalyse er blevet en anerkendt metode til at forebygge ekstremisme. Kernen i metoden er at anvende adfærdsanalyse til at vurdere, hvorvidt en person, der er radikaliseret, er tæt på at udføre et angreb.

Publikationen peger på, at adfærdsanalyse er en effektiv metode til at opspore og forebygge terrorisme ved tidligt at kunne vurdere, hvorvidt en person tæt på at udføre et angreb. Samtidig indebærer metoden mindst muligt indgreb i borgerens rettigheder.

Publikationen peger videre på, at en ny lovgivning i Canada har gjort det nemmere at anvende adfærdsanalysen. Det bunder i, at politiet har fået nemmere ved tidlig arrestation på baggrund af bekymring om terrorisme.

Derudover konkluderer publikationen, at politiet bør styrke sit samarbejde med borgerens nære relationer, der i begge sager har haft et vist kendskab til borgerens radikalisering. Desuden anbefaler publikationen et større internationalt samarbejde for at tilstræbe mere effektive måder at forebygge ekstremisme på. Endelig illustrerer de to cases, at politiet vil have gavn af mere konkret træning i forhold til at identificere advarselstegn på, at en borger vil udføre en terrorhandling.

Williams, Michael J. et al. (2015): The critical role of friends in networks for countering violent extremism: toward a theory of vicarious help-seeking

Titel: The critical role of friends in networks for countering violent extremism: toward a theory of vicarious help-seeking

Forfattere: Williams, Michael J.; Horgan, John G.; Evans, William P.

Årstal: 2015

Udgiver: Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression

Geografisk afsæt: USA

Formål: At undersøge, hvem der er bedst egnet til at identificere tidlige bekymringstegn hos individer, der er på vej mod ekstremisme, samt undersøge, hvilke barrierer der forhindrer folk i at gribe ind.

Metodisk design: Mixed-methods studie med både interviews, fokusgruppeinterviews og surveys.

Omfang: 21 sider

Emneord: Forebyggelse af ekstremisme, tilskuerintervention, gatekeepers, help-seeking.

Centrale pointer og konklusioner fra publikationen:

1. Venner identificeres som de bedst egnede til at identificere tidlige tegn på, at en person bevæger sig mod ekstremisme.
2. De fagprofessionelle omkring en person, der bevæger sig mod ekstremisme, vurderes ikke i tilstrækkelig grad at benytte sig af etablerede netværk til at henvende sig om bekymringer om ekstremisme. Det er dels på grund af frygt for deres egen eller families sikkerhed, dels af frygt for at kompromittere den tillidsfulde relation, de har til personen.

Kort gennemgang af publikationens indhold

Publikationen undersøger, hvilke personer der er bedst positioneret til at identificere tidlige bekymringstegn. Derudover undersøger publikationen potentielle barrierer for fagprofessionelles interventioner.

Publikationen konkluderer, at fagprofessionelle, såsom skolevejledere eller andre aktører med tæt kontakt til borgere, traditionelt anses som de bedste til at identificere tidlige bekymringstegn, men at venner i praksis er bedre positioneret, idet de nyder en højere grad af fortrolighed.

Publikationen identificerer desuden to væsentlige barrierer, der begrænser professionelle i at reagere på bekymringstegn og opsøge hjælp. Dels anvender de ikke deres etablerede netværk til at melde bekymringer om radikaliserings frygt for at blive identificeret som anmelder og dermed bringe dem selv eller deres familier i fare. Dels befinder de professionelle sig i et dilemma, hvis de skal anmelde en borger, fordi det kan kompromittere deres relations- og tillidsarbejde med borgeren.

På den baggrund anbefaler publikationen, at der udvikles retningslinjer for, hvordan professionelle bør agere, når de bliver bekymrede eller får kendskab til, at andre er bekymrede.

BILAG

LITTERATURLISTE

Titel	Årstal	Forfatter	Udgiver	Vurdering	
				Emne	Metode
Why They Leave: An Analysis of Terrorist, Disengagement Events from Eighty-seven Autobiographical Accounts	2017	Altier, Mary Beth et al.	Security Studies	5	3,7
Moral Disengagement and Building Resilience to Violent Extremism: An Education Intervention	2014	Aly, Anne et al.	Studies in Conflict & Terrorism	5	3,4
Pro-integration: disengagement from and life after extremism	2014	Barrelle, Kate	Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression	5	3,4
Criminal Pasts, Terrorist Futures: European Jihadists and the New Crime-Terror Nexus	2016	Basra, Rajan et al.	The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence	5	4,2
Field Principles for Countering and Displacing Extremist Narratives	2016	Beutel, Alejandro et al.	Journal of Terrorism Research	5	3,0
Dreams and disillusionment: engagement in and disengagement from militant extremist groups	2011	Bjørge, Tore	Crime, Law and Social Change	5	3,7
Chapter 20 Conclusions, i Tore Bjørge (ed.). Root Causes of Terrorism: Myths, reality and ways forward	2005	Bjørge, Tore	Routledge	5	3,7
Counter-terrorism as crime prevention: a holistic approach	2016	Bjørge, Tore	Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression	4	3,7
Forskning på forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme: En kunnskapsstatus	2015	Bjørge, Tore & Gjelsvik, Ingvid Magnæs	Politihøgskolen, Oslo	5	4,7
Teaching approaches that help to build resilience to extremism among young people	2011	Bonnell, Joe et al.	Department of Education, UK	5	4,5
Counterterrorism and Radical Eco-Groups: A Context for Exploring the Series Hazard Model	2014	Carson, Jennifer Varriale	Journal of Quantitative Criminology	5	3,2
A Question of Participation – Disengagement from the Extremist Right, A case study from Sweden	2015	Christensen, Tina Wilchen	Roskilde Universitet	5	4,2
Evaluering af indsatsen for at forebygge ekstremisme og radikaliserings	2014	Cowi	Social-, børne- og integrationsministeriet (dáværende)	3	3,2
Dynamikker i ekstremistiske miljøer	2010	Crone, Manni	Dansk Institut for Internationale Studier	5	3,0
Radicalization revisited: violence, politics and the skills of the body	2016	Crone, Manni	International Affairs	5	4,2
Interrupting Extremism by Creating Educative Turbulence	2014	Davies, Lynn	Curriculum Inquiry	5	3,4

Titel	Årstal	Forfatter	Udgiver	Vurdering	
				Emne	Metode
Deradicalization: not soft, but strategic	2011	Dechesne, Mark	Crime, Law and Social Change	5	3,6
Individual disengagement from Al Qa'ida-influenced terrorist groups: A rapid evidence assessment to inform policy and practice in preventing terrorism	2012	Disley, Emma; Weed, Kristin; Reding, Anaïs; Clutterbuck, Lindsay; Warnes, Richard	RAND Europe	5	4,7
Building Community Resilience to Violent Extremism Through Genuine Partnerships	2017	Ellis, Heidi & Abdi, Saida	American Psychologist	5	3,2
Molenbeek and violent radicalisation	2017	European Institute of Peace (EIP)	European Institute of Peace	4	3,5
Social Networks and Religious Violence	2016	Everton, Sean	Review of Religious Research	4	3,7
Increasing self-esteem and empathy to prevent violent radicalization: a longitudinal quantitative evaluation of a resilience training focused on adolescents with a dual identity	2015	Feddes, Allard et al.	Journal of Applied Social Psychology	5	3,3
Online-radikalisering: en rundrejse i forskningslitteraturen. Litteraturreview af definitioner og tilgange inden for online-radikalisering	2014	Gemmerli, Tobias	Dansk Institut for Internationale Studier	5	3,4
Online-radikalisering. Forebyggelse på internettet	2015	Gemmerli, Tobias	Dansk Institut for Internationale Studier	5	4,0
There and Back Again: The Study of Mental Disorder and Terrorist Involvement	2017	Gill, Paul & Corner, Emily	American Psychologist	5	3,4
Radikalisering og psykisk helse – En kunnskapsoppsummering.	2016	Grønnerød, Jarna et al.	Nasjonalt kunnskabssenter om vold og traumatisk stress	5	4,2
Våldsbejakande islamistisk extremism & sociala medier	2015	Gustafsson, Linus	Centrum för asymmetriska hot- och terrorismstudier	5	3,2
The time for causal designs: Review and evaluation of empirical support for mechanisms of political radicalisation	2017	Gøtzsche-Astrup, Oluf	Aggression and Violent Behavior: A Review Journal	5	4,5
Should I Stay or Should I go? Explaining Variation in Western Jihadists' Choice between Domestic and Foreign Fighting	2013	Hegghammer, Thomas	American Political Science Review	5	3,8
The recruiter's dilemma: Signaling and rebel recruitment tactics	2013	Hegghammer, Thomas	Journal of Peace Research	5	4,0
The Attractions of Jihadism. An Identity Approach to Three Danish Terrorism Cases and the Gallery of Characters around Them	2010	Hemmingsen, Ann-Sophie	Dansk Institut for Internationale Studier	5	4,3
The Trouble with Counter-	2017	Hemmingsen, Ann-Sophie &	Dansk Institut for Inter-	4	4,0

Titel	Årstal	Forfatter	Udgiver	Vurdering	
				Emne	Metode
Narratives		Castro, Karin Ingrid	nationale Studier		
The Psychology of Terrorism – Revised and updated second edition	2014	Horgan, John	Routledge	5	4,7
Preventing Radicalization: A systematic review	2015	International Centre for the Prevention of Crime (ICPC)	International Centre for the Prevention of Crime (ICPC)	5	4,5
Radicalization in prison: the French case	2013	Khosrokhavar, Farhad	Politics, Religions & Ideology	5	4,4
Radicalization of Homegrown Sunni Militants in the United States: Comparing Converts and Non-Converts	2012	Kleinmann, Scott Matthew	Studies in Conflict & Terrorism	5	3,7
Understanding Deradicalization: Methods, tools and programs for countering violent extremism	2017	Koehler, Daniel	Routledge	5	4,4
Figurations of the Future: Forms and Temporalities of Left Radical Politics in Northern Europe.	2015	Krøijer, Stine	Berghahn Books	5	4,2
Behavioral aspects of terrorism	2013	Leistedt, Samuel J.	Forensic Science International	5	4,5
Dembra evalueringsrapport 2013-2015	2015	Lenz, Claudia & Kjeøy, Ida	N/A	4	3,7
Preventing Violent Extremism through Value Complexity: Being Muslim Being British	2017	Liht, Jose & Savage, Sara	Journal of Strategic Security	5	3,3
Neo-liberal Governing of "Radicals"	2012	Lindekilde, Lasse	International Journal of Conflict and Violence	5	3,4
Voldelig transnational aktivisme: Islamisk Stat, foreign fighters og radikaliserings	2015	Lindekilde, Lasse & Bertelsen, Preben	Tidsskriftet Dansk Sociologi	5	4,7
The psychological foundations of homegrown radicalization: An immigrant acculturation perspective.	2015	Lyons, Sarah	N/A	5	3,8
Contextualizing Radicalization: The Emergence of the "Sauerland-Group" from Radical Networks and the Salafist Movement	2014	Malthaner, Stefan	Studies in Conflict & Terrorism	4	3,7
Reintegrating extremists, deradicalisation and desistance	2017	Marsden, Sarah	Springer Nature	5	3,6
The impact of digital communications technology on radicalization and recruitment	2017	Meleagrou-Hitchens, Alexander et al.	International Affairs	5	3,4
Joining Jihadi terrorist cells in Europe: Exploring motivational aspects of recruitment and radicalisation	2010	Nesser, Petter	Taylor & Francis	5	4,0
Slutevaluering af helhedsorienteret forebyggelse af ekstremisme	2016	Oxford Research	Styrelsen for International Rekruttering og Integration	3	3,2

Titel	Årstal	Forfatter	Udgiver	Vurdering	
				Emne	Metode
Lone-Actor Terrorism: Literature review	2015	Pantucci, Raffaelo et al.	Royal United Services Institute	5	3,9
The Influence of Education and Socialization on Radicalization: An Exploration of Theoretical Presumptions and Empirical Research	2011	Pels, Trees & de Ruyter, Doret	Child Youth Care Forum	5	3,7
Preventing Support for Violent Extremism through Community Interventions: A Review of the Evidence	2010	Pratchett, Lawrence et al.	Communities and Local Publications	5	4,4
Adressing Radicalisation into the Classroom – A New Approach to Teacher and Pupil Learning	2015	Reeves, Jane & Sheriyar, Alamgir	Journal of Education and Training	5	4,0
Digital citizens: countering extremism online	2015	Reynolds, Louis & Scott, Ralph	Demos	5	4,2
Jihad og døden	2017	Roy, Olivier	Vandkunsten	5	3,0
Till Martyrdom Do Us Part. Gender and the ISIS Phenomenon	2015	Saltman, Erin Marie & Smith, Melanie	Institute for Strategic Dialogue	5	3,3
Radicalisation, De-radicalisation, Counter-radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review	2013	Schmid, Alex P.	International Centre for Counter Terrorism Hague	5	3,7
Rationales for terrorist violence in homegrown jihadist groups: A case study from the Netherlands	2016	Schuurman, Bart & Horgan, John G.	Aggression and Violent Behavior	5	4,4
Reintegrating jihadist extremists: evaluating a Dutch initiative, 2013-2014	2015	Schuurman, Bart; Bakker, Edwin	Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression	5	3,7
Parental Influence on Radicalization and De-radicalization according to the Lived Experiences of Former Extremists and their Families	2017	Sikkens, Elga et al.	Journal of Deradicalization	5	4,2
Narratives of Childhood Adversity and Adolescent Misconduct as Precursors to Violent Extremism: A Life-Course Criminological Approach	2016	Simi, Pete et al.	Journal of Research in Crime and Delinquency	5	3,7
Why Radicalization Fails: Barriers to Mass Casualty Terrorism	2017	Simi, Pete; Windisch, Steven	Center for Research on Extremism (C-REX)	5	4,0
Social interaction and psychological pathways to political engagement and extremism	2014	Thomas, Emma et al.	European Journal of Social Psychology	5	3,0
Using behavioral analysis to prevent violent extremism: Assessing the cases of Michael Zehaf-Bibeau and Aaron Driver.	2017	Tierney, Michael	Journal of Threat Assessment and Management	3	3,2
The critical role of friends in networks for countering violent extremism: Toward a theory of vicarious help-seeking	2015	Williams, Michael J. et al.	Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression	5	4,0

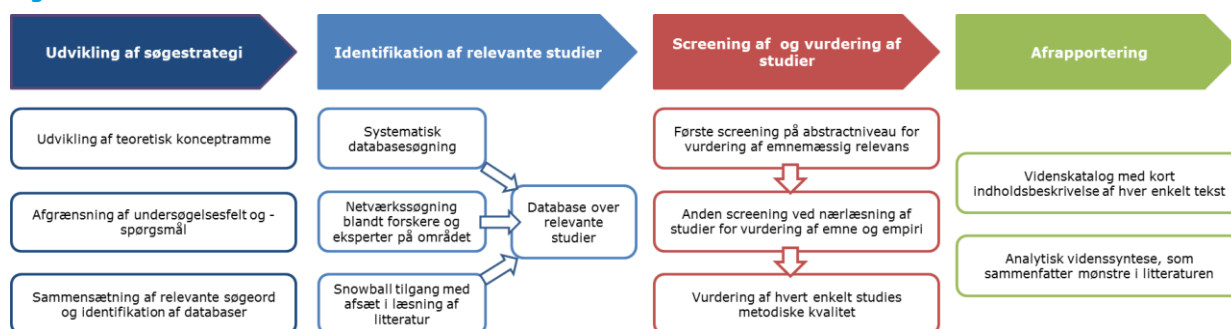
METODEBESKRIVELSE

Dette notat beskriver det metodiske grundlag for videnskortlægningen. I bilaget gennemgås det overordnede design og gennemførelsen af de enkelte faser, som ligger til grund for videnskortlægningens to produkter i form af et videnskatalog og en videnssyntese.

Videnskortlægningen er gennemført med afsæt i gængs praksis for *systematiske litteraturstudier*, hvor metoden er kendetegnet ved, at der gennemføres en systematisk litteratursøgning inden for et afgrænset område. Hensigten er at bruge de identificerede publikationer til at danne grundlag for en teoretisk syntese på tværs af et større antal publikationer⁹. Videnssyntesen er konkret baseret på en *tematisk syntesetilgang*, der er kendetegnet ved at organisere, udforske og finde mønstre i den viden, som er indsamlet i litteraturstudiet. Den tematiske syntese er velegnet til at analysere publikationer med forskellige forskningsdesign og indsatser gennemført i forskellige nationale og lokale kontekster.

Videnskortlægningens design kan anskues i fire faser, som modellen herunder viser. Kortlægningen er baseret på en søgestrategi, der rammesætter den videre afsøgning og vurdering af litteratur. Selve afsøgningen og indsamlingen af litteratur er sket gennem tre forskellige tilgange, der samlet bidrager til en stor database over potentielt relevante publikationer for den afsluttende syntese. For at vurdere, om publikationerne har den fornødne relevans og kvalitet, er en dybdegående screenings- og vurderingsproces gennemført. Processen er udmøntet i 65 publikationer, som indgår i det endelige videnskatalog, og har været afsæt for at udarbejde den analytiske videnssyntese.

Figur 0-1: Litteraturstudiets faser

Det følgende uddyber gennemførelsen af hver enkelt af de ovenstående fire faser samt de viste underpunkter.

A. Udvikling af søgestrategi

Som det fremgår af figuren ovenfor, blev opgaven indledt med udviklingen af en søgestrategi med tilhørende baggrund og undersøgelsesspørgsmål.

Første trin i søgestrategien var at udvikle en faglig og metodisk konceptramme, som har været styrende for søge-, screenings- og vurderingsprocessen. Konceptrammen optegner undersøgelsens fokus og afgrænser de væsentligste definitioner.

Udvikling af en faglig og metodisk konceptramme

Den faglige og metodiske konceptramme er udviklet og derefter kvalificeret i samarbejde med Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme og en tilknyttet ekspertgruppe bestående af

⁹ Det systematiske litteraturstudie er tilrettelagt med udgangspunkt i den fremgangsmåde og metode, der er kendt fra *Rapid Evidence Assessment-traditionen* (jf. Gough et al. (2012): *An introduction to systematic reviews*, London: Sage).

forskere og praktikere på ekstremismefeltet. Hvor den faglige ramme har til formål at understøtte en kategorisering af viden, har den metodiske ramme fokus på at underbygge en vurdering af de fundne publikationers metodiske kvalitet.

Den faglige ramme tager udgangspunkt i de to undersøgelsesspørgsmål, der er udviklet med afsæt i opgavens opdrag. De to undersøgelsesspørgsmål er:

1. *Hvilken viden eksisterer om ekstremisme med relevans for forebyggelse heraf i Danmark, herunder viden om ideologier og narrativer, faktorer i omgivelserne med betydning for ekstremisme, veje til og fra ekstremisme, fremvækst af ekstreme miljøer, propaganda samt viden om rekrutteringsprocesser og individuelle risikofaktorer?*
2. *Hvilken viden eksisterer om forebyggelse af ekstremisme eller lignende fænomener med relevans for forebyggelse i Danmark, herunder viden om målgrupper, metoder, værktøjer og organisatoriske strukturer, der understøtter den forebyggende indsats?*

I forståelse af ekstremisme og radikaliserings tages der helt overordnet afsæt i de definitioner, som fremgår af den nationale handlingsplan for forebyggelse af ekstremisme og radikaliserings (2016: 7). Her defineres begreberne som følger:

- Ekstremisme betegner personer eller grupper, som begår eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger med henvisning til samfundsforhold, de er utilfredse med. Betegnelsen omfatter blandt andet venstreekstremisme, højreekstremisme og ekstrem islamisme.
- Radikaliserings betegner en kortere eller længerevarende proces, hvor en person tilslutter sig ekstremistiske synspunkter eller legitimerer sine handlinger på grundlag af ekstremistisk ideologi.

Hvert af de to undersøgelsesspørgsmål er videre præciseret i forhold til en række undertematikker samt geografi, sprog og metode. Dette udfoldes nærmere nedenfor.

Afgrænsning af undersøgelsesfelt

I tabellen nedenfor beskrives det, hvordan undersøgelsesfeltet er afgrænset. De konkrete søgestrategier anvendt for hvert af de to undersøgelsesspørgsmål konkretiseres efterfølgende.

Den følgende afgrænsning gælder begge undersøgelsesformål:

Tabel 0-1: Afgrænsning af målgruppe, geografi, sprog, metode og tidsramme

Afgrænsning	Inkluderet
Målgruppe	Litteraturkortlægningen om viden om ekstremisme og forebyggelse heraf omhandler en relativt bred målgruppe. Forebyggelse af ekstremisme kan målrettes borgere både under og over 18 år og kan være målrettet både mænd og kvinder. Samtidig kan forebyggelse også målrettes forskellige niveauer, mod henholdsvis borgere, der endnu ikke er i risiko for radikaliserings (opbyggende), borgere i risiko for radikaliserings (foregribende) samt borgere, der allerede indgår i en ekstremistisk kontekst (indgribende). Derudover inkluderes også indsatser, der er målrettet professionelle, der er beskæftiget indenfor området.
Geografisk afgrænsning	Danmark, Norge, Sverige, Canada, USA, Australien, New Zealand, Holland, Tyskland, Belgien, Storbritannien, Frankrig, Italien og Spanien
Sproglig afgrænsning	Engelsk, dansk, norsk og svensk
Metodisk afgrænsning (dokumenttype)	Til begge undersøgelsesformål inkluderes forskningsbaserede studier, analyser og publikationer af forskningsmæssig karakter såvel som evalueringer eller analyser gennemført af konsulenthuse, tænketanke og offentlige eller private organisationer

	Der er søgt efter en bred form for metodiske design, herunder systematiske reviews, eksperimentelle design, kvasi-eksperimentelle design samt kvalitative og kvantitative studiedesign.
Tidsmæssig afgrænsning	Publikationer fra følgende tidsperiode inkluderes: 2010-2017.

Ud fra de ovenfor definerede afgrænsninger er der udledt søgetermer for de to formål.

Søgning efter viden om ekstremisme (undersøgelsesspørgsmål 1)

Det første undersøgelsesformål omhandler eksisterende viden om ekstremisme. Dette undersøgelsesfelt afgrænses af følgende:

- Publikationerne om ekstremisme skal være relevante for forebyggelse af ekstremisme. Dette behøver ikke ekspliciteres af publikationens forfatter. Tilgangen har indledningsvist taget udgangspunkt i et bredt undersøgelsesfelt, og efterfølgende er den emnemæssige relevans vurderet i forhold til temaer, der er defineret nedenfor.
- Publikationerne skal leve op til almindelige forskningsstandarder og være empirisk baserede, enten gennem indsamling og analyse af egen empiri eller gennem review af anden litteratur, der er empirisk baseret.

I dialog med centeret samt det tilknyttede forsker- og ekspertpanel er søgningen blevet fokuseret på følgende undertemaer, der er vurderet særligt relevante for undersøgelsesspørgsmål 1:

- Faktorer i omgivelserne med betydning for ekstremisme
- Fremvækst af ekstremistiske miljøer
- Rekruttering, propaganda og kommunikationsstrategier
- Ideologier og narrativer
- Individuelle risiko- og beskyttelsesfaktorer
- Veje til og fra ekstremisme

Selve søgningen er foregået på engelsk vha. nedenstående søgestreng.

Med det afsæt er følgende søgetermer udledt:

Boks 0-1: Søgestreng for undersøgelsesspørgsmål 1

Hvilken viden eksisterer om ekstremisme med relevans for forebyggelse heraf, herunder viden om ideologier og narrativer, faktorer i omgivelserne med betydning for ekstremisme, veje til og fra ekstremisme, fremvækst af ekstreme miljøer, propaganda, rekrutteringsprocesser og individuelle risikofaktorer?

Søgestrengene nedenfor (I.A og I.B) er kombineret med hver af de separate søgestreng om viden om ekstremisme

Søgestreng I.A: Prevention: Prevent* OR Counter* OR Capacity building OR resilience

Søgestreng I.B: Extremism: Extremis* OR Radicalisation OR Fundamentalism OR Violent extremism

Søgestreng (II) om viden om ekstremisme, relevant i et forebyggelsesperspektiv:

- *Ideologies and narratives:* Ideolog* OR Religio* OR Right-wing OR Left-wing OR Salafism OR Jihad OR Militant Islamism OR Political extremism OR Narratives OR Framing OR Politics of memory OR Doctrine OR Norm OR alignment
- *Breeding grounds for extremism:* Breeding grounds OR Intellectual inbreeding OR Constituent environments OR Conducive OR Milieu OR Network OR Fertile
- *Paths to extremism and individual risk factor:* Path* OR Paths to extremism OR Socialization to violence OR Socialization OR Social integration OR Process OR Mechanism OR Dark mindset OR Aggression OR Dark triad of personality OR Group polarization OR ideological amplification OR Dynamics OR Group Process OR Group Dynamics OR Network, OR Cross over OR crime terror nexus
- *Emergence of extreme environments:* Environment OR Group dynamics OR Subculture OR Counter-

Hvilken viden eksisterer om ekstremisme med relevans for forebyggelse heraf, herunder viden om ideologier og narrativer, faktorer i omgivelserne med betydning for ekstremisme, veje til og fra ekstremisme, fremvækst af ekstreme miljøer, propaganda, rekrutteringsprocesser og individuelle risikofaktorer?

culture OR Culture

- *Propaganda and communications strategies motivating extremism*: Propaganda OR Promotion OR Indoctrination OR Disinformation OR Communication OR Framing OR Adopt
- *Recruitment processes*: Recruit* OR Recruitment Grounds OR Attraction OR Top-down recruitment OR Bottom-up recruitment OR Online recruit* OR Online Radical
- *Individual risk factors*: Dark mindset OR Aggression OR Dark triad of personality OR Group polarization OR ideological amplification OR Dynamics OR Group Process OR Group Dynamics OR Network, OR Cross over OR crime terror nexus.

Søgning efter viden om forebyggelse af ekstremisme (undersøgelsesspørgsmål 2)

Anden del af undersøgelsesformålet fokuserer på eksisterende viden om forebyggelse af ekstremisme, herunder viden om målgrupper, metoder, værktøjer og organisatoriske strukturer, der understøtter den forebyggende indsats.

Søgningen har yderligere været afgrænset som følger:

- Det har været et kriterie for publikationerne om viden om forebyggelse af ekstremisme, at de er empirisk baserede, enten gennem indsamling og analyse af egen empiri eller gennem review af anden litteratur, der er empirisk baseret.
- Søgningen har ligeledes haft til formål at adressere viden om forebyggelse fra tilgrænsende områder, eksempelvis kriminalitetsforebyggelse, der er relevant i forhold til forebyggelse af ekstremisme. Et inklusionskriterie for litteratur om tilgrænsende fænomener har været, at der som minimum skulle være en kobling til forebyggelse af ekstremisme via en forskningsbaseret tilgang.

De tilgrænsende områder er følgende:

- Kriminalitetsforebyggelse, herunder forebyggelse af banderelateret kriminalitet (cross-over) og cyberkriminalitet.
- Social- og behandlingspsykiatri, herunder misbrug
- Indsatser målrettet forebyggelse af polarisering og marginalisering, herunder relevante subkultur-dynamikker.
- Terrorforebyggende indsatser

Derudover er indsatser fokuseret på opbygning af medborgerskab, kritisk tænkning og opbygning af resiliens inkluderet fra de tidligere synteser, Rambøll har gennemført på området. Der er ikke foretaget nye søgninger på disse emner.

Til undersøgelsesformålet om viden om forebyggelse af ekstremisme og tilgrænsende områder er følgende søgetermer udledt:

Boks 0-2: Søgestreng for undersøgelsesspørgsmål 2

Hvilken viden eksisterer om forebyggelse af ekstremisme, herunder viden om målgrupper, metoder, værktøjer og organisatoriske strukturer, der understøtter den forebyggende indsats?

Søgestrengene er kombineret med hinanden

- Søgestreng A: Prevention: Prevent* OR Counter* OR Capacity building OR resilience
- Søgestreng B: Extremism: Extremis* OR Radicalization OR Fundamentalism OR Violent extremism
- Søgestreng C: Efforts, methods, practices: Efforts OR Methods OR Intervention OR Programmes OR Strateg* OR Approach* OR Tool* OR Organization*

Hvilken viden eksisterer der om forebyggelse af andre fænomener med relevans for forebyggelsen af ekstremisme?

Søgestreng I.A-I.B er kombineret med hver søgestreng for forebyggelse af tilgrænsende områder (søgestreng II)

Søgestreng I.A: Prevention: Prevent* OR Counter* OR Capacity building OR resilience

Søgestreng I.B: Extremism: Extremis* OR Radicalisation OR Fundamentalism OR Violent extremism

Søgestreng (II) for forebyggelse af tilgrænsende områder:

- Crime prevention: Crime OR Gang OR Gang-related crime OR Cybercrime OR Organised crime
- Psychiatry: Psychiatry OR Social psychiatry OR Treatment psychiatry OR Abuse OR psychology
- Polarization: Polarization OR marginalization OR racism OR cults OR destructive subcultures OR restorative justice
- Terror: Terror OR Violence OR Pre-emptive OR Anti-terror OR counter terrorism OR CVE OR Countering OR Violent Extremism OR PVE OR Preventing Violent Extremism

B. Søgestrategi: Identifikation af relevante publikationer

Med udgangspunkt i formålet om at kortlægge viden om ekstremisme og forebyggelse heraf har studiet arbejdet med tre forskellige dataindsamlingsmetoder:

- En systematisk databasesøgning er baseret på metoden Rapid Evidence Assessment (REA) (Gough et al., 2012). Med denne metodiske tilgang er søgningen gennemført systematisk og afgrænset i forhold til de definerede undersøgelsesformål. Litteratursøgningen er gennemført i strategisk udvalgte databaser, der er udvalgt med henblik på særlig relevans for undersøgelsesområdet, hvorved søgningen er fokuseret efter formålet.
- En netværkssøgning blandt forskere og eksperter på området, der har henvist til relevant litteratur på området. Netværkssøgningen har fulgt samme afgrænsning efter målgruppe, geografisk, sprogligt og tidsmæssigt som før beskrevet.
- En 'snowball-tilgang', hvor der, med afsæt i læsning af litteratur, er identificeret yderligere litteratur.

Alle søgningerne har fulgt de afgrænsninger, der er beskrevet ift. målgruppe, geografisk, sprogligt og tidsmæssigt i det forudgående afsnit.

Dataindsamlingsmetoderne beskrives nærmere i det følgende.

Systematisk databasesøgning

I litteraturstudiets **anden fase** blev en **søgeproces** iværksat og gennemført med afsæt i søgetermerne identificeret ovenfor, der afgrænsede søgningen i overensstemmelse med undersøgelsessspørgsmålene.

Datakilder

Søgningen er foretaget i en række internationale databaser, der er udvalgt i dialog med bibliometriker Alan Gomersall ansat ved King's College. Den systematiske håndsøgning er foretaget via skandinaviske, tyske, hollandske, canadiske, amerikanske, belgiske og britiske eksperter på området samt ved "snowballing" fra kilder, der opstår herfra.

Tabel 0-2: Overblik over datakilder

Afgrænsning	Inkluderet
Databaser	Worldwide Political Science Abstract, Web of Science (Social Science Citation Index), Social Policy & Practice, International Bibliography for Social Sciences (IBSS), Applied Social Sciences Index & Abstracts, PsycINFO, Planex, Sociological Abstract, Criminal Justice Abstracts, PAIS (Public Affairs Information Service), Perspectives on terrorism, Terrorism and Political Violence, Behavioural Sciences on Terrorism and Political Aggression, Studies in Conflict and Terrorism, Journal of Deradicalisation, International Journal on Conflict and Violence Crime, Law and

	Social Change, Critical Studies on Terrorism, Journal of Strategic Studies, Journal of Forensic Sciences, Journal of Terrorism Research, Small Wars & Insurgencies, Dynamics of Asymmetric Conflict: Pathways toward Terrorism and Genocide, Combating Terrorism Center Sentinel, National Criminal Justice Reference Service, Academic Search Premier
--	--

Netværkssøgning

Parallelt med den systematiske søgning er der foretaget en håndholdt netværkssøgning blandt eksperter på området. Eksperterne er identificeret gennem interviews og med hjælp fra Allan Aarslev, Jens Tang Holbek, Lasse Lindekilde, Morten Hjørnholm, Preben Bertelsen, Steen Guldager, Tore Bjørgo og Ann-Sophie Hemmingsen. Eksperterne er kontaktet indledningsvist per mail og har haft mulighed for at byde ind med relevant litteratur eller henvise til andre eksperter. Eksperterne har responderet enten per mail eller efter aftale igennem et telefoninterview. I alt 27 eksperter har bidraget gennem interviews eller med bidrag per mail.

Snowball-tilgang

I forlængelse af den systematiske søgning og netværkssøgningen er der foretaget en håndholdt søgning. Denne er gennemført med afsæt i læsning af identificeret litteratur. Gennem "snowballing" fra kilder, der er fremkommet i den systematiske søgning, netværkssøgningen eller identificerede "navne", er der i netværkssøgningen identificeret yderligere litteratur.

C. Screening og vurdering af publikationer

Dernæst er de identificerede publikationer screenet og vurderet efter følgende tilgang.

Første screening på abstractniveau

Indledningsvis er de identificerede publikationer blevet systematisk og kritisk vurderet. På baggrund af titel og abstract er det gennem første screening blevet vurderet, om publikationerne falder inden for den indholds- og kildemæssige afgrænsning. Hvis der har været tvivl, er studiet blevet læst nærmere med henblik på en afklaring.

Anden screening med overfladisk læsning

Ved anden screening er de indledningsvist inkluderede publikationer blevet vurderet med hensyn til deres empiriske fundament og emnemæssige relevans ved grundigere læsning af abstract og konklusion.

Tredje screening: vurdering af metodisk og emnemæssig relevans

I tredje screeningsproces har en vurdering af den metodiske kvalitet samt emnemæssige relevans yderligere afgrænset puljen af inkluderede publikationer. Publikationerne omhandlende viden om ekstremisme er her vurderet ud fra en betragtning om, hvad der har været metodisk stærkest, og samtidig ud fra en betragtning om at inkludere de publikationer, der afdækker alle temaerne under undersøgelsesformålet om viden om ekstremisme bedst. Publikationer, der indledningsvist var inkluderet under viden om forebyggelse af ekstremisme og tilgrænsende områder, blev alle inkluderet i denne proces.

Fjerde fase med nærlæsning, metodisk og emnemæssig vurdering og genbeskrivelse

I fjerde og sidste screeningsproces er de 98 inkluderede publikationer nærlæst. I denne proces er publikationerne yderligere blevet vurderet på deres metodiske kvalitet og emnemæssige relevans, hvormed 65 publikationer er genbeskrevet. Den metodiske og emnemæssige vurdering beskrives nærmere nedenfor.

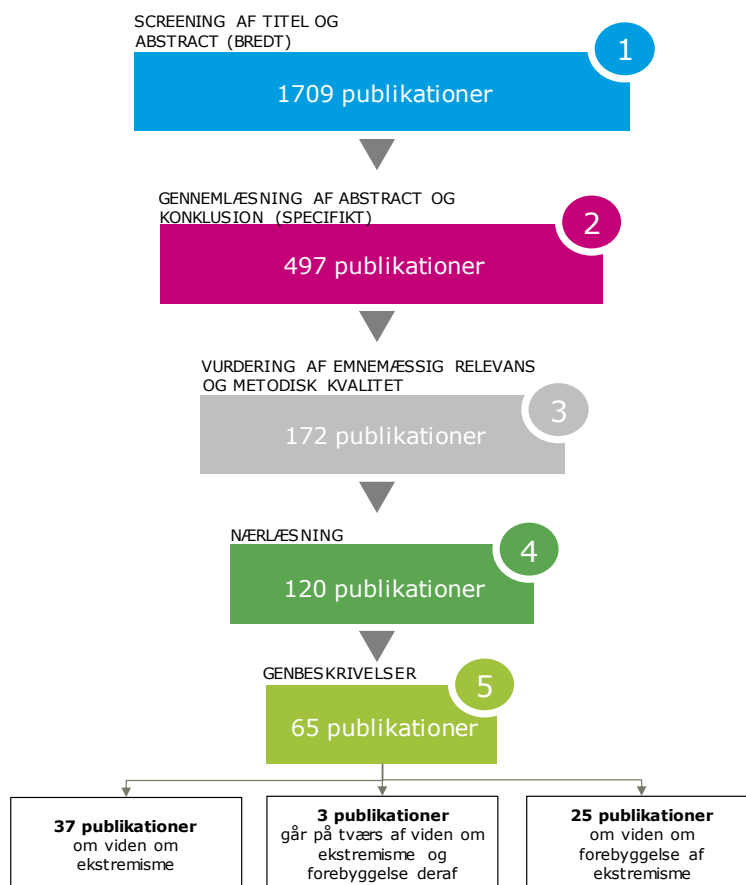
Forward reference search

Parallelt med screeningsprocessen er en forward reference search gennemført. Formålet med dette har været at kontrollere publikationernes kvalitet. Antallet af gange, et studie er citeret, kan give

en indikation for publikationens relevans for området. Publikationernes citeringer er blevet vurderet ud fra en betragtning om publiceringsår. Antal citeringer indgår desuden i ovenfor beskrevet metodiske vurdering. Det har dog været vurderingen, at antal citationer ikke bør veje tungt i den metodiske vurdering af flere årsager: Dels skal antal citationer ses i relation til publikationens alder. Et nyligt publiceret studie har i sagens natur haft kortere tid til at blive citeret. Dels kan publikationer være citeret, fordi der tages afstand fra dem. Citationer er i den forstand ikke nødvendigvis et kvalitetskriterium. Og endelig, hvis der er tale om et vidt forgrenet felt, kan publikationer, der er metodisk og fagligt stærke, være mindre kendte og derfor mindre citerede.

Figuren nedenfor illustrerer screenings- og udvælgelsesprocessen helt overordnet: fra antal kilder i den indledende screening til det endelige antal inkluderede publikationer. Figurerne giver også en oversigt over de inkluderede publikationer beskrevet i forhold til deres geografiske afgrænsning, samt hvilket undersøgelsesformål publikationen tilhører. For publikationer tilhørende undersøgelsesopgørelsen vedrørende viden om ekstremisme er publikationens primære tema ligeledes angivet.

Figur 0-2: Et overblik over screenings- og søgeproces

Resultatet af søgningen var 1709 publikationer fundet på baggrund af de tre tilgange: den systematiske databasesøgning, netværkssøgningen og den håndholdte snowballing. Efter endt screening på titel og abstract blev 497 publikationer valgt ud til anden screeningsrunde. Endelig, ved tredje screening, blev 172 publikationer vurderet på deres emnemæssige og metodiske relevans, hvilket førte til en bruttoliste på 116 publikationer, der blev nærlæst. I nærlæsningsprocessen er publikationerne yderligere blevet vurderet på deres emnemæssige tyngde samt med blik for at inkludere litteratur, der relaterede sig til begge undersøgelsesformål og dækkede de identificerede temaer. Der vil således være publikationer, der ikke er inkluderet, fordi der indenfor det pågældende tema har været publikationer med større metodisk tyngde.

De **ekskluderede publikationer** blev ved første screening ekskluderet efter følgende kriterier:

- Geografi
- Tidsperiode
- For lavt evidensniveau
- Ikke tilgængelige.

Af de 497 inkluderede publikationer ved første screening viste den efterfølgende anden screening, at yderligere 325 publikationer er faldet udenfor **inklusionskriterierne**, primært da de var uden for tema eller havde et for lavt evidensniveau.

I den sidste del af screeningsprocessen er 116 publikationer blevet vurderet dybdegående, både emnemæssigt og metodisk. I forhold til den metodiske vurdering har screeningen fokuseret på publikationernes metodiske kvalitet set i forhold til fire kriterier, nemlig pålidelighed, gennemsigthed, validitet og overførbarhed til en dansk kontekst. Dertil har den emnemæssige vurdering haft et fokus på publikationernes nærmere relevans for undersøgelsesspørgsmål og undertemaer samt den ønskede afbalancering af viden på tværs af disse spørgsmål og temaer. Det har været ønsket med videnskortlægningen at dække de undertemaer, der fremgår af undersøgelsesspørgsmålene, med den bedst mulige metodiske kvalitet, dog med det forbehold, at den metodiske kvalitet skal leve op til en nedre minimumsgrænse for inklusion. Fordi der således for hvert undertema er udvalgt de metodisk bedste publikationer, er den metodiske kvalitet ikke ens for undertemaerne. Endelig har udvælgelsen også haft opgavens ressourcemæssige ramme for øje¹⁰. Med afsæt i denne proces er der i sidste ende inkluderet 65 publikationer i syntesen, der desuden er genbeskrevet og indgår i videnskataloget.

Tematiseringen af publikationerne under viden om ekstremisme og viden om forebyggelse af ekstremisme er foretaget på baggrund af en dialog med det tilknyttede ekspert- og praktikerpanel med henblik på at tage højde for og i så vid udstrækning som muligt at tage afsæt i den aktuelle vidensproduktion og det aktuelle praksisbehov på feltet.

Vurdering af publikationer

De inkluderede publikationer er dernæst hver især blevet kodet og vurderet med det formål at få både detaljerede beskrivelser af publikationens metodiske kvalitet og viden om indholdet samt de virksomme mekanismer, publikationerne belyser. Kriterier for kodning og vurdering er foretaget med udgangspunkt i en metodisk konceptramme udviklet i kortlægningens indledende fase.

For publikationer vedrørende viden om ekstremisme er kodeskemaet i tabellen herunder anvendt. For publikationer vedrørende viden om forebyggelse af ekstremisme er den indsats, publikationen belyser, detaljeret beskrevet, og den metodiske kvalitet er ligeledes vurderet. Kodeskemaet for undersøgelsesformålet *viden om forebyggelse af ekstremisme* ses efterfølgende. For alle publikationer er et kodeskema udfyldt, hvor oplysninger om stamdata, relevans og indhold samt en metodisk og emnemæssig vurdering fremgår. Kodeskema til kodning af publikationer ses i tabellerne nedenfor.

Tablet 0-3: Kodeskema for spørgsmål 1

STAMDATA	
Titel	
Forfatter	
Årstal	
Udgiver	

¹⁰ Den ressourcemæssige ramme har som udgangspunkt tilladt at inkludere ca. 60 publikationer.

Målgruppe eller undersøgelsesfelt	<i>Hvem eller hvad beskæftiger studiet sig med? (Eksempelvis unge i folkeskolen eller Tysklands forebyggelsespolitik vedrørende ekstremisme)</i>
Geografisk afgrænsning	<i>I hvilket land er studiet gennemført?</i>
INDHOLDSMÆSSIG VURDERING	
Studiets formål	<i>Hvad skal studiet bidrage til? Overordnet set.</i>
Tema(er) i studiet Viden om veje til og fra ekstremisme Viden om grundlæggende årsager Viden om ideologier og narrativer Viden om fremvækst af ekstreme miljøer og gruppedynamikker Propaganda, kommunikationsstrategier og rekrutteringsprocesser Individuelle risiko- og beskyttelsesfaktorer	<i>Angiv tallet/tallene – og skriv kort og konkret, hvordan studiet konkret undersøger det/de pågældende temaer, eksempelvis ved at se på, hvordan individer sammen former en ekstremistisk identitet.</i>
Teoretiske forventninger og mekanismer	<i>Beskriv kort, hvilke teoretiske antagelser studiet følger, og eventuelt hvilke mekanismer der forventes at være spil i studiet. Fx psykologiske mekanismer, som gør, at personer i en gruppe lærer af hinanden og efterligner adfærd.</i>
INDHOLDSMÆSSIG VURDERING (fortsat)	
Resultater	<i>Hvad konkluderer studiet? Oplis gerne tre overordnede pointer (til kataloget) og derefter de dybdegående resultater</i>
Anbefalinger	<i>Hvilke væsentlige overvejelser og anbefalinger kommer artiklen med i sin diskussion, hvis relevante og underbyggede?</i>
METODISK VURDERING	
Studiedesign	<i>Beskriv:</i> - <i>Studiets overordnede design (kvantitativt og/eller kvalitativt)</i> - <i>Designform, eksempelvis reviews, RCT, kvasi-eksperimentelle, longitudinale, systematiske før-/eftermålinger og kvalitative undersøgelser.</i> - <i>Studiets population – hvem og hvor mange?</i>
Vurdering af pålidelighed: 1) Meget lav 2) Lav 3) Middel 4) Høj 5) Meget høj	<i>Hvilke undersøgelsesmetoder er der anvendt? Er der anvendt forskellige undersøgelsesmetoder, der understøtter samme empiriske fund?</i> <i>Er feltet belyst fra forskellige perspektiver?</i> <i>Afspejler data studiets undersøgelsesspørgsmål/undersøgelsesformål?</i> <i>Forholder studiet sig reflektivt og eksplicit til styrker og svagheder i anvendelsen af data til at konkludere på det overordnede undersøgelsesspørgsmål?</i> <i>Er studiet peer reviewed? (Giver som udgangspunkt 4 i vurderingen)</i> <i>Herudover er antal citationer inddraget (dette er som tidligere beskrevet tillagt mindre vægt).</i>
Vurdering af gennemsigtighed (før pålidelighed – pålidelighed til sidst): 1) Meget lav 2) Lav 3) Middel 4) Høj 5) Meget høj	<i>Er dataindsamling, anvendte metoder, analysetilgange og empirisk grundlag beskrevet grundigt?</i>

<p>Vurdering af validitet:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Meget lav2) Lav3) Middel4) Høj5) Meget høj	<p><i>Er design og analysemetode velegnet i forhold til undersøgelses-spørgsmålet?</i></p> <p><i>Er der kontrolleret for forhold, som kunne påvirke studiets resul-tater?</i></p> <p><i>Er der sammenhæng mellem resultater og konklusioner i studiet?</i></p>
<p>Vurdering af overførbarehed</p> <ol style="list-style-type: none">1) Meget lav2) Lav3) Middel4) Høj5) Meget høj	<p><i>Er resultaterne i studiet generaliserbare (statistisk og analytisk generaliserbarhed) – og forholder studiet sig eksplicit til dette?</i></p>

For undersøgelsesspørgsmål 2 ser kodeskemaet ud som følger:

Tabel 0-4: Kodeskema for spørgsmål 2

STAMDATA	
Titel	
Forfatter	
Årstal	
Udgiver	
Målgruppe eller undersøgelsesfelt	<i>Hvem eller hvad beskæftiger studiet sig med? (Eksempelvis unge i folkeskolen eller Tysklands forebyggelsespolitik vedrørende ekstremisme)</i>
Geografisk afgrænsning	<i>I hvilket land er studiet gennemført?</i>
INDHOLDSMÆSSIG VURDERING	
Studiets formål	<i>Hvad skal studiet bidrage til? Overordnet set.</i>
Indsatsniveau og -type 1) Det <i>opbyggende</i> niveau med fokus på at opbygge medborgerskab/nedbryde modborgerskab 2) Det <i>foregribende</i> niveau, som har fokus på begyndende bekymringstegn på radikaliserings 3) Det <i>indgribende</i> niveau, der vedrører stærke bekymringer for radikaliserings eller indsatser overfor personer, som allerede er radikaliserede	<i>Obs.: Indsatser kan bevæge sig på flere niveauer i forebyggelsestrekanten (jf. konceptramme).</i> <i>Angiv indsatsniveau, og skriv kort, hvordan studiet konkret undersøger det pågældende niveau.</i> <i>Beskriv kort type af indsats, eksempelvis mentorindsatser eller demokratilæring</i> <i>Beskriv faglig/metodisk tilgang i indsats</i> <i>Beskriv, hvor ofte og hvor længe indsatsen kører.</i>
Målgruppeniveau for indsatsen 1) Individniveauet, som vedrører borgerens relation til ekstremisme/radikaliserings 2) Gruppeniveauet, der vedrører ekstreme miljøer og grupper 3) Samfundsniveauet, der vedrører det brede samfund og civilsamfundsaktører	<i>Angiv målgruppeniveau(er), og forklar relation til indsatsniveauet (tema ovenfor). Fx individniveauet i forhold til mentorindsatser eller gruppeniveauet ift. demokratilæring.</i>
Udledte mekanismer	<i>Beskriv kort, hvilke mekanismer der forventes at være spil i studiet. Hvad aktiveres og skaber effekten/forandringen i aktiviteten/strategien/tilgangen? Mentorindsatsen forventes at virke socialiserende gennem den nye tillidsfulde relation.</i>
Resultater	<i>Hvad konkluderer studiet? Oplis gerne tre overordnede pointer (til kataloget) og derefter de dybdegående resultater.</i>
Implementerbarhed	<i>Hvilke forudsætninger er nødvendige for at implementere indsatsen? Ledelse, kompetencer, organisering. Hvis beskrevet.</i>
Anbefalinger	<i>Hvilke væsentlige overvejelser og anbefalinger kommer artiklen med i sin diskussion, hvis relevante og underbyggede?</i>

METODISK VURDERING	
Studiedesign	<p><i>Beskriv:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Studiets overordnede design (kvantitativt og/eller kvalitativt)</i> - <i>Designform, eksempelvis reviews, RCT, kvasi-eksperimentelle, longitudinale, systematiske før-/eftermålinger og kvalitative undersøgelser.</i> - <i>Studiets population – hvem og hvor mange?</i>
Vurdering af pålidelighed: 1) Meget lav 2) Lav 3) Middel 4) Høj 5) Meget høj	<p><i>Hvilke undersøgelsesmetoder er der anvendt? Er der anvendt forskellige undersøgelsesmetoder, der understøtter samme empiriske fund?</i></p> <p><i>Er feltet belyst fra forskellige perspektiver?</i></p> <p><i>Afspejler data studiets undersøgelsesspørgsmål/undersøgelsesformål?</i></p> <p><i>Forholder studiet sig reflektivt og eksplicit til styrker og svagheder i anvendelsen af data til at konkludere på det overordnede undersøgelsesspørgsmål?</i></p> <p><i>Er studiet peer reviewed? (Giver som udgangspunkt 4 i vurderingen)</i></p> <p><i>Herudover er antal citationer inddraget (dette er som tidligere beskrevet tillagt mindre vægt).</i></p>
Vurdering af gennemsigtighed: 1) Meget lav 2) Lav 3) Middel 4) Høj 5) Meget høj	<p><i>Er dataindsamling, anvendte metoder, analysetilgange og empirisk grundlag beskrevet grundigt?</i></p>
Vurdering af validitet: 1) Meget lav 2) Lav 3) Middel 4) Høj 5) Meget høj	<p><i>Er design og analysemetode velegnet i forhold til undersøgelsesspørgsmålet?</i></p> <p><i>Er der kontrolleret for forhold, som kunne påvirke studiets resultater?</i></p> <p><i>Er der sammenhæng mellem resultater og konklusioner i studiet?</i></p>
Vurdering af overførbarhed 1) Meget lav 2) Lav 3) Middel 4) Høj 5) Meget høj	<p><i>Er resultaterne i studiet generaliserbare (statistisk og analytisk generaliserbarhed) – og forholder studiet sig eksplicit til dette?</i></p>

Vurdering af emnemæssig og metodisk relevans

Alle inkluderede publikationer er blevet vurderet ud fra deres emnemæssige relevans og metodiske kvalitet på en skala fra 1-5, hvor 1 er lavest og 5 er højest. Kodningsarket er pilottestet i det tilknyttede projektteam for at sikre en fælles anvendelse af kriterierne, ligesom vurderingen af hver enkelt publikation er drøftet i en kvalitetssikringsproces.

I vurderingen af den **emnemæssige relevans** vurderes det, om en given publikation omhandler enten 1) viden om ekstremisme med tilstrækkelig relevans for forebyggelse inden for de udvalgte undertemaer eller 2) viden om forebyggelse af ekstremisme inden for de udvalgte undertemaer. Hver publikation er givet en rating fra 1-5 i forhold til emnemæssig relevans.

Den **metodiske kvalitet** er vurderet ud fra de følgende overordnede parametre: pålidelighed, validitet, gennemsigtighed og overførbarhed. Kriterierne herfor fremgår af kodeskemaerne ovenfor, men er desuden opsummeret i boksen nedenfor:

Boks 0-3: Kriterier for vurdering af metodisk kvalitet**Pålidelighed:**

Hvilke undersøgelsesmetoder er der anvendt? Er der anvendt forskellige undersøgelsesmetoder, der understøtter samme empiriske fund?

Er feltet belyst fra forskellige perspektiver?

Afspejler data studiets undersøgelsesspørgsmål/undersøgelsesformål?

Forholder studiet sig reflektivt og eksplicit til styrker og svagheder i anvendelsen af data til at konkludere på det overordnede undersøgelsesspørgsmål?

Er studiet peer reviewed? (Giver som udgangspunkt 4 i vurderingen)

Herudover er antal citationer inddraget (dette er som tidligere beskrevet tillagt mindre vægt).

Gennemsigtighed:

Er dataindsamling, anvendte metoder, analysetilgange og empirisk grundlag beskrevet grundigt?

Validitet:

Er design og analysemetode velegnet i forhold til undersøgelsesspørgsmålet?

Er der kontrolleret for forhold, som kunne påvirke studiets resultater?

Er der sammenhæng mellem resultater og konklusioner i studiet?

Forholder publikationen sig reflektivt til de metodiske styrker/begrænsninger, der er ved at slutte fra resultater/svar på undersøgelsesspørgsmål til studiets overordnede konklusioner?

Overførbarehed:

Er resultaterne i studiet generaliserbare (statistisk og analytisk generaliserbarhed) – og forholder studiet sig eksplicit til dette?

For hvert studie er der givet en separat rating for hhv. pålidelighed, gennemsigtighed, validitet og overførbarehed. Disse er sammenvejet til en samlet rating med afsæt i følgende vægtning:

- Pålidelighed: 35 pct.
- Gennemsigtighed: 15 pct.
- Validitet: 35 pct.
- Overførbarehed: 15 pct.

Det har været et krav, at al inkluderet litteratur i nærværende kortlægning er af middelstor emnemæssig relevans, da kun publikationer over en vis nedre grænse (scoren 3 for henholdsvis emnemæssig og metodisk kvalitet) er inkluderet. Der er taget afsæt i, at alle undertemaer skal dækkes med den metodisk bedste litteratur over en vis grænse. Det betyder, at der kan være lidt forskellig metodisk kvalitet for hvert undertema.

Emnemæssig og metodisk vurdering af hvert undersøgelsesspørgsmål/undertema

Der er desuden foretaget en emnemæssig og metodisk rating for hvert undertema for sig. Denne vurdering er fremkommet som gennemsnit for den litteratur, der inkluderes for hvert undertema. Hvilke publikationer der er tale om, er beskrevet som led i selve syntesen.

Afrapportering: katalog og syntese

I den endelige fase – **den fjerde fase** – af litteraturstudiet er alle inkluderede kilder blevet analyseret med henblik på at præsentere en samlet syntese af forskningen. Selve kodningen af publikationerne har haft til formål at afdække viden om de centrale temaer og trends i den eksisterende forskning med fokus på de undersøgelsesspørgsmål, der skal afdækkes.

Kodningen er for hver enkelt publikation afrapporteret i form af genbeskrivelser, hvor hovedpointer fra publikationen i forhold til de centrale undersøgelsesspørgsmål og temaer er trukket frem. Genbeskrivelserne har desuden dannet afsæt for syntesens udarbejdelse.

Syntesen og kataloget er udarbejdet gennem en intern analyseproces og resultaterne valideret i dialog med Nordisk Center for Forebyggelse af Ekstremisme. Derefter er resultaterne fra syntesen kvalificeret af udvalgte praktikere og eksperter på området.

Afrapporteringens faser har dermed understøttet en gennemsigtighed og transparens i metoden, hvilket også giver læseren mulighed for at udvælge særligt relevante kilder til egen gennemlæsning.

Specifikt har analyseprocessen bag syntesen for undersøgelsesspørgsmål 2 inkluderet en række resultater, som er fundet med afsæt i en forandringsteoretisk analyseramme. Formålet med at arbejde med en forandringsteoretisk tilgang er at udpege viden eller tydeliggøre antagelser om de elementer i indsatsen, der skal arbejdes med for at styrke virkningen og kvaliteten af den forebyggende indsats. En forandringsteori hjælper til at udlede de vigtigste elementer i en indsats, som forventes at medvirke til de ønskede resultater i den forebyggende indsats.

Den forandringsteoretiske analyse har taget udgangspunkt i de syv identificerede tilgange. Det er forventningen, at de identificerede tilgange til forebyggelse hver især igangsætter en proces, som ultimativt fører til forebyggelse af ekstremisme. Dette kan karakteriseres som et langsigtet resultat og er i tråd med, at arbejdet med de tre identificerede målgrupper skal føre til forebyggelse af ekstremisme. Den litteraturkortlægning og analyse heraf, der er gennemført som led i udarbejdelsen af syntesen, har vist, at der ikke er publikationer eller evalueringer, der eksplicit kan lave denne kobling fra indsatser til forebyggelse af ekstremisme. Analytisk indikerer flere publikationer imidlertid en række forskellige resultater, som på længere sigt kan understøtte den forebyggende indsats. Det er de kortsigtede resultater, der forventes at fremkomme med de identificerede tilgange til forebyggelse. Det er vigtigt at understrege, at de identificerede resultater med vilje ikke kaldes effekter, da der ikke er publikationer, som påviser konkrete effekter. Samtidig er det ikke påvist, at de kortsigtede resultater faktisk fører til forebyggelse af ekstremisme.